

T.C.
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

PROJE SONUÇ RAPORU

Arıcılık Yapanların İşletme Ekonomisi Açısından İncelenmesi (Batı Akdeniz Bölgesi Orman Köyleri Örneği).

Beekeeping Enterprises in Dealing with the Investigation of the Business Economics Case Study: Forest Villeges in Shout-West Anatolia Region

Proje No: 19.8205/2011-2011

Dr. Ufuk COŞGUN K. Hale GÜLER

Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü *Southwest Anatolia Forest Research Institute*

Aralık/2014
Antalya/Türkiye

ÖNSÖZ

ORKÖY kuruluşundan günümüze kadar çeşitli örgütlenme biçimleriyle orman köylüsüne yönelik sosyal ve ekonomik içerikli desteklerde bulunmuştur. “Fenni Arıcılık” desteği olarak gerçekleştirilen ekonomik nitelikli yatırım da orman köylüsü için önemli bir yatırım şeklidir. 1970’li yıllarda başlayarak günümüze kadar sürmüştür. Değişik dönemlerde ara verilmiş daha sonra tekrar uygulanmış bir yatırım destek türüdür.

Batı Akdeniz bölgesini oluşturan Antalya, Burdur ve Isparta illerinde de “Fenni Arıcılık” yatırımı 1970-1980-1990 ve 2010’li yıllarda uygulana gelmiş bir destek türüdür. ORKÖY ilçe kalkınma projelerinde planlanan yatırımları gerçekleştirme oranı düşük düzeyde kalmıştır. Bunda en önemli etken kaynak sınırlılığı olmuştur. İlçe Kırsal Kalkınma planlarında Antalya ilinde “Fenni Arıcılık” yatırımları için gerçekleştirme oranı % 11,62, Burdur ili için %8,44 ve Isparta ili için %17,38 olmuştur.

ORKÖY yatırımlarının kırsal kesimde yaygınlık kazanması kadar bu yatırımların izleme ve değerlendirme mekanizmalarının başarı ölçütlerinin oluşturulması gerekmektedir. ORKÖY bu güne kadar bu yönde bir sistem kuramamıştır. ORKÖY yatırımlarında; planlanan yatırımların gerçekleştirme oranları da oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Bunda önemli etkinin kredi dağıtım sisteminden kaynaklandığı söylenebilir.

ORKÖY arıcılık desteğinin, İşletmeler için ekonomik bir kaynak olacak düzeyde bir koloni desteği düzeyine getirilmesi gerekmektedir. Bunu için de destek için 40-50 veya 50-60 kolonilik bir destek ile çalışmaların reorganize edilmesi gerekmektedir.

Yıllık Ortalama Gayrisafi Üretim Değeri olarak 11.189 TL. düzeyinde bir gelir aslında oldukça ciddi bir gelir unsurudur. Özellikle orman köyleri için bu düzeyde bir gelir çok önemlidir. Konunu ekonomik boyutları ve eğitim düzeyi dikkate alındığında arıcılık kırsal alanda genç nüfusun işlendirilebilmesi için çok uygun bir işletmecilik şeklidir. Elde edilen ürünlerin mutlaka yöredeki arıcılar birliği aracılığı ile ancak kar marjı düşürülmeden piyasaya sunulmasını sağlayacak pazarlama sistemlerinin yaşama geçirilmesi konusunda da ORKÖY’ün etkin görev alması gereklidir.

Çalışmanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde; Antalya Orman Bölge Müdürlüğü, ORKÖY Şube Müdürlüğü teknik elemanlarından Orm. Yük Müh. Aykut TELEK’e, Isparta Orman Bölge Müdürlüğü ORKÖY Şube Müdürü Musa GÜNGÖR ve Haluk EROĞLU ile teknik eleman Demet GÖK hanıma ve Burdur ORKÖY Mühendisi Hüseyin ERDOYGUN ile Doğan BAŞ’a çok teşekkür ederim.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde Enstitü Müdürü Dr. Neşat ERKAN ile Müdür Yardımcısı Dr. Mehmet ÇALIKOĞLU katkı sağlamışlardır. Çalışmada Müdürlüğümüz yardımcı personellerinden İsmet SAYAN ve Erol KAŞAN’ın emekleri bulunmaktadır. Çalışmanın anket uygulamasında eşim Orman Yüksek Mühendisi Selma COŞGUN’un katkıları olmuştur. Proje yürütücüsü olarak anket uygulamaları ve verilerin bilgisayar ortamında düzenlenmesini K. Hale GÜLER sağlamıştır. Tüm katkı veren ve emeği geçen mesai arkadaşlarıma, meslektaşlarıma çok teşekkür ederim.

Çalışmanın yeni yapılacak uygulamalar için meslektaşlarımıza ve orman köylüsü halkımıza katkı sağlaması dileğiyle. 08.12.2014

Dr. Ufuk COŞGUN.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ	v
GRAFİK LİSTESİ	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	vii
1- GİRİŞ	Ş
1	
1.1 Çalışmanın Amacı	5
1.2 Çalışmanın Kapsamı.....	5
1.3 Dünyada ve Türkiye’de Arıcılık Faaliyetinin Mevcut Durumu	6
2- LİTERATÜR.....	ÖZETİ
8	
3- MATERYALve	YÖNTEM
19	
3.1- Örneklemeye Yöntemi	19
3.1.1 Antalya İli Örneklemi	19
3.1.2 Burdur İli Örneklemi	23
3.1.2 Isparta İli Örneklemi.....	23
4- BULGULAR	R
29	
4.1- ORKÖY Arıcılık Desteklemelerine Yönelik Değerlendirmeler	29
4.2 Arıcılık İle İlgili Genel Duruma İlişkin Bulgular	32
4.2.1 Arıcılık Yapma Yılı Deneyimi	32
4.2.2 Arıcılık Yapan İşletmelerin Temel Geçimi	33
4.2.3 İşletmelerin Arıcılık Uygulama Şekilleri.....	34
4.2.3 İşletmelerin Arıcılık Ürünleri Pazarlaması	38
4.2.4 Bal Üretimini Etkileyen Faktörler	46
4.2.5 ORKÖY Arıcılık Kredi Desteğinden Yararlanma Durumuna Göre İşletmelerin Değerlendirilmesi	54
4.2.6 Arıcılık İşletmeleri İçin stratejilerin Oluşturulması R-WOT Analizi Sonuçları.....	60
4.2.7. Arıcılık Yapan İşletmelerde Ekonomik Analizler	64
4.2.8 ORKÖY Arıcılık İşletmeleri İçin İkili Karşılaştırmalar-Hipotez Analizleri	65
5- TARTIŞMA,SONUÇLAR	ve ÖNERİLER

KAYNAKÇA	72
ÖZET	76
SUMMARY	78
Tablo 1. 1: Dünya’da ve Türkiye’de An Kolonisinin Dağılımı	6
Tablo 1.2: Dünya’da ve Türkiye’de Bal Üretiminin Dağılımı	6
Tablo 1.3: Ülkelere Göre Dünya Bal Üretimi	7
Tablo 1.4: Ülkemizdeki Bal Üretiminin Dağılımı.....	7
Tablo 3.1: Antalya İli İlçeler ve Köyler Bazında Arıcılık Destek Uygulamasının Dağılımı (1976-2014).....	20
Tablo 3.2: Burdur İli İlçeler ve Köyler Bazında Arıcılık Destek Uygulamasının Dağılımı (1976-2014).....	23
Tablo 3.3: Isparta İli İlçeler ve Köyler Bazında Arıcılık Destek Uygulamasının Dağılımı (1977-2010).....	24
Tablo3.4: Batı Akdeniz Bölgesi ORKÖY Arıcılık Desteği Anket Örnekleminin İstatistik Değerleri .	24
Tablo3.5: Normal Dağılım Analizi (Birinci Grup Değişkenler)	27
Tablo3.6: Normal Dağılım Analizi (İkinci Grup Değişkenler)	27
Tablo3.7: Normal Dağılım Analizi (Üçüncü Grup Değişkenler).....	28
Tablo 4.1: Antalya İli ORKÖY Arıcılık Yatırım Planlama ve Gerçekleşme Durumu.....	29
Tablo 4.2: Antalya İli ORKÖY Arıcılık Yatırımlarında Sürdürülebilirlik.....	29
Tablo 4.3: Burdur İli ORKÖY Arıcılık Yatırım Planlama ve Gerçekleşme Durumu	30
Tablo 4.4: Burdur İli ORKÖY Arıcılık Yatırımlarında Sürdürülebilirlik	30
Tablo 4.5: Isparta İli ORKÖY Arıcılık Yatırım Planlama ve Gerçekleşme Durumu	31
Tablo 4. 6: Isparta İli ORKÖY Arıcılık Yatırımlarında Sürdürülebilirlik	31
Tablo 4.7: Batı Akdeniz Bölgesi ORKÖY Arıcılık Yatırımlarında Sürdürülebilirlik	32
Tablo 4. 11: Arıcılığa Başlama Nedenleri.....	32
Tablo 4. 12: Arıcılığın Temel Geçim Olması Durumu	33
Tablo 4.13: Arıcılık Yapan İşletmelerde Temel Geçim Kaynağı.....	34
Tablo 4.14: İşletmelerin Arıcılık Uygulama Şekli	35
Tablo 4.15: İşletmelerin Ana Arı İhtiyacını Karşılama Yolları	35
Tablo 4.16: İşletmelerde Kolonide Ana Arı Yenileme Sıklığı.....	36
Tablo 4.17: İşletmelerin Arı Hastalıklarıyla Mücadele Yolları	37
Tablo 4.18: Bal Tüketicisinin Tercihinde Kalitenin Yeri ve Önemi	38
Tablo 4.19: Bal Tüketicisinin Tercihinde Fiyatın Uygunluğunun Yeri ve Önemi.....	38
Tablo 4.20: Bal Tüketicisinin Tercihinde Ürünün Sunuş Şeklinin/Ambalajın Yeri ve Önemi.....	39
Tablo 4.21: Bal Tüketicisinin Tercihinde Ürünün Niteliğinin Bilinmesinin Yeri ve Önemi.....	40
Tablo 4.22: Bal Tüketicisinin Tercihinde Üründe Sahtecilik Konusunun Yeri ve Önemi.....	40
Tablo 4.23: Ürünün Pazarlanmasında Fiyat Oluşumunun Üretici Açısından Değerlendirilmesi	41

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 4.24: Ürünün Ederinin Peşin Ödenmesinin Üretici Açısından Değerlendirilmesi.....	42
Tablo 4.25: Ürünün Ederi Karşılığında Avans Ödenmesinin Üretici Açısından Değerlendirilmesi....	42
Tablo 4.26: Ürünün Sürekli Alım Garantisini Olmasının Üretici Açısından Değerlendirilmesi	43
Tablo 4.27: Balın Pazarlanma Yöntemleri.....	44
Tablo 4.28: Arıcılıkta Maliyet Unsurları	45
Tablo 4.29: Arıcılıkta Pazarlamada Dış Kaynaklı Ürünlerin Kontrolsüz Piyasaya Girmesi Sorunu.....	46
Tablo 4.30: Arıcılıkta Pazarlamada Ürünlerin Hak Ettiği Değerlerin Altında Satılması Sorunu	47
Tablo 4.31: Arıcılıkta Pazarlamada Tüketicinin Arı Ürünlerinin Doğallığı Hakkında Şüphe İçerisinde Olması Sorunu.....	48
Tablo 4.32: Arıcılıkta Pazarlamada Ürünlerin Pazarlanmasında Etkili Olabilecek Kooperatiflerin Olmaması Sorunu	48
Tablo 4.33: Arıcılıkta Pazarlamada Arı Ürünlerinde Fiyat Standartlarının Olmaması Sorunu.....	49
Tablo 4.34: Arıcılıkta Üretimi Etkileyen Hastalık ve Kışlatma kayıpları Sorunu	50
Tablo 4.35: Arıcılıkta Üretimi Etkileyen Besin Yetersizliği Sorunu	51
Tablo 4.36: Arıcılıkta Üretimi Etkileyen Bilgi Eksikliği Sorunu	51
Tablo 4.37: Arıcılıkta Üretimi Etkileyen Girdi Maliyetleri Sorunu.....	52
Tablo 4.38: Arıcılıkta Üretimi Etkileyen Hastalıklara Karşı Mücadele Yetersizliği Sorunu.....	53
Tablo 4.39: Arıcılık Yapan İşletmelerin Yıllık Bütçelerine Ancılığın Katkıları.....	53
Tablo 4.40: Arıcılık Desteğinden Yararlanma Amaçları	54
Tablo 4.41: Arıcılık Desteğinden Yararlanmada Beklentilerin Karşılama Durumu	54
Tablo 4.42: Arıcılık Desteği Almadan Önce Arıcılıkla İlgilenme Durumu	55
Tablo 4.43: Arıcılık Desteği Alınan Dönemdeki Arıcılık Bilgi Düzeyi Durumu	55
Tablo 4.44: Arıcılık Desteği Alınan Dönem Sonrası ORKÖY Tarafından Eğitim Verilme Durumu.....	55
Tablo 4.45: Arıcılık Desteğinin İşletmelerin Ekonomilerine Katkı Durumu.....	56
Tablo 4.46: İşletmelerin Kaliteli Ana Sorunu Değerlendirme Durumu	57
Tablo 4.47: İşletmelerin Arıcılar Arasında Kopukluğu İletişimsizliği Değerlendirme Durumu.....	57
Tablo 4.48: İşletmelerin Hastalık ve Parazitlere Karşı Yeterince Etkili İlaçların Bulunmamasını Değerlendirme Durumu	58
Tablo 4.49: İşletmelerin Ürünlerin Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunları Değerlendirme Durumu	58
Tablo 4.50: İşletmelerin Arıların Kışlatılmasında Karşılaşılan Sorunları Değerlendirme Durumu.....	59
Tablo 4.51: Antalya İli SWOT Analizi Fırsatlar Değişkenleri	60
Tablo 4.52: Antalya İli SWOT Analizi Zayıflıklar Değişkenleri.....	60
Tablo 4.53: Antalya İli SWOT Analizi Güçlü Yönler Değişkenleri.....	61
Tablo 4.54: Antalya İli SWOT Analizi Tehditler Değişkenleri	61

Tablo 4.55: Burdur İli SWOT Analizi Fırsatlar Değişkenleri.....	61
Tablo 4.56: Burdur İli SWOT Analizi Zayıflıklar Değişkenleri.....	61
Tablo 4.57: Burdur İli SWOT Analizi Güçlü Yönler Değişkenleri	62
Tablo 4.58: Burdur İli SWOT Analizi Tehditler Değişkenleri.....	62
Tablo 4.59: Isparta İli SWOT Analizi Fırsatlar Değişkenleri	63
Tablo 4.60: Isparta İli SWOT Analizi Zayıflıklar Değişkenleri.....	63
Tablo 4.61: Isparta İli SWOT Analizi Güçlü Yönler Değişkenleri.....	63
Tablo 4.62: Isparta İli SWOT Analizi Tehditler Değişkenleri.....	63
Tablo 4.63: Hipotez 1 Ki-Kare Testi.....	65
Tablo 4.64: Hipotez 2 Ki-Kare Testi.....	65
Tablo 4.65: Hipotez 3 Ki-Kare Testi.....	66
Tablo 4.66: Hipotez 3 Ki-Kare Testi.....	66

ÖZ

Çalışmada; “Batı Akdeniz bölgesi orman köylerinde ORKÖY tarafından arıcılık kredisi kullanan ve kullanmayan, arıcılık yapan işletmelerin üretim ve pazarlama yapısını inceleyerek, üretim ve pazarlamaya yönelik sorunların tespiti ve çözüm önerileri üretme.” amacıyla Antalya, Burdur ve Isparta illeri orman köylerindeki işletmeler örneklenmiştir. ORKÖY desteğinden yararlanan ve arıcılığı sürdüren işletmelerle, destekten yararlanan ancak arıcılığı devam ettirmeyen işletmeler örnek olarak seçilmiştir.

Batı Akdeniz bölgesini oluşturan Antalya, Burdur ve Isparta illerinde de “Fenni Arıcılık” yatırımı 1970-1980-1990 ve 2010’li yıllarda uygulanmış bir destek türüdür. ORKÖY ilçe kalkınma projelerinde planlanan yatırımları gerçekleştirme oranı düşük düzeyde kalmıştır.

Bu çalışmada yöredeki arıcılık yatırımının sürdürülebilirliği de ortaya konulmuştur. Bölge illeri düzeyinde toplam 1191 işletmeye kredi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bunların %31,32’si 1990 dönemi sonrasına yönelik olmuştur. 1990 dönem sonrası arıcılık desteği alan 373 işletmeden arıcılığa devam etme oranı %32,44 olmuştur. Yatırımın yapıldığı süreden yaklaşık 20 yıl sonra bu yatırım konusunda üretimin devam etmesi oldukça önemlidir. Bölge için bu yatırımın sürdürülebilirliğinin beklenin altında olduğu görülmüştür. Yani yatırım alan her üç işletmeden birisi işletmesini devam ettirmemiştir.

Arıcılık kredi uygulamasından yararlanan işletmelerin üretimi olan balın pazarlanmasına yönelik pazarlama karması unsurları ile ilgili pazarlama olanak ve kısıtları saptanmıştır.

Çalışmada orman köylerinde ORKÖY arıcılık kredisinden yararlanan ve halen arıcılık yapan 64 işletmenin arıcılık kazancını belirlemeye yönelik ekonomik analizler de yapılmıştır. İşletmelerin ekonomik analizlerinin yapılmasında *brüt kâr analizi* yöntemi kullanılmıştır

Arıcılık ile ilgili eylem planı oluşturma veya stratejiler geliştirmek amacıyla R-WOT analizi gerçekleştirilmiştir.

Yıllık Ortalama Gayrisafi Üretim Değeri olarak 11.189 TL. düzeyinde bir gelir aslında oldukça ciddi bir gelir unsurudur. Özellikle orman köyleri için bu düzeyde bir gelir çok önemlidir. Konunu ekonomik boyutları ve eğitim düzeyi dikkate alındığında arıcılık kırsal alanda genç nüfusun işlendirilebilmesi için çok uygun bir işletmecilik şeklidir. Elde edilen ürünlerin mutlaka yöredeki arıcılar birliği aracılığı ile ancak kar marjı düşürülmeden piyasaya sunulmasını sağlayacak pazarlama sistemlerinin yaşama geçirilmesi konusunda da ORKÖY’ün etkin görev alması gereklidir

İşletmeler için ekonomik bir kaynak olacak düzeyde bir koloni desteğinin olması gerekmektedir. Bunu için de destek için 40-50 veya 50-60 kolonilik bir destek ile çalışmaların reorganize edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: arıcılık, gayri safi üretim değeri, pazarlama karması, R-WOT analizi, orman köyleri

ABSTRACT

Keywords:.

Ufuk COŞGUN PhD.

1- GİRİŞ

Hem doğal bitki örtüsünün kendini yenilemesi hem de bitkisel üretimde miktar ve kalitenin sağlanması ve artırılması ancak çiçeklerin zamanında ve yeteri kadar tozlaşması ile mümkündür. Zirai mücadelede artış ve denetlenememe sonucu üretim alanlarındaki faunada meydana gelen azalış ile iklim koşullarının (rüzgar, yağış, vb) değişkenliği, özellikle son yıllarda ülkemizde meyve ve sebze yetiştiriciliğinde yaşanan çeşitlenmenin ve üretim alanlarının yaygınlaşıp değişmesinin, eksik ya da yetersiz tozlaşma (polinasyon) sorunları yarattığı bilinmektedir. Kontrollü yetiştirilmesi, taşınabilmesi, alanda yoğunluğunun istenilen düzeyde artırılabilmesi gibi nedenlerle ABD başta olmak üzere birçok ülkede arı populasyonu büyütülmekte ve arıcılık finansal ve yasal yollarla desteklenmektedir. Arıcılığın bu yolla ekonomiye katkısının kendi ürünlerinin değerinin 10-15 katı olduğu söylenmektedir. Bu özelliği ile de arıcılığın ülkemizde de, tarımsal üretimin nicel ve nitel olarak istenilen düzeylerde gerçekleşebilmesi için desteklenmesi ve hem yerel hem de gezginci arıcılığın önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir.

Arı ürünlerinin dünya ticareti içerisindeki değeri yaklaşık 1.0 milyar ABD dolarıdır. Arıcılık ürünleri tüketiminin tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de arttığı bir gerçektir. Türkiye'nin 8-10 milyon dolar pay aldığı bu ticaretteki yeri ne toplumsal yapısı ile, ne ekonomik yapısı ile ne de doğal kaynakları ile uyuzmaktadır. Arı ürünlerinin yurtiçi fiyatlarının, üretim yetersizliği, örgütsüz pazarlama, tüketici talebi gibi etkilerle istikrarsız ancak yüksek olması da dışarıya yönelmede isteksizliği doğurmaktadır. Ülkemiz arıcılarını, özellikle tarımsal faaliyetleri kısıtlı olan orman köylerinde, arıcılıktan sadece bal üretmek yerine Çin örnek alınarak arı sütü, polen, propolis, balmumu gibi değer fiyatlarla alıcı bulan ürünlere yöneltmek kredi kaynaklarının ve yayımcı kuruluşların başlıca görevleri arasında sayılmalıdır.

Türkiye'de arıcılık tahmini 150 bin tarımsal işletmede 4 milyonu aşkın koloni ile yapılmakta, 70 bin ton bal 3-4 bin ton balmumu, kayıtlara giremeyecek kadar az miktarlarda arı sütü, polen ve propolis üretilmektedir. Normal kredi kaynaklarının dışında yerel yönetimlerin ve Tarım ve Köyişleri ile Orman Bakanlıklarının sağladıkları öncelikle parasal desteklerle arıcılığı bir istihdam alanı yaratma, gelir sağlama/arttırma ve kimi sosyal sorunlarla savaşım aracı olarak kullanma çabaları gözlemlenmektedir. Arıcılık emek kadar bilgi yoğun bir faaliyettir. Arının yaşama biçimi, üreme biyolojisi, üretim süreci ile üretim teknikleri, ürünlerin hasadı, işlenmesi, pazarlanması, hastalık ve zararlıları ile mücadele ve damızlık yetiştiriciliği diğer hayvancılık dallarından çok farklıdır ve tüm bu çalışmalarda en önemli girdi bilgisidir. Türkiye'de tarım kesiminin en yoksun olduğu girdi de bilgisidir. Arıcılıkta ise yeterli eğitim programlarının olmayışı, uzman yetiştirilmemiş olması, damızlıkçı işletmelerin yokluğu ya da yetersizliği gibi temel altyapı noksanlıkları hem ayrılan kaynakların verimsiz kalmasına hem de harcanan emeklerin beklenen düzeyde katkı sağlamamasına neden olmaktadır. Türkiye arıcılığının bireysel ve ülkesel yararlılığını arttırmak, Çin, ABD, Avustralya, Orta Amerika gibi ülke ve bölgelerde olduğu gibi doğal kaynakların kullanılmasına yönelik yeni düzenleme ve yaklaşımlarla mümkün olacaktır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığının son dönemde damızlık yetiştiriciliğini özendirme ve düzenleme çalışmalarını başlatmış olması, TEMA, Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV) gibi kuruluşların arıcılık entegrasyonları, ORKÖY'ün düşük maliyetli kaynak sağlama ve özel kuruluşların arı ürünleri ticaretini AB kurallarına uygun bir yapıya kavuşturma girişimleri çok olumlu gelişmelerdir.

ORKÖY Daire Başkanlığı'nın çalışmalarının temel amacı; ormanların korunması, işletilmesi, genişletilmesi ve geliştirilmesi faaliyetleri sırasında orman-halk ilişkilerinde ortaya çıkan sorunların giderilmesinde düşük faizli, uzun vadeli finansman imkânı sağlayarak ormancılık faaliyetlerini sürdürülmesine katkı sağlamaktır.

Orman köylerinin kalkındırılmasına yönelik çalışmaların mikro düzeyde yapılacak çalışmalardan geçeceği gerçeğini unutmamakla birlikte; öncelikle bölgesel bazda ve havza düzeyinde orman köylerinin genel yaşam koşullarının ortaya konulması bir zorunluluktur. Çünkü orman köylerinin yaşam koşulları buldukları bölgelerin genel yaşam koşulları ile paralellik göstermektedir (ÇAĞLAR, 1986).

Ulusal Ormancılık Programı'nda yer alan proje konusu ile ilgili eylem konuları ve projenin bu konulara

sağlayabileceği katkılar aşağıda kısaca sunulmaktadır:

Orman köylüleri kalkınma hizmetlerine ilişkin esas ve usullerle ilgili mevzuatın geliştirilmesi çalışmalarının gerçekleştirilmesi (öncelik sırası 1). Yapılacak çalışma ORKÖY'ün arıcılık kredi uygulamalarının günümüzdeki durumunu ortaya koyması bakımından anlamlıdır. Böylece gelecek süreçte ORKÖY tarafından arıcılık kredisi verilmesi yönünde kredi kullananlara katkılı olabilmesi için ortaya koyacağı önerilerle yeni uygulamaların geliştirilebilmesini ve/veya uygulamanın tamamen değiştirilmesine de olanak sağlamak yoluyla ilgili mevzuata katkıda bulunabilecektir.

Orman köylülerinin, örgütlenme, üretim, pazarlama konularında kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik eğitim çalışmalarının gerçekleştirilmesi (öncelik sırası 1). Arıcılık işletmesini sürdüren işletmelerin üretim kapasitelerine (üretim miktarları ve/veya koloni başına üretim miktarları açısından) göre üretim şekli, pazarlama karmaları/unsurları dikkate alınacaktır. Bu açıdan işletmelerin durumlarını ortaya koyacak ve sorunlarına yönelik çözüm önerileri oluşturacaktır. ORKÖY için; ORKÖY tarafından arıcılık kredileri uygulanacak işletmelere ve konu ile ilgili diğer orman köylülerine ne tür konular üzerinde durularak bilinçlendirme yapılması yönünde de bilgiler ortaya konabilecektir.

Yoksul dağ ve orman köylerinde kırsal kalkınma programlarına (ORKÖY bütçesi, vb.) devletçe kaynak tahsislerinin güçlendirilmesi için ilgi gruplarınca ortak girişim ve çalışmaların gerçekleştirilmesi (öncelik sırası 1). Bu çalışmada illerdeki arıcılar birliği de katılımcı bir ilgi grubudur. Sorunların saptanmasında ve çözüm önerilerinin oluşturulmasında sektörün içerisinde olan örgütlü bir topluluk olarak önemli yeri vardır. Dolayısıyla, projede birlikte gerçekleştirilecek çalışmayla orman köylülerinin ekonomik yapılarına olası katkıların oluşturulmasında ortak bir girişim sağlanmış olacaktır.

Orman teşkilatının (ORKÖY, OGM, AGM, DKMP) geçmiş dönemlerdeki politika, strateji ve uygulamalarının ormanların korunmasına ve orman köy ilişkileri ve orman köylülerinin kalkınmasına sağladığı katkılarının, sorunların ve geliştirme ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla bir araştırma ve değerlendirme çalışmasının (Çalıştay dahil) katılımcı olarak gerçekleştirilmesi (öncelik sırası 2). Bu çalışmada daha önceden uygulanmış projelerden birisi olan arıcılık desteği ile ilgili olarak bu desteğin orman köylüsüne katkılarının ortaya çıkarılmasına çalışılmaktadır. Arıcılık kredi uygulaması sonrasında bu işletmeciliğini sürdüren işletmelerin sorunları ve çözüm olanakları da ortaya konulmaya çalışılacaktır. ORKÖY tarafından arıcılık uygulamasıyla ilgili yaklaşımların da daha netleşmesini sağlamak amacıyla bu uygulamayı geliştirmek için ne tür yaklaşımların/ihtiyaçların gerektiği de tartışılacaktır.

Orman köylerinde yoksullukla mücadele ve yaşam şartlarının iyileştirilmesi amacıyla, uygun entegre-bütünleşmiş kırsal kalkınma modellerinin (Doğu Anadolu Havza Geliştirme Projesi, vb.) yaygınlaştırılabilme imkan ve koşullarının, bu çalışmalarda orman teşkilatının katılım ve katkıların güçlendirilmesi imkanlarının belirlenmesi için bir araştırma- değerlendirme çalışmasının gerçekleştirilmesi. Sonuçlarının katılımcı değerlendirilmesi (öncelik sırası 2). Yapılacak çalışma, daha önce uygulanması gerçekleştirilen destekleme yaklaşımlarının süreç içerisindeki durumunu yansıtacaktır. Özellikle konuya yönelik desteğin geliştirilmesi ve yaygınlaştırabilmesi açısından da önemli çıktılar sağlayacaktır.

Konu OGM'nü de yakından ilgilendirmektedir. Özellikle gezginci arıcılık açısından orman alanlarından yararlanmak durumunda olan arıcılara yönelik OGM çeşitli kısıtlar getirmiştir. Fakat son günlerde OGM tarafından geliştirilen "bal ormanları" kavramı konuyu değişik bir alana taşımıştır. Önceleri OGM'nin arıcılığa bakışında işleyiş; gezginci arıcıların yararlanacağı alanlara izin verilmeden önce hazırlanması gereken bir rapor bulunmaktayken; bu raporda yararlanılacak alanın konumuna ek olarak kısıtlanacak alanlar "... Talep edilen sahanın; a) En yakın yerleşim birimine mesafesi (Yerleşim birimlerine 1 Km mesafeye kadar olan yerlere izin verilmez.), b) Orman Kadastro Durumu (Krokide Kovanların konulacağı yer işaretlenecek), c) Kovanların konulacağı yerin meşçere tipi (Yangın görmüş ormanlarla gençleştirilmeye ayrılmış veya ağaçlandırılmış sahalarda konaklama izni verilmez.) ..." şeklinde yaklaşımlar yer alırken, gezginci arıcıların ormanlardan yararlanması sürecinde yaşanacak olumsuzluklar için de "gezginci arıcılar için taahhütname" hazırlanması gerekli görülürken, ayrıca arıcıların orman alanlarından yararlanmaları

karşılığında kovan başına belirli bir ücret alınmaktayken bal ormanları yaklaşımıyla bakış tamamen değişmiştir.

Orman kaynaklarının planlanması sürecinde bu alanlardan değişik yararlanma şekillerine göre de orman işlevleri oluşturulması gerekmektedir. Arcılığın yoğun olduğu bölgelerde bu işlevin de dikkate alınması gerekmektedir. Bölgedeki arıcılık amaçlı yararlanmalara olanak tanıyacak bir yaklaşıma gerek duyulmaktadır. Bu amaçla da günümüzde OGM “bal ormanları” konulu yaklaşımı ortaya atmıştır. Bu amaçla da orman kaynağı planlaması süreçleri ortaya çıkmıştır. Bal ormanları yaklaşımında amaç; “Ormanlık alanlarda arıcılık faaliyetine uygun olarak yalancı akasya, söğüt, akçaağaç, badem, sofora türleri ile ağaçlandırma yaparak, ayrıca korunga, deve dikenini, karaçalı, gibi bal verimi için önemli olan otsu ve çalimsı bitkilere yer verilerek arıcıların ekonomik olarak kalkınmalarına hizmet etmektir (<http://balormani.ogm.gov.tr/-20.01.2011>)” şeklinde belirtilmektedir. Diğer yandan da “... Genel Müdürlüğümüz orman kaynaklarının yönetiminde fonksiyonel planlama ve çok amaçlı faydalanma ilkeleri çerçevesinde bir taraftan toplumun ormanların sosyal, ekonomik ve çevresel hizmetlerinden taleplerini dikkate alırken, diğer taraftan kırsal toplumun yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için ilgili sektörlerle işbirliğinde entegre çalışmaların yapılması konusunda da gerekli politik açılımları yapmaktadır (<http://balormani.ogm.gov.tr/-20.01.2011>)” görüşü savunulmaktadır. Çevre ve Orman Bakanlığı ile Türkiye Arı Yetiştiricileri Merkez Birliği ve Hacettepe Üniversitesi arasında “Arıcılığın Geliştirilmesi ve Bal Üretim Ormanlarının Kurulmasına İlişkin İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır. Böylece yukarıda saptanmaya çalışılan görüş ve anlayış değişiklikleri ortaya çıkmıştır.

Projenin gerçekleştirilmesi halinde belirtilen konularda üretilecek bilimsel veriler ile;

Türkiye’de arı yetiştiriciliğinin geliştirilmesinde güçlü ve zayıf yönler ile tehdit ve fırsatlar saptanarak sağlıklı politikaların ve pazarlama yöntemlerinin oluşturulmasına katkı sağlanacaktır. Nitekim dünyada arı ürünleri sektörünün önemli olduğu ülkelerde bu yaklaşımların benimsendiği ve üreticiye dönük teşvik ve bilgilendirmelerin önemli düzeyde olduğu görülmektedir.

Türkiye’de modern arı yetiştiriciliği sisteminin var olan durumu karşılaştırmalı olarak birim alan başına sağlanacak gelir ve giderler ile karlılıkları ortaya konulacaktır. Böylelikle üretici ve ilgili paydaşlar açısından yol gösterici veriler elde edilmiş olacaktır.

Bu proje ile modern arı yetiştiriciliği sistemi durumu karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir. Uygulamadaki bilgiler ilgili özel sektör, konu ile ilgili çalışan araştırmacılar ve politik uygulayıcılar için önemli bir kaynak olacaktır.

Çalışmadan elde edilecek veriler genelinde tarım sektörü özelinde de arı yetiştiriciliğinde sürdürülebilir üretimin sağlanması üreticiler açısından da önemlilik arz etmektedir. Zira önerilen proje ile, üreticilerin yatırıma karar verme, üretimini yönlendirme ve geleceğe dönük karar alma açısından oldukça yararlı sonuçların ortaya konulması beklenmektedir.

Ayrıca üreticilerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin bu sistemlerin seçiminde ne denli etkili olduğunun belirlenmesi ile gerek arıcılık yapanlar gerekse üretime yön verenler ve politika uygulayıcılarının politika kurgusu ve pazarlama stratejilerini yönlendirmelerinde önemli katkı sağlanması beklenmektedir.

Proje kapsamında, sektörün paydaşlarının (*üretici birlikleri, arı üreticileri, tüccarlar, sanayiciler ve araştırmacılar*) modern arı yetiştiriciliğine yaklaşımları, faaliyetleri, öngörülerini ile uygulamada görülen olası sorunlar ve eksiklikleri de belirlenecektir. Bu konularda üretilecek bilgilerin ilgili paydaşlar ve politika uygulayıcıları için önemli bir veri tabanı oluşturması beklenmektedir.

Sonuç olarak projenin gerçekleştirilmesi ile Türkiye’de arı yetiştiriciliği ve pazarlamasında kaynak kullanım verimliliğinin artırılması, sektörel arz ve talebin daha dengeli işlemesi ile ortaya çıkacak yüksek katma değer paralelinde üretici ve tüketici refahına dolayısıyla ülke ekonomisine katkı söz konusu olabilecektir.

Ülkemizde ORKÖY Genel Müdürlüğü tarafından uygulanan arıcılık kredilerine yönelik bir değerlendirme çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada; ORKÖY Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan anket formu, arıcılık kredisinden yararlanan orman köylülerine kuruma bağlı elemanlarca uygulanmıştır. Elde edilen verilerin ise; “ ORKÖY Genel Müdürlüğü tarafından Verilen Arıcılık Kredileri Hakkında Yapılmış Anket Çalışmasının Değerlendirme Raporu” adlı bir değerlendirme şeklinde A. Ü. Ziraat Fakültesi

Zootekni Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. A. Çetin FIRATLI tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu çalışmadan; 60 ilde 5740 orman köylüsüne 1991-2000 yılları arasında orman köylerinde arıcılığı özendirmek ve arıcıları desteklemek amacıyla Fon Bütçesi (FB), Kırsal Kalkınma Projeleri (KKP) ve Doğu Anadolu Su Havzası Rehabilitasyon Projesi (DASHRP) kaynaklarından toplam 672.7 milyar Türk Lirası ve 920.7 bin ABD doları tutarında düşük faiz avantajı ile kredi kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kredi kullanma aşamasında ve geri ödemede ciddi hiçbir sorun yaşanmadığı ortaya çıkmıştır. Geri ödemelerin sorunsuz devam ettiği, Türk Lirası cinsinden kalan borcun 317.8 milyar olduğu, 2003 yılı itibarıyla de; ABD doları cinsinden verilen kredilerin geri ödemelerinin ise henüz başlamadığı ifade edilmektedir (FIRATLI, 2003).

Bu çalışmada yapılan incelemede; kredi kullandıktan sonra 2.176 üreticinin hiç arılı kovanı bulunmadığı ancak 63.451 adet boş kovan bildirmiş olmaları bunların arıcılığı sürdürmedikleri şeklinde değerlendirilmiştir. Öncesinde bu arıcıların sahip oldukları boş kovan sayıları bilinmediğinden bu özellik bakımından kredilendirmenin etkisini ölçmenin de olanaksız olduğu saptanmıştır. Üretim ile ilgili soru ve yanıtların doğru olmadığı görülmektedir. "Yıllık ortalama bal üretimi" sorusuna yanıtlar 0 - 800 kg arasında değişmekte, kimi arıcılar koloni verimini, kimileri de arılık verimini ifade etmişlerdir. Ne var ki, bunlar da kendi içerisinde tutarsız olduğu için ortalamalar da hesaplanamamıştır. Kışlatma yeri, gezgincilik yapısı yapmadığı, ana arı değiştirip değiştirmediği, oğul üretimi olup olmadığı gibi sorular ile kredilendirilen işletme büyüklüğüne mali külfet getirecek olan ve teknik arıcılıkta olmaması istenen uygulamalar hakkında ise anketlerde doğru yanıtlara ulaşamamıştır (FIRATLI, 2003).

Yapılan değerlendirme çalışmasında ORKÖY çalışanları tarafından ülke genelinde yapılan saptamalarda; "ancak anketlerin bir bölümünde, ankette yer alan 37 sorudan çoğu ya yanıtsız bırakıldığından, ya çok aykırı ve gerçek dışı bilgiler içerdiğinden ya da bilgiye yer verilmediğinden değerlendirme dışında bırakılmıştır." şeklinde bazı eksikliklerin bulunduğu da ifade edilmektedir (FIRATLI, 2003). Yapılan bu çalışmada işletmelerin üretim ve pazarlamaya yönelik sorunlar ile bu sorunlara yönelik çözüm önerileri yer almamaktadır. Dolayısıyla, ORKÖY tarafından arıcılık kredisi kullanılan işletmelerden günümüzde bu faaliyeti sürdürenlerin üretim ve pazarlama sürecine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm yollarının ortaya konması gerekmektedir.

Pazarlamanın karmaları/unsurları olan Mamul (Kalite, Çeşitler, Marka, Stil, Ambalaj, Garanti, Sağlanan Hizmetler, Diğer Özellikler), Fiyat (Fiyat düzeyi, İndirimler ve krediler, Ödeme şartları, Fiyat değişiklikleri), Tutundurma (Kişisel satış, Reklam, Tanıtma, Satış geliştirme), Dağıtım (Dağıtım kanalları, Dağıtım kapsamı, Çıkış noktaları, Satış bölgeleri, Stoklar, Taşıyıcılar vb.) bakımından arıcılık işletmelerinin hangi etkinlikleri yaşama geçirebildiklerinin saptanması önemlidir. Örneğin balların üretim yöntemi/şekli olarak sabit ve/veya gezginci arıcılık yaparak üretim gerçekleştirmek üretim miktarlarında farklılıkların ortaya çıkmasını sağlamaktadır (KAFTANOĞLU ve ark., 1995). Arıcılıkta mamul/ürün üretim iki farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi bilindiği gibi balın üretimidir. Mamul/ürün baldır. Diğer bir mamul/ürün çeşitliliği ise ana arı, polen, bal mumu, arı sütü, propolis vb. ürünlerin arı işletmeleri tarafından üretilmesidir. Mamul/ürün çeşitliliği açısından bir başka değerlendirme ise krem bal, karakovan balı, petekli bal, süzme bal, çam balı vb. gibi ürün çeşitleri açısından işletmelerin değerlendirilmesidir. Balın elde edilmiş şekline göre çeşitlilik söz konusudur. Balların petek gözünden santrifüj sıkma ya da baskı uygulanmasıyla süzme bal elde edilmektedir. Diğer bir uygulama ise kovandan çıkarıldığı gibi çerçeveli ya da çerçevesiz olarak bal elde edilmesidir. Burada mamul/ürün üretim şekline göre kalite ve ürün çeşitliliği açısından farklılıklar göstermektedir.

İşletmelerin ürünlerini satışa sunarken fiyat üzerinde ne tür yaklaşımlar yaptıkları da irdelenecektir. İlişkide oldukları diğer aile işletmelerine yönelik indirim uygulamaları, çeşitli dönemlerde ödeme uygulamaları (hasat sonrası, kısa ve orta dönem sonrası ödeme yapılmasının sağlanması vb.), yakın çevre ve akrabalara yönelik ürün pazarlamada fiyat üzerindeki indirim uygulamaları vb. durumlar pazarlama olgusu açısından değerlendirilecek yaklaşımlardandır. Üreticilerin ürün kalitesi için (balın şekerlenmemesi vb) göstermek amacıyla bir miktar balın tanıtım amaçlı tüketici yakın çevreye dağıtılması gibi yaklaşımlarının olup olmadığı, üreticinin doğrudan tüketiciye ürün satışı ve miktarı gibi yaklaşımlarla, ürünün belirli kurum ve/veya kuruluşlar aracılığı ile satılmasını sağlayacak uygulamalar (arıcılar birliği, kooperatifler, tüccarlar vb. gibi dağıtım kanalları ile belli başlı satış bölgelerinin olup olmaması) içerisinde olup olmadıkları da irdelenecektir.

Yapılacak çalışmada; pazarlamanın unsurları/karmaları olan mamul, fiyat, tutundurma ve dağıtım bakımından işletmelerin durumu analiz edilerek farklılıklar saptanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca, Arıcılık

faaliyetini sürdüren işletmelerin üretim miktarları ve/veya koloni başına üretim miktarları saptanacaktır. İşletmelerin üretim yöntemleri ve ürün çeşitliliği de dikkate alınarak işletmelerin sorunları ve bunların çözüm olanakları tartışılacaktır. Böylece, ORKÖY tarafından desteklenen arıcılık kredi uygulaması sonrasında işletmelerin geldikleri durum ortaya konularak kredi desteğinin başarı düzeyi de tespit edilerek, gelecekte yapılacak benzer desteklerin daha verimli olabilmesini sağlayacak önlem ve politikalar da üretilecektir. Materyal ve Yöntem kısmında konuya yönelik irdelemelere yer verilmektedir.

Diğer yandan, Antalya, Burdur ve Isparta Çevre ve Orman İl Müdürlükleri ile bu illerdeki Arıcılık Birlikleri tarafından projenin çalışılmasını gerekli gördüklerini belirtilen yazıları bulunmaktadır.

Proje alanı Batı Akdeniz Ormançılık Araştırma alanındaki illeri kapsamaktadır. Çalışma alanı kapsamı bakanlık araştırma müdürlükleri örgütlenme yapısından kaynaklanan idari bir zorunluluktur.

1.1 Çalışmanın Amacı

Batı Akdeniz bölgesi orman köylerinde ORKÖY tarafından arıcılık kredisi kullanan ve kullanmayan, arıcılık yapan işletmelerin üretim ve pazarlama yapısını inceleyerek, üretim ve pazarlamaya yönelik sorunların tespiti ve çözüm önerileri üretmektir

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Batı Akdeniz bölgesinde arıcılık yapan; ORKÖY kredisinden yararlanan ve yararlanmayan işletmelerin üretim ve pazarlama yapılarının incelenmesini kapsamaktadır. Uygulama yerleri ise; Antalya, Burdur, Isparta illerindeki ORKÖY Şube Müdürlüklerince arıcılık kredisi uygulanan orman köyleridir.

1.3 Dünyada ve Türkiye’de Arıcılık Faaliyetinin Mevcut Durumu

Dünyada ve Türkiye’de arı kovanı sayısı Çizelge 2’de verilmiştir. Dünyada arı kovanı sayısı 1995 yılında yaklaşık 56 milyon adet iken 2007 yılında 63 milyon adete yükselmiş olup, 1995 yılından 2007 yılına %13’lük bir artış olmuştur. İncelenen dönemde Türkiye’de bu sayı yaklaşık 4 milyon adetten 5 milyon adete yükselmiştir. Türkiye’de arı kovanı sayısında ise 1995 yılından 2007 yılına %23’lük bir artış gerçekleşmiştir. Dünyadaki arı kovanlarının %7,59’u Türkiye’de bulunmaktadır (Tablo 1.1).

Tablo 1. 1: Dünya’da ve Türkiye’de Arı Kolonisinin Dağılımı

Çizelge 3. Dünyada ve Türkiye’de Arı Kovanı Sayısı (Adet) Yıllar	Dünya	İndeks (1995=100)	Türkiye	İndeks (1995=100)	Türkiye’nin Payı (%)
1995	56.295.226	100	3.916.038	100	6,96
1996	56.194.782	100	3.964.718	101	7,06
1997	56.276.843	100	4.002.000	102	7,11
1998	56.788.862	101	4.199.000	107	7,39
1999	58.250.947	103	4.322.000	110	7,42
2000	58.805.719	104	4.267.123	109	7,26
2001	59.656.104	106	4.115.353	105	6,90
2002	60.980.967	108	4.161.000	106	6,82
2003	61.034.082	108	4.288.853	110	7,03
2004	62.217.329	111	4.399.725	112	7,07
2005	62.354.852	111	4.590.013	117	7,36
2006	63.942.021	114	4.851.683	124	7,59
2007	63.540.145	113	4.825.596	123	7,59

Kaynak: FAO, 2009

1995-2007 döneminde dünya bal üretimi 1.1 milyon tondan 1.4 milyon tona yükselmiştir. İncelenen dönemde dünya bal üretimi %21’lik bir artış göstermiştir. Ülkemizde de bal üretimi 1995 yılında 68 bin ton iken 2007 yılında 73 bin tona çıkmıştır. Ele alınan dönemde Türkiye’de bal üretiminin dalgalanma gösterdiği Çizelge 4 ve şekil 1’de görülmektedir. Ancak 1995 yılına göre 2007 yılında bal üretimi %8’lik bir artış göstermiştir. Dünya bal üretiminin %5,28’ini Türkiye üretmektedir (Tablo1.2).

Tablo 1.2: Dünya’da ve Türkiye’de Bal Üretiminin Dağılımı

Çizelge 4. Dünyada ve Türkiye’de Bal Üretimi (Ton) Yıllar	Dünya	İndeks (1995=100)	Türkiye	İndeks (1995=100)	Türkiye’nin Payı (%)
1995	1.153.177	100	68.620	100	5,95
1996	1.103.638	96	62.950	92	5,70
1997	1.158.606	100	63.319	92	5,47
1998	1.191.330	103	67.490	98	5,67
1999	1.243.078	108	67.259	98	5,41
2000	1.255.185	109	61.091	89	4,87
2001	1.264.605	110	60.190	88	4,76
2002	1.283.709	111	74.555	109	5,81
2003	1.334.128	116	69.540	101	5,21
2004	1.369.636	119	73.929	108	5,40
2005	1.413.076	123	82.336	120	5,83
2006	1.446.043	125	83.842	122	5,80
2007	1.400.491	121	73.935	108	5,28

Kaynak: FAO, 2009

Dünyada 2007 yılı itibariyle önemli bal üreticisi ülkeler sırasıyla Çin (%21,65), Afrika (%11,99), Arjantin (%5,78), Türkiye (%5,28) ve Ukrayna’dır (%4,83). Dünya bal üretiminin yaklaşık %50’sini bu beş ülke karşılamaktadır. Tablo 1 3’ten de görüldüğü gibi FAO verilerine göre dünya bal üretiminde Türkiye’nin önemli bir yeri olup, dünyada 4. sırada yer almaktadır.

Tablo 1.3: Ülkelere Göre Dünya Bal Üretimi

Çizelge 5. Ülkeler İtibariyle Dünya Bal Üretimi (2007) Ülkeler	Üretim (ton)	Dünya İçerisindeki Payı (%)
Çin	303.220	21,65
Afrika	167.868	11,99
Arjantin	81.000	5,78
Türkiye	73.935	5,28
Ukrayna	67.700	4,83
ABD	67.286	4,80
Meksika	55.459	3,96
Rusya Fed.	55.173	3,94
Hindistan	52.000	3,71
Dünya	1.400.491	100,00

Kaynak: FAO, 2009

Ülkemizde 2007 yılı itibariyle, arı kovanları sayısı ve bal üretiminin yoğun olduğu iller Çizelge 5’te verilmiştir. Anılan çizelgeye göre, arı kovanlarının yoğun olarak bulunduğu başlıca iller Muğla (%11,56), Ordu (%7,11), Adana (%5,34) ve Aydın’dır (%3,22). Bal üretiminde ise önemli iller sırasıyla Ordu (%13,28), Adana (%7,96), Muğla (%5,71) ve Mersin’dir (%4,15). Ordu ilinin arı kovanı sayısında 2. sırada yer almasına rağmen bal üretiminde 1. sırada yer almakta olduğu ve veriminin de diğer illere göre oldukça fazla olduğu görülmektedir. Kovan başına verim bakımından Türkiye ortalaması 15,3 kg’dır. Ordu 28,6 kg ile ilk sırada yer almaktadır, onu 27,4 kg ile Diyarbakır, 23,9 kg ile Bitlis, 22,8 kg ile Adana, 20,2 kg ile Mersin ili izlemektedir. Çalışmanın yapıldığı Adana ili, Türkiye bal üretiminde önemli bir paya sahip olup, arı kovanı sayısında 3. ve bal üretiminde de 2. sırada yer almaktadır (Tablo 1.4).

Tablo 1.4: Ülkemizdeki Bal Üretiminin Dağılımı

Çizelge 6. Bal Üretiminin Yoğun Olduğu İller (2007) İller	Arı Kovanı Sayısı	Pay (%)	Bal Üretimi (ton)	Pay (%)	Verim (kg/koloni)
Muğla	557.950	11,56	4.225	5,71	7,6
Ordu	343.054	7,11	9.818	13,28	28,6
Adana	257.816	5,34	5.887	7,96	22,8
Aydın	155.579	3,22	2.208	2,99	14,2
Mersin	151.809	3,15	3.067	4,15	20,2
Antalya	142.067	2,94	1.875	2,54	13,2
Sivas	134.742	2,79	2.502	3,38	18,6
Bingöl	126.875	2,63	2.272	3,07	17,9
İzmir	120.988	2,51	1.254	1,70	10,4
Trabzon	103.991	2,15	1.405	1,90	13,5
Diyarbakır	101.681	2,11	2.790	3,77	27,4
Balıkesir	99.531	2,06	1.517	2,05	15,2
Giresun	98.236	2,04	1.907	2,58	19,4
Bitlis	91.387	1,89	2.185	2,96	23,9
Türkiye	4.825.596	100,00	73.935	100,00	15,3

Kaynak: TÜİK, 2009

2-

LİTERATÜR ÖZETİ

1970 yılında Orman-Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü'nün kuruluşu ile kırsal alana yönelik çalışmalara önemli bir yer verilmeye başlanmıştır. 1970'li yıllardan günümüze kadar 40 yılı geçen süreçte, ORKÖY ve Orman Bakanlığı'nın değişik dönemlerde kapatılıp farklı örgütlenmeler şeklinde yer aldığı bir süreç yaşanmıştır. Bu süreçte, Ormanlık Araştırma Müdürlükleri ve Üniversitelerimizin Orman Fakülteleri ile diğer fakülteler tarafından gerçekleştirilen çalışmalar; orman-halk ilişkilerinin düzenlenmesi, bu süreçte ORKÖY'ün rolünün saptanması ve dünya genelindeki orman-halk ilişkilerindeki yaklaşımlara yönelik olacak düzeyde geniş bir yelpazede gelişmiştir. Bu çalışmalar içerisinde temel yapı taşı niteliğinde olanların, halk-orman ilişkisine yönelik yaklaşımları sürece tanıklık etmesi bakımından vurgulanması zorunludur. Çalışmaların temelinde orman köylülerinin durumları yansıtılmıştır. Erdoğan SAKMAN "Orman Köy İlişkilerinin Düzenlenmesi" konulu çalışmasında; "... 1973 yılında kişi başına düşen yıllık gelirin 73616 TL (544\$) iken, en üretken orman sahalarının bulunduğu bölgelerdeki kesimde oturan çiftçilerimizin yıllık gelirlerinin 1,908 TL. olduğu ve bu gelirden de, ancak % 7,24'nün ormancılıkla ilgili işlerden sağlandığı." şeklinde vurgulamaktadır (Sakman, 1974). Bu yapı tespiti sonraki yıllarda konu ile ilgili çalışma yapacak araştırmacılar için son derece çarpıcı ders çıkartılması gereken bir saptamadır.

Diğer yandan; DPT tarafından yapılan önemli bir çalışma; "1968 Ağustos ve Eylül aylarında yapılmış olan, Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması"dır.. Çalışmanın amacı, bütün Türk köylerini temsil eden bir örnekleme çerçevesinde kırsal toplumların özelliklerini, sorunlarını incelemek, planlama ve icracı kuruluşlar bakımından önem taşıyan bazı bilgileri derlemek, köylünün muhtelif sosyo-ekonomik konulardaki davranış, vaziyet alış ve karar alışlarını etkileyen faktörler ve modernleşme eğilimleri hakkında bilgi edinmek" şeklindedir (DPT, 1970). "Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması" konulu çalışma üç rapor halinde yayınlanmıştır. Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması'nın üçüncü raporu "Orman Köylülerinin SosyoEkonomik Durumu" adını taşımaktadır. Bu konuda çalışma yapacak araştırmacılar için elde edilen verilerle döneme ilişkin temel karşılaştırma olanağı vermesi bakımından önemlidir (DPT, 1971).

Orman Mühendisleri Odası tarafından 1974 yılında düzenlenen "Düzenli Ormancılık Yönünden Orman-Köy İlişkileri V. Teknik Kongresi" bu dönemdeki önemli çalışmalardan birisidir. Kongrede;

"Orman Köylülerinin Durumu ve Sorunları", "Düzenli Ormancılık Yönünden Orman-Köy İlişkilerinin Doğurduğu Sorunlar ve Hal Çareleri", "Orman Köylülerine Götürülecek Hizmetlere İlişkin Kamusal Organizasyon" başlıklarında, Bakanlığın, Orman Fakültesi öğretim üyelerinin ve Ormanlık Araştırma Enstitüsü araştırmacılarının yer aldığı toplam yirmi üç bildiri ile konu irdelenmiştir (OMO, 1974). 1970'li yıllardan 1980'li yıllara gelişen süreçte Ormanlık Araştırma Enstitüsü'nde, halk-

orman ilişkileri kapsamında çalışmaların yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle Yalçın ANIL, Erol DURUÖZ, Celal ÇOBAN tarafından yapılan çalışmalar dikkat çekmektedir.

- “Yukarı Çulhalı Köyünün Sosyo-Ekonomik Dokusu” (Anıl; 1973),
- “Demirköy Orman İşletmesinin Orman Köylerinin Ekonomik Yapılarına Olan Katkısı Üzerine Araştırmalar” (Duruöz, 1975),
- Orman Köylüsünün Ormancılık Kesiminde ve Orman Bölge Başmüdürlüklerindeki Kentlerde İşlendirilmesi Olanakları” (Duruöz ve ark., 1976).

gibi çalışmalar orman-halk ilişkilerinin çerçevesine bu dönemde ışık tutan çalışmalar olmuştur.

1976-1978 yıllarında Ertuğrul ACUN ve Uçkun GERAY tarafından gerçekleştirilen “Orman Köylülerinin Kentleşmesi ve Orman-köy İlişkileri (Safranbolu Örneği)” konulu çalışma (Geray ve Acun, 1980), yine Ertuğrul ACUN tarafından 1976-1982 yılları arasında gerçekleştirilen “Aydın İli Köylerinin ve Özellikle Orman köylerinin Kalkındırılmaları Üzerine Araştırmalar” konulu çalışma verilerin elde edilmesi ve değerlendirme süreçleri bakımından da örnek nitelik taşımaktadırlar (Acun, 1983). Diğer yandan, Duran TARAKLI tarafından yapılan “Mudurnu İlçesi Orman Köyleri (Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi ve İlçe İçin Doğrusal Programlama Yöntemi ile Optimum İşletme Planlarının Saptanması)” gibi 1980’li yıllarda yapılan çalışmalar örnekleme ve değerlendirme yöntemleri açılarından günümüzde yapılacak çalışmalara da yön verebilecek son derece önemli ve irdelenmesi gereken çalışmalardır (Taraklı, 1982). Bahattin AKŞİT’in “Köy, Kasaba ve Kentlerde Toplumsal Değişime” konulu çalışması; ormancılık kesimi dışında yapılmış önemli çalışmalardan birisidir. 1960’lı yıllarda Antalya’nın iki köyündeki sosyo-ekonomik yapının 13 yıl sonra 1979 yılı sonunda geldiği nokta, nedenleri ile çözümlenmektedir. Özellikle kimi sosyal verilerin eğitim, nüfus, üretim ilişkileri, aile içi ilişkiler vb neden-sonuç ilişkileri çerçevesinde ve kapitalist üretim ilişkileri sürecinde ve azgelişmişliğin baskısı altında; yine bazı ekonomik verilerle nasıl irdelenebileceğinin ortaya konulduğu önemli bir çalışmadır (Akşit 1985). Bölgemizde yapılmış olması, kırsal alandaki dönüşümü irdelenmesi açısından bu bölgede halk-orman ilişkileri üzerine çalışacak araştırmacılara yol gösterecek bir nitelik taşımaktadır. Ayrıca, yapılacak araştırmalarda elde edilen değerlerin

irdelenmesinde ve yorumlanmasında yol göstermesi bakımından anlamlıdır.

Ormancılık kesimi dışında, ancak bir ormancı olarak ortaya koyduğu çalışmalar açısından son derece önemli bir kilometre taşı niteliği olan ÇAĞLAR tarafından gerçekleştirilen ve MPM’de yayımlanan çalışma ise; “Türkiye’de “Orman Köyleri” ve Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler” konulu çalışmadır. 1980’li yıllardaki çalışmalar içerisinde 1990 yıllara yön verecek orman-halk ilişkilerini ve kırsal alan dönüşümünü diyalektik bir bakış açısıyla algılamayı sağlayacak bu çalışmalar ormancılığımıza önemli katkılar sağlamıştır (Çağlar, 1986). Üniversitelerimizin Orman Fakültelerinde bu konularda gerçekleştirilen çok sayıda master ve doktora çalışmaları bulunmaktadır. Bunlardan ilk sırada yer alan; “İçel İli Orman Köylerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı, Sorunları ve Orman Köylerinin Yerinde Kalkındırılması Olanakları” konulu çalışmadır (Özkurt, 1998). “Neden Sosyal Ormancılık ve Nasıl Bir ORKÖY?” konulu makale ile de sosyal ormancılık kavramı ile ORKÖY çalışmaları ve geleceği tartışılmıştır. Böylece gelişen ormancılık kavramları ile ORKÖY’ün geleceğine yönelik değerlendirmeler yapılarak ORKÖY’e katkı sağlamaya gayret edilmiştir (Tolunay, 1992). “Devlet Ormanlarından Odun Hammaddesinin Yakacak Odun Amacıyla Tüketilmesi Probleminin Çözüm Yolları” konulu çalışma 1990’lı yıllarda orman işletme müdürlükleri açısından yakacak odun olgusunu tartışarak ormanların ekolojik yapısı üzerindeki yakacak odun baskılarını değerlendirmek bakımından dikkat çekicidir (Türker ve Toksoy, 1992). Enerji temininde yakacak odunun kullanımı (İstanbul, 1978) ve yakacak odun kullanımının sosyoekonomik nedenlerinin belirlenmesine yönelik “Maçka Devlet Orman İşletme Müdürlüğü Ormanlarından Odun Hammaddesinin Yakacak Odun Amacıyla Tüketilmesinin Sosyo-Ekonomik Analizi” konulu çalışma (Türker, 1992) enerji ve yakacak odun kullanımı ile ormanlar arasındaki ilişkiyi ortaya koyması bakımından önemlidir. “Sosyal Ormancılık ve Türkiye Açısından Önemi” konulu doktora çalışması da ORKÖY ve sosyal ormancılık olgularına yer veren temel çalışmalardan birisini oluşturmaktadır (Tolunay, 1998). ORKÖY Genel Müdürlüğü tarafından resmi yazıyla talep edilen; “ORKÖY Kaynaklarının Tahsisinde Orman Köylerinin Önceliklerinin Saptanması-Antalya İli Örneği” konulu çalışma (Coşgun ve ark., 2007) ve “Orman Köylerindeki Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin Etkinlik Düzeylerinin İrdelenmesi (Antalya İli Örneği)” konulu çalışma (Coşgun ve ark., 2009) doğrudan ORKÖY Genel Müdürlüğü tarafından resmi olarak talep edilmiş olması açısından anlamlıdır. Çalışmalar bölgesel baz da hazırlanarak sonuçlandırılmış ve yayınlanmıştır.

“Orman Köylerinde ORKÖY Tarafından Gerçekleştirilen Köy Kalkındırma Projelerinin Uygulama Sonuçlarının Araştırılması (Şile-İstanbul)” konulu çalışma (Önal, 2010) ile “Orman Köylerinde Güneş Enerjisi Isıtma Sistemlerinin Kullanımının Hane halkı Yakacak Odun Tüketimi Üzerine Etkileri: Burdur-Bucak İlçesi Orman Köyleri Örneği” konulu çalışma (Ay ve Tolunay, 2012), “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Güneş Enerjisinin, ORKÖY Projelerinde Uygulama Sonuçlarının Araştırılması (Erzurum İli)” konulu çalışma (Okutucu ve ark., 2012) son yıllarda GES'nin orman köylerinde kullanımı ile ilgili gerçekleştirilmiş ORKÖY yatırımlarının etkileri üzerine odaklanmış son çalışmalarından.

Bölüktepe, F.E., Yılmaz, S. (2008), Arı Ürünlerinin Bilinirliği ve Satın Alma Sıklığı isimli bu araştırma çalışması ile tüketiciler tarafından arı ürünlerinin bilinirliği ve satın alma sıklığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada 485 tüketiciye uygulanan yüz yüze anket yöntemi ile veriler elde edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda katılımcılar arasında balın bilinirliği %99.4, polenin bilinirliği %61.6, arı sütünün bilinirliği %52.8, balmumunun bilinirliği %46.4, arı zehrinin bilinirliği %16.3, propolisinin bilinirliği ise %8.9 olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu tarafından balın 2 ya da altı ayda bir satın alındığı diğer arı ürünlerinin ise hiç satın alınmadığı belirlenmiştir. Arı ürünlerinden her birinin bilinirliği ile satın alınma sıklığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Arı zehri ve propolis dışında diğer arı ürünlerinin bilinirliği eğitim düzeyine göre farklılık gösterirken arı zehri dışında diğer arı ürünlerinin bilinirliği ise gelir dağılımına göre farklılık göstermekte olduğu saptanmıştır.

Çakmak, İ. Ve Ark. (2003), "Güney Marmara Bölgesinde Arıcılık Anket Sonuçları" adlı bu araştırma çalışmasında Güney Marmara Bölgesi'nde arıcılığın genel sorunlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bursa-Yalova illerinde farklı yerlerdeki yaklaşık 100 arıcı ziyaret edilip, arasından 25 arıcı temsilci olarak kovanları kontrol edilmiş ve kendilerine anket soruları yöneltilmiştir. Anket sonuçlarına göre, arıcıların 2001 yılı mayıs-haziran döneminde hiçbir bir örgütlenme içinde olmamasına rağmen 2002 mart ayında yapılan ankette arıcıların yaklaşık %70'inin Arıcılık Derneğine üye oldukları, kovan başına ortalama verimin 15.6 kg olması, ortalama kovan sayısının 72 olduğu, ankete katılanların %40'ının asıl mesleğinin arıcılık olduğu, arıcıların %44 ünün arıcılık konusunda hiçbir yayını takip etmediği, arıcıların %61'inin zirai ilaçlardan zarar gördüğü, koloni ve arı kayıpları yaşadığı, gezginci arıcıların yer bulma ve hatta yer kirası ile %50'sinin yer konusunda sorun yaşadıkları ve %20'sinin sorun bildirmediğini ve sorun olduğunda hiçbir arıcının üniversiteye başvurmadığı konular belirtilmiştir.

Doğaroğlu, M. (2009), I. Uluslar Arası Muğla Arıcılık ve Çam Balı Kongresi'nde sunulan bildiriler adlı çalışmada, Türkiye arıcılığının yapısı, sorunları ve çözüm önerileri, uygulama sorunları hakkında açıklamalar belirtilmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007), Devlet Planlama Teşkilatı'nın Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nde (2007-2013), kırsal kalkınma faaliyetlerine bütüncül bir politika çerçevesi oluşturmak, “Ulusal Kırsal Kalkınma Planı”na esas teşkil etmek, Ulusal ve uluslararası kaynaklarla finanse edilecek kırsal kalkınma program ve projelerinin hazırlanması ve uygulanmasında ilgili kesimlere perspektif sağlama amaçları açıklanmıştır.

Erkan, C., Aşkin, Y. (2001), “Van İli Bahçesaray İlçesinde Arıcılığın Yapısı ve Arıcılık Faaliyetleri” konulu araştırma çalışmasında; bu çalışmanın ileride yürütülecek çalışmalara veri tabanı oluşturması amaçlanmıştır. Araştırma, Van'ın Bahçesaray ilçesinde, anket çalışması olarak yürütülmüştür. Araştırmada ilçenin arıcılık yapısı ve arıcılık faaliyetleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Ayrıca ele alınan bu özellikler bakımından gezginci ve sabit arıcılar karşılaştırılmıştır. Araştırmada sabit arıcıların % 98.82, gezginci arıcıların %60.00 oranında bilgi eksikliklerinin bulunduğu ve sabit arıcıların %8.24, gezginci arıcıların %56.33 oranda kayıt tuttukları tespit edilmiştir. Ayrıca kapasite artırımı ve hastalık tanısı gibi konularda gezginci arıcıların daha fazla arıcılık bilgisine sahip oldukları belirlenmiştir.

Firatlı, Ç. Ve Ark. (2000), “Türkiye Arıcılığının Karşılaştırmalı Analizi Sorunlar-Öneriler” konulu çalışmada, dünya arıcılığı ve Türkiye arıcılığının dünya arıcılığındaki konumu, arı ürünleri ticareti, Türkiye arıcılığının yapısı ve temel sorunlar ve örnek çalışma konuları açıklanmıştır.

Firatlı, A., Ç. (2003), "T.C. Orman Bakanlığı Orman ve Köy İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Verilen Arıcılık Kredileri Hakkında Yapılmış Anket Çalışmasının Değerlendirme Raporu" konulu çalışmada; ORKÖY Genel Müdürlüğü'nün 1991 -2000 yılları arasında 61 ilde yaklaşık 8 bin orman köylüsüne Fon Bütçesi, Kırsal Kalkınma Projeleri ve Doğu Anadolu Su Havzası Rehabilitasyon Projesi kaynaklarından sağladığı orman köylerinde arıcılığı destekleme ve teşvik kredilerinin değerlendirilmesine yönelik anket çalışmasında yer alan üretici beyanları temel alınarak hazırlanmıştır. Anket formları ile derlenen bilgilerin bir bölümünün işlemeye uygun olmaması, kimi anketlerin de bilgi içermemesi nedeniyle yapılan zorunlu

ayıklama sonucu 60 ilde kredi kullanan 5 740 orman köylüsünün sağladığı bilgiler değerlendirilmiştir. Arı ırkı, bal verimi, ana arı yenileme, oğul alma ve benzeri konulardaki saptamalar herhangi bir ölçümle elde edilmediğinden bilimsel bir değerlendirme yapma olanağı bulunamadığı, Orman köylülerine belirtilen süre içerisinde toplam 672.7 milyar Türk lirası ve 920.7 bin ABD doları kredi kullandırılmıştır. Kredi kullanan 5 740 üreticiden 3 865'inin öncesinde arılı kovanı bulunmadığı, kredi dönemi sonunda 3 564 kişinin arıcılığı sürdürdüğü, bunlardan 1 689'unun ise kredi kullanarak arıcılığı yeni meslek edindikleri saptanmıştır. Arıcı kalanların kredi öncesinde ortalama işletme büyüklüğü 14 koloni iken 29.4 koloniye çıkmıştır. Anketlerden bunların üretim verileri saptanamadığından faaliyet başarıları ölçülemediği, Kredi dönemi sonunda artan arılı kovan sayısının (104 809) yanında boş kovan sayısının (63.451) ve arıcılık yapmadığını bildirenlerin (2 176) fazlalığı dikkat çekicidir. Kredi öncesindeki boş kovan varlığı bilinmediğinden bu durum açıklanamamaktadır. Koloni ölümlerini açıklama amaçlı yanıtlar hem tutarlı değildir hem de doğruyu yansıtmadığı, Kredi kullandırma aşamasında taahhütlerin yerine getirilmesinde hiçbir sorun bildirilmemiş olması, kredi tahsilinde ise 137 üreticinin ödemede gecikmesi dışında ciddi bir ihlal belirtilmemiş olması ORKÖY çalışmalarının amaç doğrultusunda başarılı olduğu şeklinde değerlendirildiği, ifadeleri belirtilmiştir.

Kekeçoğlu, M., Gürcan, E.K., Sosyalsal, M.İ. (2007), "Türkiye Arı Yetiştiriciliğinin Bal Üretimi Bakımından Durumu" isimli bu çalışma Türkiye'deki arı yetiştiriciliğinin mevcut durumunun özellikle bal verimi açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Arıcılığımızın mevcut durumunun ortaya konulması için Türkiye'nin otuz sekiz farklı ilinde şansa bağlı olarak belirlenen arı yetiştiricileri ile anket çalışması yürütülmüştür. Çalışmada arıcılara bal verimi, eğitim durumu ve işletme yapısını tanımlayıcı sorular yöneltilmiştir. Ülkemiz iklim, coğrafya ve bitki florası bakımından arı yetiştiriciliği için çok avantajlı olmasına karşılık koloni başına elde edilen bal verimi bakımından istenilen düzeyde değildir. Araştırmada bal verimi üzerine önemli etkisi olduğu düşünülen bazı faktörlerin etkisi incelenmiştir.

Kutlu, A., Sezen, İ. Y. (1999), Bingöl ve Yöresi Arıcılık Düzeyinin Saptanması Sorunları ve Çözüm Önerileri adlı bu araştırma çalışmasında; Bingöl, Erzurum, Bitlis, Muş, Van, Diyarbakır, Tunceli illerinde bal arıcılığı yapan işletmelerin varlığının ve düzeyinin saptanması amacı ile yapılan bu çalışmada 1400 adet işletme ziyaret edilmiş, tüm illerden veriler sağlanmış, elde edilen sonuçlar frekans tablosu ve sütun grafiği şeklinde düzenlenmiştir. Çalışmalar sonunda koloni sayısı ile yaş durumunun bal verimine etkisi, ekonomik bir arıcılık için koloni sayısının saptanması, arıcılıkla uğraşanların aile ekonomisine katkısı, damızlık materyal ve malzeme teminindeki problemler üretilen ürünlerin pazarlanması şekli ve bal dışı üretim gibi konular irdelenmiş ve çözüme ilişkin öneriler çalışma sonunda sunulmuştur.

İlter, E., Ok, K. (2007), Ormancılık ve Orman Endüstrisinde Pazarlama İlkeleri ve Yönetimi adlı kitapta; ormanlar, ormancılık ve toplum ihtiyaçları, Türkiye ve dünya ormancılık ve orman endüstri işletmelerine ait pazarlama yönetiminin temel bilgileri ve gerçek hayata ait örneklerinin yorumlanmasında referans noktaları, pazarlama yönetimi, tüketici davranışı, orman ürünleri talebi ve pazarlama karar değişkeni olarak mal, fiyat, dağıtım, tutundurma, uluslar arası pazarlama konuları açıklanmıştır.

Seven, İ., Akkılıç, M., E. (2005), "Elazığ'daki Arıcılık İşletmelerinin Üretim ve Pazarlama Problemlerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri" konulu çalışmada; Elazığ arıcılık işletmelerinin üretim ve pazarlama şekilleri ortaya konulmuş ve problemlere ilişkin çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Arıcılık hakkında açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan anket formu hazırlanmıştır. Toplam 218 anket formu Elazığ'daki arıcılarla yüz yüze görüşerek doldurulmuştur. Arıcılık ürünlerinin sırasıyla bal (% 99,5), bal mumu (% 36,2), arı (% 34,4), polen (% 10,1), ana arı (% 8,7), arı sütü (% 6,4) ve propolis (% 5); üretimi yapılan bal çeşitlerinin sırasıyla petekli bal (% 93,6), süzme bal (% 80,3), kara kovan balı (% 35,8), seksiyon balı (% 2,3) ve çam balı (% 0,9) olduğu belirlenmiştir. İşletmelerin ürettikleri bal pazarlama şekilleri sırasıyla, perakende satış (% 84,9), aile içinde tüketim (% 27,1), yerel toptancılara satış (% 23,4), ulusal toptancılara satış (% 9,2) ve kooperatiflere satış (% 6,0) şeklinde tespit edilmiştir. Ürünlerin satışında karşılaşılan problemler ise sırasıyla, gerçek değerinde satılamaması (% 52,8), dış kaynaklı ürünlerinin kontrolsüz olarak piyasa girişi (% 47,7), ürünlerinin doğallığı konusundaki tereddüt (% 43,9), pazarlamada etkili olacak kooperatiflerin olmaması (% 43,5) ve ürünlerinde fiyat standardının oluşmaması (% 41,6) şeklinde tespit edilmiştir.

Sosyalsal, M., İ., Gürcan, E., K. (2005), "Tekirdağ İli Arı Yetiştiriciliği Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışma, Tekirdağ ilindeki mevcut arı yetiştiriciliği durumunun ortaya çıkarılması için yapılmıştır. Tekirdağ ilinde Merkez, Malkara, Çorlu ve Saray ilçelerinde planlanmıştır. Anket çalışması toplam 312 arıcı üzerinden yapılmıştır. Bu çalışma ile yetiştiricilerin ekonomik ve sosyal durumları ile bölgede arıcılığın durumu ortaya konmaya çalışılmıştır. Toplanan bilgilere göre yetiştiricilerin eğitim durumu % 13 okula gitmemiş, % 50'i

ilkokul, % 15'i ortaokul, % 20 lise ve % 2 sinin ise üniversite mezunu olduğu anlaşılmıştır. Yetiştiricilerin ortalama modern kovan sayısı 40 adet , eski tip kovan sayısı ortalama 5 adet olarak belirlenmiştir. Ortalama verim ise kovan başına 15 kg hesaplanmıştır.

Yılmaz, E. (2006), "R'WOT Tekniği; Arıcılık Sektöründe Katılımcı Yaklaşım İle Örnek Bir Uygulaması" çalışmasında; geliştirilen ve R'WOT Tekniği olarak adlandırılan bir melez teknik yaklaşımı, "Çamlıyayla'da Arıcılığın Geliştirilmesi (ARIGEL) Projesi" adıyla uygulanan ve Avrupa Birliği (AB) hibe yardımı almış ve bir dış kaynaklı uygulama projesinin başarı durumunun değerlendirilmesinde denenmiştir. R'WOT Tekniği kullanılarak, adı geçen dış kaynaklı projenin başarı durumunu etkileyen içsel ve dışsal faktörler sayısal olarak ölçülmüştür. Böylece Çamlıyayla'da arıcılık sektörünün gelişmesi yönünde alternatif stratejilerin özlüce belirlenmesine ve en uygun olan stratejinin seçilmesine temel teşkil edecek bilgiler ortaya konmuştur.

Alkan, Korkmaz Ve Tolunay (2005), Bu bildiriye, Burdur İli'nin orman varlığı, ormancılık etkinlikleri ve sağladığı istihdam, ORKÖY kredi ve projeleri, rekreasyonel katkılar, kolektif ve kültürel faydalar ve halkın orman kaynaklarına olan baskıları incelenerek, ormanların insanlar ve çevre üzerindeki etkileri ile insanların ormanlar üzerindeki araştırılmıştır.

Coşgun, Bekiroğlu, Telek, 2009: "Orman Köylerindeki Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin Etkinlik Düzeylerinin İrdelenmesi (Antalya İli Örneği)" konulu çalışmada; Ülkemizdeki tarım işletmelerinin yarısından fazlası (%62,4) orman köylüsüne ait olduğu için, orman köylerinin sosyo -ekonomik yapısında meydana gelen değişimler kırsal alanı doğrudan etkilemektedir. Piramit şeklindeki gelir dilimlerinin en alt basamağında yer alan orman köylüsünün ekonomik gelişmişlik düzeyi, bu basamaktaki diğer toplum kesimlerinden daha kötü durumdadır. Ekonomik yapıdaki bu olumsuzluk, orman köylülerini özel olarak ilgilenilmesi gereken toplumsal kesim haline getirmektedir. Orman köylerinin içinde bulunduğu olumsuz sosyo-ekonomik koşulları iyileştirmek amacıyla çeşitli kamu kurum/kuruluşları (Çevre ve Orman Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı) çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmaların başarısı ise söz konusu kurum/kuruluşların yapmış oldukları kaynak tahsislerinin (aktarımlarının-dağıtımlarının) etkin ve verimli olmasına bağlıdır. Araştırmada Antalya ili orman köylerine ait kooperatiflerin etkinlik düzeyleri incelenmiş ve yapılan kaynak aktarımlarının etkin ve verimli olup olmadıkları sorgulanmıştır. Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlı Orman-Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) tarım kooperatiflerine kaynak aktarımı yapan önemli kamu kuruluşlarından birisidir. ORKÖY, kırsal alanda sayıca daha fazla olan ve en düşük refah düzeyine sahip orman köylüsünün; sektörel eğitimine katkıda bulunma, kırsal kalkınma plan ve projelerini hazırlama, her türlü kredi ve yardımlardan faydalanmasını sağlama gibi işlevleri yerine getirmektedir. Ancak ORKÖY, kredi uygulamalarında yalnızca yatırım yapılacak kooperatifleri saptama ve saptanan kooperatifler için uygun yatırım miktarlarını belirlemekle yetinmekte, söz konusu kooperatiflerin etkinlik düzeyi ile ilgilenmemektedir. Orman köylerinde kurulu kooperatiflerde kredi uygulanma oranı % 1,44'tür. Ülkemizde kaynaklar çok kısıtlı olduğu için, bu % 1,5'lük oran bile çok önem taşımaktadır. Kredi uygulanan kooperatifler incelendiğinde; % 48,1'inin faal olduğu, % 37,4'ünün çalışmadığı, % 14,6'sının ise fesih edildiği veya icralık olduğu ortaya çıkmıştır. Bu oransal dağılım orman köylerine ait kooperatiflerin etkin ve verimli çalışmadığını göstermektedir. Çalışmada; 1 -Kooperatif yöneticilerinin genel olarak kooperatifçiliği ve kendi kooperatifçilik uygulamalarını nasıl değerlendirdikleri, 2- Ortakların kooperatif yönetimine etkin katılımının ne şekilde gerçekleştirilebileceği, 3- Kooperatif yöneticilerinin ve ortakların eğitim gereksinimlerine yönelik yaklaşımları, 4- Kooperatifçiliğin yaygınlaştırılması için alınması gereken önlemler, 5- Genel olarak kooperatifçiliğin sorunları ve çözüm olanakları, konuları kapsamlı bir şekilde sorgulanmıştır. Kooperatif başkanları ve kooperatif ortaklarına ayrı ayrı uygulanmak üzere iki anket formu hazırlanmıştır. Araştırma alanında toplam 108 anket yapılmıştır. Bu anketlerin 36'sı kooperatif başkanlarına; 72'si ise kooperatif ortaklarına aittir. Araştırmada anket uygulaması dışındaki incelemelerden de veri sağlanmıştır: denek kooperatifler arasından 36 tanesi rasgele seçilmiş ve bu kooperatiflerin 2004-2007 yılları arasındaki yıllık genel kurul toplantı tutanakları, muhasebe kayıtları incelenmiştir. Bu incelemeden sağlanan verilerle bu kooperatiflerin mali-ekonomik durum analizleri (faktör analizi uygulanarak) yapılmıştır. Faktör analizleri ile saptanan her faktör için çoğul korelasyon (ilgileşim) analizleri yapılmış ve denek kooperatiflerden yatırım uygulaması yapılanlar ile yatırım yapılmayanlar arasında bir farkın olup olmadığı ise varyans analiziyle test edilmiştir.

Coşgun, U.,Ok, Yılmaz, Telek, Ay, Uzun, 2007: "ORKÖY Kaynaklarının Tahsisinde Orman Köylerinin Önceliklerinin Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi" Saptanması-Antalya İli Örneği, konulu çalışma; ORKÖY Genel Müdürlüğü'nün kuruluş yapısı, yaklaşık 35 yıllık dönem içerisinde istikrarlı bir yapı göstermediği gibi, sahip olduğu kaynaklar da artmamıştır. Buna karşılık orman köylüleri ile ilgili

nüfus düzeyleri, ülke toplam nüfusu içerisindeki payı azalırken, hemen hemen aynı miktarı korumuştur. Ülkenin orman köylüsü olmayan kırsal ve kentsel nüfuslarının yaşadığı refah artışı ile orman köylülerinin refah seviyeleri kıyaslandığında, zamanın orman köylüleri aleyhine geliştiği söylenebilir. Günümüzde, gereksinimleri çeşitlenmiş, istekleri artmış, kalite beklentileri gelişmiş ve yetmişli yılların başındaki nüfus düzeyine hemen hemen yakın bir orman köylüsü gerçeği bulunmaktadır. Bu nedenle ORKÖY Genel Müdürlüğü'nün önünde "kıtlaşan kaynaklarını daha doğru kullanmak" gibi bir sorun bulunmaktadır. ORKÖY Genel Müdürlüğü sahip olduğu kaynakları öncelikle illere tahsis etmekte ve illerdeki ORKÖY Şube Müdürlüklerinden bu kaynağı "en doğru" şekilde kullanmalarını beklemektedir. Bu noktada kaynakların kullanım önceliklerinin saptanması olgusu karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada; katılımcı bir yaklaşımla ORKÖY kaynaklarının kullanımında kullanılacak "Yatırım Kriterleri" ilçe, köy ve aile bazında ortaya konmuştur. Ülke genelindeki ORKÖY uzmanlarının, Antalya Orman Bölge Müdürlüğü Orman İşletme Müdürlükleri teknik elemanlarının ve Antalya ili Akseki ve Kaş ilçeleri orman köylüleri muhtarlarının da katılımlarıyla, odak grup toplantısı ve derinlemesine mülakat yöntemleri kullanılarak ilçe, köy ve aile seçim kriterleri dizisi elde edilmiştir. Başlangıçta, bir veri seti halindeki yatırım kriterleri seti ORKÖY uzmanlarının katılımı ve oranlama tekniğinin (rating) kullanılmasıyla ilçe, köy ve aile seçimini sağlayacak 7 temel kriter dizisine indirgenmiştir. Yine, ORKÖY uzmanlarının katılımıyla İlçe, köy ve aile düzeyinde elde edilen kriterler, sıralama tekniği (ranking) kullanılarak ağırlıklandırılmıştır. Ağırlıklandırılan bu yatırım kriterleri doğrusal eşitlik tekniğinin kullanılmasıyla, elde edilen kriterlerin reel değerleriyle ilişkilendirilerek ilçe ve köy düzeyinde Antalya ilinde öncelikli alanlar belirlenmiştir. SONUÇ; yatırım yapılacak önceliklendirilmiş ilçeler ve bu ilçelerdeki köyler saptanmıştır. Belirlenen öncelikli alanlar kısa (3 yıl), orta (5 yıl) ve uzun (8 yıl) dönemli olmak üzere sınıflandırılarak uygulamaya bir eylem planı oluşturulmuştur.

Erkan Ve Aşkın (2001), Araştırma, Van'ın Bahçesaray İlçesinde, anket çalışması olarak yürütülmüştür. Araştırmada ilçenin arıcılık yapısı ve arıcılık faaliyetleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Ayrıca ele alınan bu özellikler bakımından gezginci ve sabit arıcılar karşılaştırılmıştır. Araştırmada sabit arıcıların % 98.82, gezginci arıcıların %60.00 oranında bilgi eksikliklerinin bulunduğu ve sabit arıcıların %8.24, gezginci arıcıların %56.33 oranda kayıt tuttukları tespit edilmiştir. Ayrıca kapasite artırımı ve hastalık tanısı gibi konularda gezginci arıcıların daha fazla arıcılık bilgisine sahip oldukları belirlenmiştir

Engindeniz (1993), Tire ilçesi orman köylerindeki tarım işletmelerini kapsayan bu çalışmada temel amaç, işletmelerin sosyo-ekonomik durumunu ortaya koymak ve faaliyet sonuçlarını analiz etmektir. Bu amaç doğrultusunda tabakalı tesadüfi örnekleme ile örneğe giren 79 işletmeden anket yöntemiyle toplanan 1991-1992 yılına ait veriler, brüt marj yönteminden yararlanarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Daha sonra analiz sonuçlarından yararlanarak, işletmelerin başarı dereceleri analizi yapılmış, işletme tiplerinin tayinine çalışılmış ve çiftçi ailesinin iyi bir hayat seviyesinde yaşayabilmesi için yeterli işletme büyüklüğü tespit edilmiştir.

Gümüş (1993), "Orman Köyleri Kalkınma Planlarında ve Sosyal Ormancılık Çalışmalarında Çok Boyutlu Analizlerden Yararlanma Olanakları" adlı bu çalışmada, ilçe bazında yapılan orman köyleri kalkınma planları ve analiz teknikleri hakkında bilgileri verilmiştir.

Gençdal (2010), Bu çalışmada Van İli Gevaş İlçesi İkizler Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'ne üye olan ve üye olmayan süt sığırcılığı işletmeleri ekonomik açıdan karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışmanın verileri 2009 üretim yılına ait olup, Kooperatife üye 37 işletmeden ve Kooperatife üye olmayan 44 işletmeden anket yöntemi ile toplanmıştır. Örnek hacmi Kooperatife üye işletmeler için tam sayım yöntemi ve Kooperatife üye olmayan işletmeler için tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Kooperatife üye işletmelerde işletme başına düşen süt sığırcılığı sayısı, süt sığırcılığı başına düşen günlük süt verimi ve sağım süreleri sırasıyla 4.46 adet, 11.74 kg ve 237.6 gün'dür. Kooperatife üye olmayan işletmelerde bu miktarlar kültür ırkı süt sığırcılığı işletmeleri için sırasıyla 3.15 adet, 11.54 kg. ve 210 gün ve yerli ırk süt sığırcılığı işletmeleri için 3.06 adet, 4.21 kg ve 215.29 gün'dür. Kooperatife üye işletmelerde süt sığırcılığı başına düşen günlük yem tüketimi 19.93 kg'dır (12.37 kg kaba yem ve 7.56 kg kesif yem). Kooperatife üye olmayan kültür ve yerli ırk süt sığırcılığı işletmelerde bu miktarlar sırasıyla 13.47 kg (9.88 kg kaba yem ve 3.59 kg kesif yem) ve 11.19 kg'dır (9.29 kg kaba yem ve 1.19 kg kesif yem). Yem masraflarının toplam değişken masrafları içindeki payı Kooperatife üye olan işletmelerde % 91.74; Kooperatife üye olmayan kültür ırk ve yerli ırk süt sığırcılığı işletmelerinde ise sırasıyla % 90.36 ve % 84.54'tür. Kooperatife üye işletmelerde bir kg sütün maliyeti 0.87 TL'dir. Bu değer Kooperatife üye olmayan kültür ve yerli ırk süt sığırcılığı işletmelerde sırasıyla 0.73 TL ve 1.66 TL'dir.

İçöz (2004), Bu araştırmada Bursa İli Soy Kütüğü Enformasyon Sistemi Projesi (GTZ) kapsamındaki

süt sığırılık işletmelerinde kârlılık ve verimlilikleri analiz edilerek, işletmelerin kaynak kullanımındaki etkinlikleri ile uygulanan projenin ilde Süt Sığırılığına katkısı incelenmiştir.

Bursa il genelinde, maliyeti oluşturan masraf unsurları olarak; yem % 58.14, işçilik % 22.31, amortismanlar % 5.96, veteriner sağlık % 3.74, faiz giderleri % 3.01, bakım onarım giderleri ise % 1.29, diğer giderler % 5.55 pay almaktadır. 1995 yılında işletme gelirlerinin 55.64'ü süt satışı gelirlerinden, 32.70'i envanter kıymet artışından, 9.74'ü buzağı gelirinden ve 1.91'i de gübre gelirinden elde edildiği belirtilmiştir. 1996 yılında bu değerler sırasıyla %60.56, 24.56, 13.57, 1.31, 1997 yılında ise 60.23, 24.29, 14.55 ve 0.93 olarak bulunmuştur. Ortalama yıllık süt verimleri 1995 yılında 5 299 kg/baş, 1996 yılında 5 430 kg/baş, 1997 yılında ise 6 134 kg/baş olarak tespit edilmiştir.

İlban (2010), Bu çalışma Van ili Merkez ilçede kültür-melez süt sığırılığı yapan işletmelerin ekonomik analizi yapılmıştır. Veriler süt sığırılığının yoğun olarak yapıldığı 6 köyde tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 66 adet süt sığırılığı işletme yöneticilerinden anket yöntemi ile yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda toplanmıştır.

İşletme başına düşen süt sığır sayısı, süt sığır başına düşen günlük süt verimi, sağım süresi, bir sağım döneminde süt sığır başına düşen süt verimi ve işletme başına düşen yıllık süt üretim miktarı sırasıyla, 6,71 adet, 8.89 kg, 249,55 gün, 2218,5 kg ve 14886 kg'dır. Brüt üretim değerinin (16731.39 TL) 2/3'üne yakını (% 62.48) süt satış değerinden oluşmaktadır. Süt sığır başına günlük yem tüketimi 12.08 kg (9.38 kg kaba yem, 2.38 kg kesif yem) olup, yem masrafları değişken masrafların % 84.60'sını ve üretim masraflarının % 44.74'ünü oluşturmaktadır. İşletme başına ve süt sığır başına düşen brüt kâr sırasıyla 2506,72 TL ve 373,58 TL'dir. İşletme başına düşen brüt kâr işletme büyüklüğüne orantılı olarak artarken, süt sığır başına düşen brüt kâr işletme büyüklüğüne paralel olarak azalmaktadır. Birim süt maliyeti (1 kg sütün maliyeti) değişken ve üretim maliyetlerine göre sırasıyla 0.64 TL ve 1.49 TL'dir. Ekonomik rantabilite oranları brüt kâr ve net kâr bakımından sırasıyla % 4.91 ve % -19.91'dir.

Konukçu (2001), Orman ekosistemlerinin çevresel, sosyal ve ekonomik faydaları, Türkiye ve dünyadaki gerçekleri, Türkiye orman varlığı, ormancılık sektörü yatırımları, ormancılık ana faaliyetlerinde gelişmeler, orman köyleri, hibe ve krediler orman köyleri sayısı ve nüfusu, orman köylerine fonda kullanılan krediler, yardımların ferdi ve kooperatif kredisi olarak dağılımı, fon dışı krediler, 1982 anayasasında ormancılık, beş yıllık kalkınma planlarında ormancılık ve orman kaynaklarında uluslararası karşılaştırma konuları açıklanmıştır.

Önal Ve Bekiroğlu (2011), Bu çalışma, 1999-2008 yılları arasında Şile İlçesi (İstanbul) orman köylerinde ORKÖY tarafından gerçekleştirilen köy kalkındırma projelerinin sosyoekonomik sonuçlarını saptamak amacıyla yapılmıştır. Araştırma materyali konuyla ilgili literatür, kurum kayıtları, yönetici görüşleri ve deneklere uygulanan anketlerdir. Anketler Şile İlçesi'ne ait 30 orman köyünde tesadüfi seçilen 117 deneğe uygulanmıştır. Araştırmada betimsel ve analitik analiz yöntemlerinden frekans ve yüzde dağılım tabloları, khi-kare bağımsızlık testi, basit doğrusal korelasyon ve basit doğrusal regresyon teknikleri kullanılmıştır. Bu çalışmada "ORKÖY projeleri orman köylülerinin refah düzeylerini yükseltmektedir", "ORKÖY projelerinin uygulama sonuçları ile bu projelere katılan köylülerin demografik, sosyoekonomik özellikleri arasında anlamlı ilişki vardır" şeklinde ifade edilen iki temel varsayım, % 5 anlamlılık düzeyinde, sınanmıştır. Sonuç olarak ORKÖY'ün çalışma alanındaki orman kaynaklarının sürdürülebilir yönetimini desteklediği, diğer bir ifade ile kıt kamu kaynaklarını isabetli kullandığı ortaya konulmuştur.

Ören, Alemdar, Parlakay, Işık Yılmaz, Seçer, Güngör, Yaşar, Bahadır Gürer (2010), Bu araştırmanın temel amacı, Adana ilinde faaliyet gösteren arıcılık işletmelerinin ekonomik analizini yapmaktır. Bu kapsamda 2007 üretim yılı verileri esas alınıp, işletmeler, koloni sayısı bakımından varyasyon göz önünde bulundurularak gruplar itibarıyla incelenmiştir. Bu kapsamda 1-150 arası koloniye sahip işletmeler 1. grupta, 151-300 arası koloni sahibi işletmeler 2. grupta, 300 ve üzeri koloniye sahip işletmeler ise 3. grupta ele alınmıştır. Araştırmada öncelikle dünyada ve Türkiye'de arıcılık faaliyetinin mevcut durumu ortaya konmuş ve çalışma kapsamında görüşülen arıcılık faaliyetinin yer aldığı işletmelerin sosyo-ekonomik özellikleri belirlenmiş, arıcılık üretim faaliyetine ait işletmelerde bal maliyetleri hesaplanmış, işletmelerde arıcılık üretim dalının karlılık durumları ortaya konmuş, arıcılık faaliyetinde uygulanan politikalar incelenmiş, araştırma kapsamında arıcılık faaliyetinde verimli ve etkin çalışan işletmeler saptanmış, arıcılık pazarlama organizasyonunun yapısı ortaya konmuştur.

Arıcılık faaliyetinin çiftçi ailesine katkısını gösteren tarımsal gelir işletme grupları arasında 3.993 TL ile 26.302 TL arasında değişmekte olup ortalama 13.506 TL olduğu belirtilmiştir.

Parlakay, Esengün (2005), Bu çalışmada Tokat ili Merkez ilçesinde Arıcılık faaliyeti yapan

işletmelerin ekonomik analizi yapılarak bunların mevcut durumları ve karşılaştıkları sorunlar belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan veriler yörede arıcılık faaliyeti yapan 72 adet işletmeden anket yöntemi ile elde edilmiş ve örnek hacminin belirlenmesinde tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İncelenen işletmeler 1-19, 20-49 ve 50 ve üzeri koloniye sahip işletmeler olmak üzere üç büyüklük grubuna ayrılmıştır. 1 kg balın üretim maliyeti 3,09 milyon TL (1,87 \$) olarak hesaplanmıştır. Üreticilerin üretim, pazarlama, hastalık ve zararlılarla mücadele ve diğer bazı sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlardan Tokat Merkez ilçesinde yapılan arıcılık faaliyetinin işletmeler açısından gelir artırıcı bir faaliyet kolu olduğu söylenilebilir.

Sayılı, Esengün Ve Akça (2002), "Tokat İlinde Orman Köylerinin Kalkındırılmasına Yönelik Olarak ORKÖY Kredileri Uygulaması Üzerine Bir Araştırma" adlı bu araştırma çalışmasında, Tokat ilinde ORKÖY Başmühendisliğine bağlı toplam 540 orman köyü bulunmaktadır. Bu köylerde yıllar itibariyle değişmekle birlikte, hayvancılık (süt sığırcılığı, süt koyuncululuğu, sığır besiciliği ve arıcılık), bitkisel üretim (seracılık, meyvecilik ve mantar üretimi) ve su ürünleri (alabalık) üretimi amacıyla ferdi kredi uygulaması yapılmıştır. Ferdi krediden yararlananların sayısı; 2000 yılında 3 köyde toplam 23 aile, 2001 yılında 3 köyde toplam 17 aile olup, 2001 yılı itibariyle verilen kredi miktarı toplam 59 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. ORKÖY kredilerinin orta ve uzun vadeli olması, faizinin diğer tarımsal kredilere oranla çok düşük düzeylerde olması gibi nedenlerle, orman köylüleri tarafından tercih edilmektedir. Buna rağmen gerek orman köylüsü ve gerekse ORKÖY Genel Müdürlüğü açısından bir takım sorunlar mevcuttur. Bu çalışmanın amacı, Tokat ilinde yıllar itibariyle ORKÖY kredilerinin uygulama durumunu incelemek ve kredi uygulamasında karşılaşılan sorunları tespit ederek gerekli çözüm önerileri belirtilmiştir.

Soysal Ve Gürcan (2003), Bu araştırma Tekirdağ ilindeki mevcut arı yetiştiriciliği durumunun ortaya çıkarılması için yapılmıştır. Tekirdağ ilinde Merkez, Malkara, Çorlu ve Saray ilçelerinde planlanmıştır. Anket çalışması toplam 312 arıcı üzerinden yapılmıştır. Bu çalışma ile yetiştiricilerin ekonomik ve sosyal durumları ile bölgede arıcılığın durumu ortaya konmaya çalışılmıştır. Toplanan bilgilere göre yetiştiricilerin eğitim durumu % 13 okula gitmemiş, % 50'i ilkökul, % 15'i ortaokul, % 20 lise ve % 2 sinin ise üniversite mezunu olduğu anlaşılmıştır. Yetiştiricilerin ortalama modern kovan sayısı 40 adet , eski tip kovan sayısı ortalama 5 adet olarak belirlenmiştir. Ortalama verim ise kovan başına 15 kg hesaplanmıştır.

Solmaz (2007), Bu araştırma çalışmasıyla, orman köylerine yönelik uygulanan kalkındırma politikalarının, bu kesimin yoksulluk düzeyine ve orman kaynaklarının kullanımına etkisinin nasıl olduğu ortaya konulmuş ve alternatif kalkınma stratejileri önerilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü ferdi kredi uygulamalarının, orman köylerinde yoksulluk riskini azaltıcı yönde etki yaptığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte kullanılan kredi türünün yoksulluğu azaltıcı etkisi, yoksulluk sınırı yöntemlerine göre farklılık göstermektedir. Örneğin gıda ve gıda dışı harcamalar yöntemine göre tarımsal kredi kullanan hanelerde en düşük yoksulluk oranı halıcılık kredisi kullanan hanelerde (%20) görülürken, göreceli yoksulluk sınırına göre en düşük yoksulluk oranı, süt sığırcılığı kredisi kullanan hanelerde (%9) görülmektedir. Buna göre hangi kredi türünün, yoksulluğu daha fazla azaltıcı yönde etki yaptığını söylemek güç olduğu belirtilmiştir.

Tandoğan (2006), Bu araştırma, Afyonkarahisar ili'nde süt sığırcılığı faaliyetiyle uğraşan işletmelerin karlılık analizleri yapılarak, işletmelerde ortaya çıkan üretim ve pazarlama sorunlarının araştırılması amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın materyali il genelinde faaliyetini sürdüren "Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği"ne bağlı toplam 78 işletmeden elde edilmiştir. Söz konusu veriler 2006 Mayıs sonu itibariyle anket yoluyla sağlanan 1 yıllık üretim kayıtlarından oluşmaktadır. Tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilen işletmelerden; 1-15 baş hayvana sahip 22 işletme küçük, 16-35 baş hayvana sahip 41 işletme orta, 36 ve üzeri baş hayvana sahip 15 işletme ise büyük ölçekli olarak sınıflandırılmıştır.

İşletmelerin karlılık durumu, mali ve ekonomik rantabilite ile rantabilite faktörü rasyoları yardımıyla değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, işletmelerde maliyeti oluşturan masraf unsurları arasında, % 47,82 ile yem ilk sırayı almakta, bunu % 26,97 ile işçilik, % 7,84 ile amortismanlar, % 7,28 ile diğer (eneji+akaryakıt+yabancı sermaye faizi+diğer cari giderler) giderler, % 4,25 ile sağlık, % 3,25 ile bakım-onarım ve % 2,59 ile genel idare giderlerinin izlediği tespit edilmiştir. İşletmelerin toplam gelirleri arasında süt satış geliri % 52,68 ile ilk sırada yer almaktadır. Bunu % 40,83 ile envanter kıymet artışı, % 6,49 ile buzağı geliri izlemiştir. İşletmelerin ortalama mali rantabilitesi % -3,77; ekonomik rantabilitesi % -3,56 ve rantabilite faktörü % -22,40 olarak gerçekleşmiştir. Masraf-hasıla oranı (O/I) da 0,99 bulunmuştur. Mevcut koşullar altında gerek üretim maliyeti, gerekse rantabilite değerlerine göre en iyi işletme performansı büyük ölçekli işletmelerde belirlenmiştir. Araştırmada, işletmelerde yem girdisi kullanımındaki yetersizlikler, süt

pazarlamadaki oligopson piyasa yapısı ile örgütlenme ve finansman sorunları karlılığı engelleyen başlıca faktörler olarak tespit edilmiştir.

Tokmak (2009), Bu çalışmada, Niğde ili bölgesinde süt inekçiliği yapan işletmelerin ekonomik analizi ve elde edilen sütün pazara arzı konusu incelenmiştir. İncelemeler, bölgedeki 5 baş ve üzeri sağlır süt ineğine sahip olan işletmelerde yapılmıştır. Araştırma materyali olarak, basit tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilen 100 işletmede yüz yüze yapılmış anket bilgileri kullanılmıştır. Örnek işletmeler, sağmal hayvan sayıları dikkate alınarak 3 gruba (1. grup işletmeler 5-14 baş, 2. grup işletmeler 15-29 baş ve 3. grup işletmeler ise 30+baş sağlır süt ineği) ayrılmıştır. Araştırma sonucuna göre, aktif sermaye içinde arazi sermayesinin payı %6,68, bina sermayesi payı %32,65, hayvan sermayesi payı ise %39,29 olarak bulunmuştur. Hayvansal üretim değerinin %67,95'i süttten elde edilmiştir. Çalışmada sadece süt inekçiliği üzerinde durulduğundan hayvansal üretim değeri, gayri saf hasıla olarak kabul edilmiştir. İşletme toplam masraflarının %86,10'u değişen masraflardan oluşurken, %13,90'u sabit masraflardan oluşmuştur. İşletme başına düşen süt inekçiliği geliri 1. grup işletmeler için 9.136 TL, 2. grup işletmeler için 38.666 TL ve 3. grup işletmeler için ise 74.381 TL bulunmuştur. İşletmelerde laktasyon süt verimleri ortalaması 3.850 lt olarak bulunmuştur. Laktasyon süt verimleri ortalamaları, 1. grup işletmeler için 3.720 lt, 2. grup işletmeler için 4.185 lt ve 3. grup işletmeler için de 4.941 lt bulunmuştur. Bu sonuçlar, işletmelerde sağlır süt ineği sayısının artışıyla birlikte hem hayvan başına elde edilen süt veriminin hem de buna bağlı olarak işletmelerin karlılığının da arttığını göstermektedir. Bölgede, modern koşullarda süt ürünleri üretim yapan iki işletme bulunurken, bunlardan en büyük olan işletmenin ürün işleme hacmi, bölgede işlenen sütün yaklaşık %85'idir.

Sillani (1988), "Honey: the costs of production" isimli çalışmasında İtalya'da bal üretim maliyetlerini analiz etmiştir. Çalışmada, üretim maliyetlerini azaltmak için çeşitli stratejiler gözden geçirilmiştir. Koloni başına arı sayısı ve ürün çeşitliliğinin verimliliğe etkisi olduğu düşünülmüştür.

Hoopingarner ve Sanford (1991), "The costs of beekeeping" isimli çalışmalarında, Amerika'nın Florida ve Michigan Eyaletlerinde ticari arıcılık faaliyetinde bulunan işletmelerden anket yoluyla alınan verileri analiz etmişlerdir. Çalışmada sabit masraflar ile işletme masraflarını oluşturan başlıca masraf unsurlarının toplam masraflar içindeki oranları belirlenmiştir. Grafiksiz analizlerde bazı değişken çiftleri (örneğin, maliyetler ile koloni sayıları, verim ile koloni ya da mevsimsel göç sayısı, vb.) arasında ilişki olduğu görülmektedir. Analizde, en iyi bal üretimi için kolonilerin bir mevsim içerisinde 4 defadan daha fazla göç etmemeleri önerilmektedir.

Singh (1996), "Economics of beekeeping in U.P." başlıklı çalışmasında, basit matematiksel ve istatistiksel analizlerden yararlanarak, (1) Hindistan'da Uttar Pradesh eyaletinin değıGik bölgelerinde bal üretiminin gelişimini incelemek, (2) arıcılık faaliyetinin gelir ve maliyetlerini tahmin etmek, (3) eyalette balın pazarlama durumu ve potansiyelini belirlemek, (4) arıcılık faaliyeti ile ilgili sorunları tespit etmek ve arıcılık faaliyetinin geliGtirilmesi için önerilerde bulunması amaçlanmıştır. Çalışmada, üçü ova diğeri üçü dağlık olan altı bölge ve her bir bölgeden 20 adet olmak üzere arıcılık faaliyetinde bulunan örnek işletmeler seçilmiştir. Ayrıca, bu bölgelerin her birinden de 15 adet arıcılık faaliyeti yapmayan işletme seçilmiştir. Araştırma için gerekli veriler, hazırlanan anket formundan ve yayınlanmış çeşitli diğeri kaynaklardan toplanmıştır. Arıcılık faaliyetinde karşılaşılan başlıca sorun ve kısıtlar; yüksek girdi maliyetleri, pazarlamada yaşanan olumsuzluklar, depolama olanaklarının eksikliği, bal ve balmumu kalitesinin düşüklüğü olarak belirlenmiştir. Araştırmada, depolama olanaklarının geliştirilmesi gerektiği, AR-GE harcamalarının desteklenmesi, üretim kalitesinin iyileştirilmesi için gerekli altyapı olanaklarının yaratılması gerektiği ileri sürülmektedir.

Dedej ve ark. (2000), "A technical and economic evaluation of beekeeping in Albania" adlı çalışmalarında Arnavutluk'ta geleneksel olarak arıcılık faaliyetinin oldukça yaygın olduğunu ve büyük bir ticari potansiyelinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada Arnavutluk'ta arıcılık faaliyetinin mevcut durumu ortaya konmuştur. Anket çalışması için 1995-1996 yıllarında 90 bal üreticisi ile görüşülmüştür. Veriler, istatistikler, üretim, pazarlama, gelir, üretim harcamaları ve maliyetler şeklinde ortaya konulmuştur.

Fıratlı ve ark. (2000), "Türkiye Arıcılığının Karşılaştırmalı Analizi Sorunlar -Öneriler" adlı çalışmalarında arıcılığın, Anadolu'nun en eski ve en yaygın yapılan üretim etkinliklerinden biri olduğunu; arı gen merkezlerinden biri sayılan Türkiye'nin, 4,2 milyon koloni varlığı, 67 bin ton bal ve 3 500 ton balmumu üretimi ve 11,0 milyon dolar değerinde arıcılık ürünü dışsatımı ile arıcılık açısından önemli ülkeler arasında olduğu belirtilmiştir. Arıcılık, ABD ve Japonya gibi gelişmiş kimi ülkelerde bitkisel üretimin kaçınılmaz girdisi olarak desteklenirken, diğeri bazı ülkelerde toplumların bal, polen, arı sütü gibi sağlık ürünleri talebini karşılamada ve kırsal kalkınma programlarında iş alanı ve gelir kaynağı yaratmada önemli bir araç olarak ele alınmaktadır. Çalışmada, Türkiye açısından sayılan tüm amaçlar için arıcılığın, tümü ile yerel ve doğal girdiler kullanarak çok değerli katkılar sağladığı belirtilerek arıcıların örgütsüz, kamu kesiminin de arıcılığa

duyarsız davranması sonucunda Türkiye arıcılığının damızlık, sağlık, girdi eğitim, pazarlama gibi konularda sorunlar yaşamasına neden olduğu ileri sürülmektedir. İlgili kuruluşların, doğal varlığımız arıların ve arıcılığın sosyal ve ekonomik yararlılığını maksimize etmeye yönelik olarak zaman geçirilmeden yeniden yapılandırılmasının gerekliliğini vurgulayan çalışmada Türkiye’de herkesin arıcılığın „bir yan gelir kaynağı” olduğu yanlış yargısından kurtulmasının zorunlu olduğu belirtilmektedir. Araştırmada, yasal altyapısı hazırlanmış zeminde arıcıların da örgütlenmesi ile daha da güçlenecek olan Türkiye arıcılığının yüksek öğrenimli birçok teknik elemana iş sağlayacak kapasitede olduğu vurgulanmıştır.

Seven ve Akkılıç (2005), “The solution suggestions and determination of production and marketing problems of beekeeping enterprises in Elazığ Province” adlı çalışmalarında, Elazığ’da arıcılık faaliyetinde üretim ve pazarlama problemlerini belirlemişler ve bu ildeki arıcılık faaliyeti için önerilerde bulunmuşlardır. Elazığ’da arıcılık faaliyeti içerisinde en çok üretilen ürünler sırasıyla, bal (%99,5), balmumu (%36,2), işçi arı (%34,4), polen (%10,1), kraliçe arı (%8,7), arı sütü (6,4%) ve propolisdir (%5,0). Üretilen bal çeşitleri ise sırasıyla, petek balı (%93,6), süzme bal (%80,3), eski tip kovan balı (%35,8), çiçek bal (%2,3) ve çam balıdır (%0,9). Balın pazarlama yöntemi sırasıyla perakendeciye (%84,9), aile içinde tüketim (%27,1), yerel toptancılara (%23,4), ulusal toptancılara (%9,2) ve kooperatiflere satış (%6,0) olarak belirlenmiştir. Satış sırasında yaşanan problemler sırasıyla, pazar fiyatından düşük fiyat (%52,8), yurtdışı kaynaklı ürünlerin pazara girmesi (%47,7), ürünlerin doğallığı ile ilgili kuşkular (%43,9), kooperatiflerin yokluğu (%43,5), ürünlerin fiyat standardının bulunmaması (%41,6) olarak belirlenmiştir.

Ram ve Singh (2005) “An economic appraisal of production and marketing of honey in Uttaranchal: a case study” başlıklı çalışmalarında Hindistan’da farklı arıcılık üretim sistemlerinde bal üretim faaliyetinin maliyetleri ve kazançları ile bal pazarlama kanalını incelemişlerdir. Veriler, 2000 ve 2001 yıllarında 80 bal üreticisinin oluşturduğu bir örnekten alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre, gezici arıcılık faaliyeti yapan işletmelerde, 100 koloni başına toplam maliyet, brüt kar ve net karın daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kilogram başına bal üretim maliyetinin, sabit arıcılık yapan işletmelere göre koloni başına ortalama verimin daha yüksek olmasından dolayı daha düşük olduğu belirtilmiştir. Bal üretiminin %95’inin ve hatta daha fazlasının toptancılar aracılığı ile pazarlandığı belirtilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmada yazılı kaynaklar kaynak taraması yoluyla konuyla ilgili kurum ve kuruluşlardan sağlanmıştır. Özgün alan verileri ise iller bazında ORKÖY tarafından arıcılık kredileri uygulanan işletmelerle yapılan yüz yüze anket yöntemiyle elde edilmiştir.

Çalışmada örneklem projesinde belirtildiği gibi işletmelerin koloni sayıları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bunun için illerdeki Arıcılar Birliği’nin veriler derlenmiştir. Elde edilen veriler formül (1) kullanılarak örnek hacmi tabakalar göre elde edilmiştir. Yapılan tabakalı örneklem sonucu alanda anket uygulaması aşamasına geçildiğinde ORKÖY kredisi uygulanan işletmelerin bu tabakalara uygun dağılım göstermediği ortaya çıkmıştır. ORKÖY arıcılık desteği alan ve devam ettiren arıcılardan bir kısmının da bağlı oldukları arıcılar birliğine kayıtlı olmadığı gibi gelişmeler yaşanmıştır. Bu durum karşısında örneklem ana kitlesi yine aynı formül kullanılmak kaydıyla değiştirilmiştir. Antalya ili kırsalında yer alan tüm köylerdeki arıcılar evreninden sadece ORKÖY kredi desteğinden yararlanan arıcılar evreninin kullanılması sağlanmıştır.

Proje amacının da, “Batı Akdeniz bölgesi orman köylerinde ORKÖY tarafından arıcılık kredisi kullanan ve kullanmayan, arıcılık yapan işletmelerin üretim ve pazarlama yapısını inceleyerek, üretim ve pazarlamaya yönelik sorunların tespiti ve çözüm önerileri üretmektir.” şeklinde olması, örneklem evreninin ORKÖY desteğinden yararlanan arıcılar olarak seçilmesine olanak tanımıştır.

Örnek evreni seçilirken ORKÖY kredisi uygulanan orman köylerindeki işletmeler haneler dikkate alınmıştır. Konu ile ilgili kayıtsal veriler incelendiğinde, 1976-2014 yılları gibi oldukça uzun bir zaman diliminin olduğu ortaya çıkmıştır. Alanda yapılan örnek uygulamalarda özellikle 1995 yılı öncesi dönemlerde (1977 yılı gibi, 1983 yılı gibi dönemlerde) krediden yararlanan işletme yöneticilerine ulaşılamadığı görülmüştür. Bu dönemlerde kredi olanaklarından yararlananların büyük bir kısmının vefat ettikleri durumyla karşılaşılmıştır. Bu durumda günümüzden geriye doğru 19-20 yıl kadar gidilmesinin uygun olacağına karar verilmiştir. Yani kredi aldığı dönemde; genç yaşta 30-35 yaşlarında, orta yaşta 40-45 yaşlarında olan işletme yöneticileri şimdi yaklaşık 50-55 veya 60-65 yaşlarında olabileceği görülmüştür. böylece bu işletmelere ulaşılabilme olanağının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca yapılan uygulamanın devam edip etmemesinin saptanması için sağlıklı veriler üzerinden değerlendirmelere yapılmalıdır. Krediden yararlanan ve yaşamayan işletme yöneticileri nedeniyle de yapılan uygulamanın

sürdürülebilirliğinin yanlış veriler üzerinden belirlenmemesi için daha sağlıklı veriler üzerinden kredi uygulamasının sürdürülebilirliğinin saptanması amaçlanmıştır. Bu nedenle de uygulamanın gerçekleştirildiği yöre koşullarına göre genellikle 1995 yılı temel alınmıştır. Yukarıda vurgulanan gereklilikler nedeniyle, örnek evrenini ORKÖY kredisinden 1995 yılı sonrası yararlanan işletmeler oluşturmuştur.

Çalışmanın amacı gereği sadece ORKÖY kredisinden yararlanan işletmeler değil ancak, arıcılık yapmayan işletmelerin de saptanan örnek hacmi kadar bir örnek hacmi ile örneklenmesi gereklidir. Bu durumda örneğin Antalya ilinden örnek hacmi 29 olarak belirlenmişse bu sadece arıcılık yapan işletmeler içindir. Anı düzeyde arıcılık yapmayan 29 işletmenin de örneklenmesi gereklidir. Bu durumda Antalya ilinden arıcılık yapan 29 ve yapmayan 29 olmak üzere toplam 58 adet örneklem gerekli olmuştur.

3.1. Antalya İli Örnekleme

Antalya ilinde ORKÖY uygulamaları 1976-2014 yıllarına yönelik olarak planlanan ve uygulanan yada gerçekleştirilen uygulamalar olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede ilçelere göre köyler düzeyinde ve her köyde kaç işletmeye veya haneye kredi uygulamasının yapıldığı belirlenmiştir (Tablo 3.1).

Tablo 3.1: Antalya İli İlçeler ve Köyler Bazında Arıcılık Destek Uygulamasının Dağılımı (1976-2014)

İlçeler	Köyler	kredi uygulanan aile sayısı		toplam	ÖRNEKLE M SAYISI	
		1995 öncesi	1995 sonrası			
Akseki	Akşahap	0	3	3		0.44
Akseki	Bademli	5	0	5		0.00
Akseki	Çınardibi	7	0	7		0.00
Akseki	Çimi	7	0	7		0.00
Akseki	Gümüşdamla	17	0	17		0.00
Akseki	Güzelsu	7	0	7		0.00
Akseki	Kepez	5	0	5		0.00
Akseki	Mahmutlu	3	0	3		0.00
Akseki	Pınarbaşı	5	0	5		0.00
Akseki	Sinanhoca	3	0	3		0.00
Akseki	Urünlü	5	0	5		0.00
Akseki	Uzümdere	5	0	5		0.00
Akseki İlçesi Toplamı		69	3	72	0	0.44
Alanya	Akçatı	5	0	5		0.00
Alanya	Gümüşkavak	5	0	5		0.00
Alanya	Karaköy	5	0	5		0.00
Alanya İlçesi Toplamı		15	0	15	0	0.00
Elmalı	Karamık	0	3	3		0.44
Elmalı	Ahatlı	0	5	5		0.73
Elmalı	Büyüksöyle	0	9	9		1.32
Elmalı	Çukurelma	0	2	2		0.29
Elmalı	Dereköy	10	0	10		0.00
Elmalı	Geçmen	5	0	5		0.00
Elmalı	İslamlar	0	3	3		0.44
Elmalı	Kızılca	0	7	7		1.03
Elmalı	Kocapınar	0	5	5		0.73
Elmalı	Yakaçiftlik	0	4	4		0.59
Elmalı	Yapraklı	10	14	24		2.05
Elmalı	Yılmazlı	5	0	5		0.00
Elmalı İlçesi Toplamı		30	52	82	8	7.62
Finike	Arif	5	0	5		0.00
Finike	Çamlıbel	0	3	3		0.44
Finike	Dağbağ	6	3	9		0.44
Finike	Günçalı	26	6	32		0.88
Finike	Yalnız	5	5	10		0.73
Finike	Yazır	11	0	11		0.00
Finike İlçesi Toplamı		53	17	70	3	2.49
Gazipaşa	Esenpınar	0	3	3		0.44
Gazipaşa	Beyrebucak	1	0	1		0.00
Gazipaşa	Çakmak	5	0	5		0.00
Gazipaşa	Çalıpınar	0	3	3		0.44
Gazipaşa	Çamlıca	5	0	5		0.00
Gazipaşa	Çörüş	2	0	2		0.00
Gazipaşa	Göçük	0	4	4		0.59
Gazipaşa	Gürçam	0	3	3		0.44
Gazipaşa	Ilıca	5	0	5		0.00

Gazipaşa	Karaçukur	4	0	4		0.00
Gazipaşa	Karatepe	0	4	4		0.59
Gazipaşa	Şahinler	4	0	4		0.00
Gazipaşa	Yeniköy	3	4	7		0.59
Gazipaşa	Zeytinada	6	0	6		0.00
Gazipaşa ilçesi Toplamı		35	21	56	3	3.08
Gündoğmuş	Yenice	3	0	3		0.00
Gündoğmuş	Balkaya	5	0	5		0.00
Gündoğmuş	Bayır	13	0	13		0.00
Gündoğmuş	Bayırkozağacı	10	0	10		0.00
Gündoğmuş	Bedan	10	0	10		0.00
Gündoğmuş	Burçaklar	5	0	5		0.00
Gündoğmuş	Çaltı	3	0	3		0.00
Gündoğmuş	Çamlıalan	5	0	5		0.00
Gündoğmuş	Çiçekoluk	8	0	8		0.00
Gündoğmuş	Eskibağ	5	0	5		0.00
Gündoğmuş	Gözübüyük	5	4	9		0.59
Gündoğmuş	Gümüsgöze	5	3	8		0.44
Gündoğmuş	Güneycik	4	0	4		0.00
Gündoğmuş	Karabul	3	0	3		0.00
Gündoğmuş	Karadere	11	0	11		0.00
Gündoğmuş	Karaköy	4	0	4		0.00
Gündoğmuş	Kayabükü	5	0	5		0.00
Gündoğmuş	M.Kozağacı	5	0	5		0.00
Gündoğmuş	Orhan	4	0	4		0.00
Gündoğmuş	Ortakonuş	5	0	5		0.00
Gündoğmuş	Ortaköy	10	0	10		0.00
Gündoğmuş	Pembelik	4	0	4		0.00
Gündoğmuş	Ümitli	5	0	5		0.00
Gündoğmuş	Yeniköy	4	0	4		0.00
Gündoğmuş İlçesi Toplamı		141	7	148	1	1.03
Kaş	Ahatlı	3	0	3		0.00
Kaş	Aklar	5	0	5		0.00
Kaş	Akörü	4	5	9		0.73
Kaş	Belkonak	4	0	4		0.00
Kaş	Çağman	10	5	15		0.73
Kaş	Çevreli	0	8	8		1.17
Kaş	Çukurbağ	4	0	4		0.00
Kaş	Dereköy	10	0	10		0.00
Kaş	Doğantaş	30	0	30		0.00
Kaş	Gedikbaşı	7	0	7		0.00
Kaş	Gökçeyazı	2	0	2		0.00
Kaş	Hacıoğlan	22	0	22		0.00
Kaş	İkizce	5	10	15		1.46
Kaş	Ortabağ	15	0	15		0.00
Kaş	Sahilkılıçlı	4	0	4		0.00
Kaş	Sarılar	0	3	3		0.44
Kaş	Sinneli	8	0	8		0.00
Kaş	Sütleğen	0	5	5		0.73
Kaş	Uğrar	5	0	5		0.00
Kaş	Yavru	0	5	5		0.73
Kaş İlçesi Toplamı		138	41	179	6	6.01
Korkuteli	Avdan	0	10	10		1.46

Korkuteli	Başpınar	0	3	3		0.44
Korkuteli	Garipçe	4	0	4		0.00
Korkuteli	İmecik	13	0	13		0.00
Korkuteli	Ulucak	3	0	3		0.00
Korkuteli İlçesi Toplamı		20	13	33	2	1.90
Kumluca	Dereköy	17	0	17		0.00
Kumluca	Yazır	0	3	3		0.44
Kumluca İlçesi Toplamı		17	3	20	0	0.44
Manavgat	Ahmetler	6	3	9		0.44
Manavgat	Altınkaya	5	0	5		0.00
Manavgat	Ballıbucağ	9	4	13		0.59
Manavgat	Beydiğın	10	4	14		0.59
Manavgat	Çaltepe	2	0	2		0.00
Manavgat	Çardak	5	0	5		0.00
Manavgat	Düzağaç	4	0	4		0.00
Manavgat	Kızıldağ	10	0	10		0.00
Manavgat	Salur	0	4	4		0.59
Manavgat	Sevinç	5	0	5		0.00
Manavgat	Sırtköy	17	0	17		0.00
Manavgat	Tazı	5	0	5		0.00
Manavgat	Yeşilbağ	8	0	8		0.00
Manavgat İlçesi Toplamı		86	15	101	2	2.20
Merkez	Çığlık	1	0	1		0.00
Merkez	Uçoluk	0	3	3		0.44
Merkez-Antalya İlçesi Toplamı		1	3	4	0	0.44
Serik	Bozdoğan	0	7	7		1.03
Serik	Demirciler	5	0	5		0.00
Serik	Hacıosmanlar	4	0	4		0.00
Serik	Hasdümen	5	3	8		0.44
Serik	Hasgebe	10	0	10		0.00
Serik	Haskızılören	3	7	10		1.03
Serik	Hisarcandır	0	6	6		0.88
Serik İlçesi Toplamı		27	23	50	4	3.37
Genel Toplam		632	198	830	29	29.00

Antalya ili ilçelerinde köyler bazında; 1995 yılı sonrası arıcılık kredisi uygulanan 41 köy bulunmaktadır. Her köyden kaç işletme/hane ile anket yapılacağı belirlenmesi örneklem büyüklüğü formül (1) kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Miran, 2002). Kredi desteği sağlanan 41 köyde krediden yararlanan işletme sayıları dikkate alınarak 41 adet veri üzerinden işlem gerçekleştirilmiştir. Formülde;

$$n = \frac{S^2 * t^2 * N}{(N-1) * e^2 + S^2 * t^2} \text{ formül (1)}$$

N: Ana kitle hacmi, t: Standart normal dağılım değeri, P=%95 olasılık değeri için 1,96),

S²: Varyans (S: Salt ana kitle standart sapmanın karesi), X : Alt ana kitle ortalaması, e: Kabul edilebilir azami hata.

Antalya ili için örnek hacmi 29 olarak belirlenmiştir. ORKÖY kredisinden yararlanan ve halen arıcılığı sürdüren 29 adet, ORKÖY kredisinden yararlanan ve arıcılık yapmayan 29 adet olmak üzere toplam 58 örnek ile anket yapılacağı belirlenmiştir. Yapılacak anketlerin köylere dağılımı ise köylerdeki krediden yararlanan işleme sayılarına göre ağırlıklı olarak dağıtılmıştır (Tablo 3.1).

3.2. Burdur İli Örnekleme

Burdur iline bağlı ilçelerdeki orman köylerinde ORKÖY arıcılık uygulamaları 1977-1997 yılları arasında süreçlerinde gerçekleştirilmiştir. Burada bazı süreç 1990 yılı olarak alınmak zorunda kalmıştır. Dikkate alınan temel yılın 1990 olmasına rağmen bu tarihten sonra uygulama gerçekleştirilen köy sayısının sadece 9 olduğu

görülmektedir. Formül (1) yardımıyla yapılan örnek hacmi belirlenmesinde 9 arıcılık yapan işletme ile anket yapılacağı belirlenmiştir. Aynı zamanda ORKÖY desteğinden yararlanan fakat arıcılık artık yapmayan 9 işletme ile de anket yapılacağından toplam 18 adet anket yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 3.2: Burdur İli İlçeler ve Köyler Bazında Arıcılık Destek Uygulamasının Dağılımı (1976-2014)

Burdur İli İlçeleri Ve Köylerinde Arıcılık Kredi Uygulama Gerçekleşmeleri		1990 Öncesi (1977-1981-1982-1983-1984)	1990 Sonrası (1996-1997)
Ağlasun	Dereköy	4	0
Ağlasun	Yumrutaş	4	0
Ağlasun	Taşyayla	4	0
Bucak	Çamlık	2	0
Bucak	Kızılseki	0	4
Göhlisar	Akyayla	3	0
Göhlisar	Asmabağ	7	4
Göhlisar	Asmalı	3	12
Göhlisar	Ballık	17	3
Göhlisar	Çatak	0	7
Göhlisar	Çörten	0	6
Göhlisar	Elmalıyurt	14	0
Göhlisar	İbecik	4	11
Göhlisar	İbecikdere	4	0
Göhlisar	Kızılyaka	3	4
Göhlisar	Yeşildere	12	0
Tefenni	Dereköy	4	0
Tefenni	Kılcan	3	3
Yeşilova		6	0
GENEL TOPLAM		94	54

3.3. Isparta İli Örnekleme

Isparta ili orman köylerinde ORKÖY arıcılık kredi yatırımları 1977-1997 yılları arasında gelişmiştir. Uzun bir aradan sonra Gelendost ilçesi Esinyurt köyüne 2010 yılında 8 işletmeye daha kredi desteği gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle de Isparta ili orman köyleri için ORKÖY kredi yatırımları 1990 yılı ve sonrasına yönelik olarak değerlendirilmiştir.

Isparta ilinde 1990 yılından günümüze kadar 15 köyde 121 işletmeye ORKÖY arıcılık kredisi uygulanmıştır. Formül (1) yardımıyla yapılan hesaplamada örnek hacmi 15 bulunmuştur. ORKÖY arıcılık kredi desteğinden yararlanan ve halen arıcılık yapan 15 işletme ile ORKÖY arıcılık desteğinden yararlanan ancak, arıcılık yapmayan 15 işletme ile olmak üzere toplam 30 işletme ile anket uygulanacaktır (Tablo 3.3).

Anket yapılacak köyler ve anket sayısı seçimi ise, 1990 yılı ve sonrası ORKÖY arıcılık desteği yapılan köylerdeki işletmelerin sayılarına göre ağırlıklı olarak dağıtılmıştır.

İLÇESİ	KÖYÜ	1990 ÖNCESİ	1990 SONRASI	örneklem
Atabey	Kapıcak	0	3	0
Eğirdir	Bademli	1	2	0
Eğirdir	Yukarıgökdere	9	0	0
Eğirdir	Bağacık	0	16	2
Eğirdir	Çukurköy	4	6	1
Gelendost	Esenyurt(Şaraphane)	0	8	1
Gelendost	Hacılar	0	3	0
Keçiborlu	Kavak	2	0	0
Merkez	Darıören	0	7	1
Merkez	Güneyce	0	10	1
Sütçüler	Belence	3	0	0
Sütçüler	Beydilli	40	36	4
Sütçüler	Çobanisa	4	0	0
Sütçüler	Güldallı	0	5	1
Sütçüler	Hacıaliler	5	0	0
Sütçüler	Müezzinler	0	3	0
Sütçüler	Sarımehmetler	9	0	0
Ş.Karaağaç	Belceğiz	5	8	1
Ş.Karaağaç	Beyköy	2	0	0
Ş.Karaağaç	Gedikli	8	8	1
Yalvaç	Yarıkkaya	0	3	0
Yalvaç	Bağlarbaşı	0	3	0
GENEL TOPLAM		92	121	15

Antalya, Burdur ve Isparta illerindeki orman köylerinde ORKÖY tarafından gerçekleştirilen arıcılık desteklemelerinin 1990 yılından günümüze köyler bazındaki dağılımları dikkate alınarak gerçekleştirilen örnek hacmi ile ilgili istatistik veriler tablo 3.3 'de verilmiştir.

Tablo3.4: Batı Akdeniz Bölgesi ORKÖY Arıcılık Desteği Anket Örnekleminin İstatistik Değerleri

İller	Ortalama (X)	Varyans (S ²)	N (evren örnek sayısı)	n (örnek hacmi)	Toplam Örnek Hacmi	Gerçekleştirilen Toplam Örnek Hacmi
Antalya	4,829	5,99	41	29	58	68
Burdur	6,0	11,5	9	9	18	22
Isparta	8,066	68,462	15	14	28	38

Bölge illerinde toplam 104 anket uygulaması gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Bu anketlerden 52 âdeti ORKÖY kredi desteğinden yararlanan ve arıcılığı sürdüren işletmelerle gerçekleştirilecektir. Diğer 52 âdeti ise ORKÖY arıcılık kredisinden yararlanmış ancak arıcılığı halen sürdürmeyen işletmelerle gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda; antalyada toplam 68, burdur da 22 ve Isparta da 38 olmak üzere 128 anket uygulanmıştır. Yapılması planlanandan 523 daha fazla anket uygulanması gerçekleştirilmiştir.

RWOT yöntemi ile bölge arıcılığı için stratejiler geliştirmek üzere ayrı bir çalışma daha gerçekleştirilmiştir. Avrupa birliği (AB) hibe yardımı almış bir dış kaynaklı uygulama projesi olan "Çamlıyayla'da Arıcılığın Geliştirilmesi Projesi"nin başarı durumunun değerlendirilmesi kapsamında gerçekleştirilen "RWOT Tekniği; Arıcılık Sektöründe Katılımcı Yaklaşım İle Örnek bir Uygulama" konulu araştırma çalışmasında bölgedeki arıcılık için soyuttan somuta yansıyan bir strateji geliştirme yaklaşımı oluşturulmuştur (Yılmaz, 2006). Bu çalışmada gerçekleştirilen uygulama temel alınarak Batı Akdeniz bölgesi Arıcılığı için de benzer bir yaklaşım bu çalışmada ortaya konmuştur. Antalya, Burdur ve Isparta Arıcılar Birliği yönetim kurulları, bu illerde yapılan arıcılık eğitimine katılan arıcılar ve örnekleme yer alan orman köyleri muhtarları ile odak grup toplantıları yapılarak önce SWOT analizi daha sonrada bunu

sayısallaştırmaya yönelik Doğrusal Kombinasyon Tekniği (DKT) ve Sıralama (Ranking) Tekniği (ST) ile analizler gerçekleştirilerek bölge iller için arıcılık ile ilgili önemli konular saptanmış ve önceliklendirilmiştir.

Çalışmada yılmaz 2006'ya göre yapılan Çamlıyayla bölgesi arıcılık sektörü için gerçekleştirilen çalışmada elde edilen veriler ile bölge illeri için elde edilen veriler ayrıca irdelenmiştir.

Çalışmada orman köylerinde ORKÖY arıcılık kredisinden yararlanan ve halen arıcılık yapan 64 işletmenin arıcılık kazancını belirlemeye yönelik ekonomik analizler de yapılmıştır. İşletmelerin ekonomik analizlerinin yapılmasında *brüt kâr analizi* yöntemi kullanılmıştır.

Brüt kâr analizi, üretim dalları itibarıyla giderlerin sabit ve değişken masraflar olarak iki gruba ayrılması esasına dayanmaktadır. Bazı giderler kısa dönemde üretim hacmine bağlı olarak değişme göstermezler. Bu giderlere sabit masraflar denir ve bu masraf grubuna örnek olarak, arazi kirası, borç faizleri, daimi işçilik ücretleri ve amortisman masrafları verilebilir. Buna karşılık tohum, gübre, ilaç, yem giderleri ve geçici işçi ücretleri gibi diğer giderler ise kısa dönemde üretim hacmi ile birlikte değişirler ve bu giderlere değişen masraflar denir. Aynı zamanda değişen masraflar, belli bir üretim dalına özgü olan giderlerdir. Kısa dönemde işletme kârını artırmanın yollarından bir tanesi, sabit masrafların değişmediği düşünüldüğünde, değişen masraflara karşılık yüksek kazanç sağlayan üretim dallarına işletmede daha fazla yer vermektedir. Bunu gerçekleştirebilmek için işletmede yer alan üretim dallarının gayrisafî üretim değerinden değişen masrafların çıkartılması gerekmektedir (Aras, 1988).

Gayrisafî üretim değerinden değişen masrafların çıkarılması ile brüt kâr elde edilir. Brüt kâr, değişen masraflar dışında kalan masraf uygulamalarıyla kârı içinde bulundurur. Brüt kâr, işletmede mevcut kıt üretim vasıtalarının kullanımı açısından, üretim faaliyetlerinin rekabet güçlerinin belirlenmesinde önemli bir başarı ölçüsüdür. Diğer bir ifadeyle brüt kâr, işletme organizasyonunun başarısını gösteren önemli bir kriterdir (Erkuş ve ark., 1995; Rehber ve Tipi, 2005).

Brüt kârdan sabit masraflar da çıkartıldığında geriye üretim dalının net kârı kalır. Ancak, sabit masrafları üretim faaliyetleri arasında dağıtırken bazı subjektif yöntemler kullanmamız gerekir. Bu şekilde bir dağıtım işletme planlaması açısından bazı yanlış yorumlara neden olabilir. Bu nedenle özellikle kısa dönem planlama açısından, üretim faaliyetlerinin sadece brüt kârlarını hesaplamak yeterli olacaktır. Brüt kâr analizi, işletmenin daha etkin çalışması, değişen şartlara göre yeniden planlanması bakımından çok önemlidir (Çetin ve Tipi, 2011).

Brüt kâr, işletmede bulunan üretim faktörlerinin, optimal değerlendirilmesi açısından, üretim kollarının yarışma güçlerinin belirlenmesinde önemli bir başarı ölçüsüdür. İşletmede bulunan üretim dallarının nispi kârlılık derecelerini brüt kâr yardımıyla belirlemek mümkündür. Bu nedenle kısa dönemli planlama çalışmalarında brüt kâr, işletme faaliyet dallarının başarı ölçüsü olarak dikkate alınmaktadır (Çetin, 1988).

Gayrisafî üretim değeri; brüt üretim değeri olarak ifade ettiği gayrisafî üretim değerini, bir üretim dalının bir muhasebe döneminde yarattığı toplam üretim değeridir. Gayrisafî üretim değeri, işletmelerin ürettikleri bitkisel ve hayvansal ürünlerin değeri ile yıl içerisinde meydana gelen üretken demirbaş kıymet artışlarından oluşmaktadır. Bir üretim faaliyetinin gayrisafî üretim değeri, "bu üretim şubesinde tarımsal ürün sonucu elde edilen ve pazar değeri bulunan ürün miktarının, birim fiyatları ile çarpılması sonucu bulunan değere, söz konusu üretim faaliyetinde bitki ve hayvan sermayesindeki yıllık üretken kıymet artışların ilavesi" ile bulunur.

Satış amacıyla üretilmeyen ve hayvanlara yedirilen kuru ot, saman gibi ürünlerin değeri gayrisafî üretim değerine katılmamaktadır. Bu ürünler hayvanlarca değerlendirilerek, et süt vb ürünlere dönüştüğünden, hayvansal ürünler satılınca kadar bunların üretim değeri ortaya çıkmaz. Aynı şekilde buzağılara, kuzulara içirilen sütün değeri ve tarlalara atılan çiftlik gübresi de gayrisafî üretim değerine dâhil edilmemektedir. Ancak brüt kâr analizinde durum farklıdır. Örneğin, süt sığırcılığı faaliyetinde sığırların süt ineği, damızlık ve besi sürüsü şeklinde alt faaliyetlere ayrılması durumunda buzağılara verilen süt, inek sürüsünden damızlık ve besi sürülerine satış şeklinde transfer edildiğinden, sütün değeri, hem süt ineği sürüsünün gayrisafî üretim değerine, hem de besi ve damızlık sürülerin değişken masraflarına dâhil edilir. Yem içinde aynı durum söz konusudur. (Çetin ve Tipi, 2011).

Brüt Kâr = Gayrisafî (Brüt) Üretim Değeri - Değişken Masraflar

Net Kâr = Brüt Kâr - Sabit Masraflar (Çetin ve Tipi, 2011)

Gayrisafi Üretim Değeri = Bal ve Bal Ürünleri Satış Değeri + yıllık prodüktif kıymet artışları
(arıcılıktan tarımsal faaliyet sonucu elde edilen ve bir pazar değeri bulunan ürün miktarlarının, birim fiyatları ile çarpılması sonucu bulunan değerden oluşmaktadır).

BAL MALİYET ÇİZELGESİ

MASRAF UNSURLARI

A. DEĞİŞKEN MASRAFLAR

1. Yem (şeker)
2. İlaç
3. Nakliye
4. Petek
5. Ambalaj
6. Arazi Kirası
7. Çerçeve

Değişken Masraflar Toplamı (A)

B. SABİT MASRAFLAR

1. Genel İdari Giderler (A*0.03)
2. Aile İşgücü Ücret Karşılığı
3. Arı Sermayesi Faizi
4. Alet-Makine Amortismanı
5. Alet-Makine Sermayesi Faizi

Sabit Masraflar Toplamı (B)

1. Üretim Masrafları Toplamı (A+B)
2. İşletmenin Yan Ürün (Balmumu+Polen) Geliri
3. Bal Üretim Miktarı (Kg)
4. 1 Kg Bal Üretim Maliyeti (1 - 2) / 3

Bal üretim maliyetinin hesaplanabilmesi için arıcılık faaliyetinde yapılan üretim masraflarına ihtiyaç duyulmaktadır. Üretim masrafları, sabit ve değişen masraflar olmak üzere iki grupta toplanmaktadır. Sabit masraflar, üretim miktarına bağlı olmadan yapılan masraflardır. Değişen masraflar ise, üretim miktarına bağlı olarak artan ya da azalan masraflardır (Kıral ve ark, 1999).

Arıcılık üretim faaliyetine ilişkin sabit masraf unsurları olarak, arıcılık alet-makine amortismanı, alet-makine sermaye faiz karşılığı, arı sermayesi faiz karşılığı, genel idare giderleri ve aile işgücü karşılığı alınmıştır. Sabit masraf unsurlarından alet-makine amortismanının hesaplanmasında amortisman oranı %10 olarak alınmıştır.

Alet-makine ve arı sermayesi faiz karşılıkları hesaplanırken, alet-makine ve arı sermayesi değerinin yarısı alınarak bulunan değere T.C. Ziraat Bankası reel faiz oranı (%7) uygulanmıştır (Kıral ve ark., 1999).

Genel idare giderleri, toplam değişken masrafların %3'ü alınarak hesaplanmıştır. Üretim masrafları içerisinde yer alan aile işgücü ücret karşılığı olarak yabancı işgücüne ödenen ücret düzeyi esas alınmıştır.

Bu çalışmada, değişen masraflar olarak yem (şeker), ilaç, nakliye, ambalaj, geçici işgücü, konaklama masrafı ve döner sermaye faizi alınmıştır. Döner sermaye faizi, değişken masraflar toplamının yarı değeri üzerinden T.C. Ziraat Bankasının arıcılık üretim faaliyeti için uyguladığı tarımsal kredi faiz oranı %8,75 uygulanarak hesaplanmıştır.

Balın kg maliyeti, toplam bal üretim masraflarının, toplam bal üretim miktarına bölünmesi ile bulunmuştur. Üretim masrafları, sabit ve değişken masraflardan oluşmaktadır.

Gayrisafi üretim değerinin hesabında, işletmelerin ürettikleri bitkisel ve hayvansal ürünlerin değerlerinden oluşmaktadır (Erkuş ve ark., 1995). Bu çalışmada arıcılık faaliyetinin gayrisafi üretim değeri, arıcılıktan tarımsal faaliyet sonucu elde edilen ve bir pazar değeri bulunan ürün miktarlarının, birim fiyatları ile çarpılması sonucu bulunan değerden oluşmaktadır.

Araştırmada bal üretiminde karlılığı ortaya koyabilmek için brüt kar, mutlak kar ve nispi kar hesaplamaları da yapılmıştır.

Brüt kar, gayrisafi üretim değerinden değişen masrafların çıkarılması ile bulunmuştur. Brüt kar, işletme analizinde faaliyetlerin başarısını ölçmede kullanılan bir ölçüttür.

Mutlak kar, gayrisafi üretim değerinden üretim masraflarının çıkarılması ile hesaplanmıştır.

Nispi kar, gayrisafi üretim değerinin üretim masraflarına bölünmesi ile bulunmuştur.

Tarımsal gelir, net kara aile işgücü ücret karşılığının eklenmesiyle hesaplanmıştır.

Çalışmada bazı seçilen değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermedikleri “normal dağılım analizi” ile gerçekleştirilmiştir. “Kolmogorov-Smirnov” testi ile test edilen değişkenler tablo 3.5’de verilmiştir.

Tablo3.5: Normal Dağılım Analizi (Birinci Grup Değişkenler)

		TEMEL GECİM-1	SABIT- GEZİCİ-1	P101-A- KOVANBASINA- BAL-1	GAYRİ SAFİ ÜRETİM DEĞERİ (GÜD) GELİR- 1	pazarlama- 1
N		64	64	64	64	64
Normal Parameters ^{3,13}	Mean	1,69	1,86	10,406250	11189,14	1,19
	Std. Deviation	,467	,350	5,3414187	10412,597	,393
Most Extreme Differences	Absolute	,436	,515	,143	,155	,496
	Positive	,252	,344	,143	,155	,496
	Negative	-,436	-,515	-,086	-,155	-,317
Kolmogorov-Smirnov Z		3,486	4,122	1,141	1,239	3,965
Asymp. Sig. (2-tailed)		,000	,000	,148	,093	,000

normal dağılım gösteriyor $p=0,05$ 'den büyük, $p=0,05$ den küçük normal dağılımla uyum göstermez

Tablo3.6: Normal Dağılım Analizi (İkinci Grup Değişkenler)

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test							
		ORKOY1200-1	ORKOY1300-1	ORKOY1600-1	ORKOY1700-1	ORKOY1800-1	ORKOY1900-1
N		64	64	64	64	64	64
Normal Parameters ^{3,13}	Mean	1,02	2,69	1,38	1,48	1,75	2,27
	Std. Deviation	,125	1,194	,488	,504	,436	1,116
Most Extreme Differences	Absolute	,534	,178	,404	,348	,467	,250
	Positive	,534	,178	,404	,348	,283	,250
	Negative	-,450	-,166	-,275	-,000	-,467	-,140
Kolmogorov-Smirnov Z		4,273	1,424	3,231	2,780	3,733	2,002
Asymp. Sig. (2-tailed)		,000	,035	,000	,000	,000	,001

Tablo3.7: Normal Dağılım Analizi (Üçüncü Grup Değişkenler)

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test							
		ORKOY1200-0	ORKOY1300-0	ORKOY1600-0	ORKOY1700-0	ORKOY1800-0	ORKOY1900-0
N		64	64	64	64	64	64
Normal Parameters ^{3,13}	Mean	1,20	2,39	1,52	1,64	1,80	2,16
	Std. Deviation	,647	1,352	,504	,484	,406	1,171
Most Extreme Differences	Absolute	,529	,207	,348	,412	,489	,244
	Positive	,529	,207	,331	,267	,308	,244
	Negative	-,377	-,152	-,348	-,412	-,489	-,162
Kolmogorov-Smirnov Z		4,236	1,660	2,780	3,295	3,909	1,956
Asymp. Sig. (2-tailed)		,000	,008	,000	,000	,000	,001

4- BULGULAR

Çalışmada elde edilen bulgular aşağıda sunulmaktadır.

4.1 ORKÖY Arıcılık Desteklemelerine Yönelik Değerlendirmeler

Antalya, burdur ve Isparta ORKÖY yetkililerinin yıllar süren çalışmaları sonucunda bölgede bir kredi desteği uygulaması süreci yaşanmıştır. İlçe kalkınma planlarının yapılmayışla başlayan süreçte elde edilebilen veya oluşturulan kaynaklarla bölge orman köylüsüne çeşitli yatırımlar yansıtılmıştır.

Tablo 4.1: Antalya İli ORKÖY Arıcılık Yatırım Planlama ve Gerçekleşme Durumu

İlçeler	F.ARICILIK		
	Plan önerisi	Plan uygulanması	Gerçekleşme %si
Akseki	342	10	2,92
Alanya	871	68	7,81
Elmalı	358	82	22,91
Finike	596	93	15,60
Gazipaşa	588	53	9,01
Gündoğmuş	1010	96	9,50
	1280	173	13,52
Korkuteli	121	49	40,50
Kumluca	478	20	4,18
Manavgat	174	33	18,97
Antalya	627	10	1,59
Serik	184	44	23,91
Taşagül	529	101	19,09
TOPLAM	7158	832	11,62

Antalya ili ORKÖY yatırımları içerisinde Arıcılık desteği (Fenni Arıcılık) ilçeler dikkate alınarak ORKÖY İlçe Kalkınma Planlarında yer almıştır. Bu planlamalarda ön görülen yatırım miktarları ve uygulama sonrası gerçekleşme oranları önemli bir noktayı oluşturmaktadır (Tablo 4.1). Antalya ilinde ORKÖY arıcılık desteğinin gerçekleşme oranı %11,62 olmuştur. Bu oran Burdur ili için %8,44 ve Isparta ili için 17,38 olmuştur (Tablo 4.1, 4,3 ve 4.5).

Tablo 4.2: Antalya İli ORKÖY Arıcılık Yatırımlarında Sürdürülebilirlik

İlçeler	Kredi uygulanan aile sayısı								
	1995 öncesi	Genel toplam içerisindeki (830) oranı (%)	1995 sonrası	Genel toplam içerisindeki (830) oranı (%)	Toplam	Devam eden		Devam ETMEYEN	
						Aile sayısı	1995 Sonrası oranı (%)	Aile sayısı	1995 Sonrası oranı (%)
Akseki	69	8,31	3	0,36	72	0	0,00	3	1,52
Alanya	15	1,81	0	0,00	15	0	0,00	0	0,00
Antalya	1	0,12	9	1,08	10	2	1,01	7	3,54
Elmalı	30	3,61	52	6,27	82	20	10,10	32	16,16
Finike	53	6,39	17	2,05	70	9	4,55	8	4,04
Gazipaşa	35	4,22	21	2,53	56	10	5,05	11	5,56
Gündoğmuş	141	16,99	7	0,84	148	3	1,52	4	2,02
Kaş	138	16,63	41	4,94	179	11	5,56	30	15,15
Korkuteli	20	2,41	13	1,57	33	1	0,51	12	6,06
Kumluca	17	2,05	3	0,36	20	1	0,51	2	1,01
Manavgat	86	10,36	15	1,81	101	5	2,53	10	5,05
Serik	27	3,25	17	2,05	44	8	4,04	9	4,55
TOPLAM	632	76,14	198	23,86	830	70	35,35	128	64,65

ORKÖY yatırımlarında en önemli noktayı yapılan yatırımın işletmeye katkıları ve işletmede yatırımın sürekliliği oluşturmaktadır. Fakat yapılan yatırımların sürdürülebilirliği konusu bu güne kadar üzerinde pek durulmamış bir konuyu oluşturmaktadır. İzleme ve değerlendirme aşamasında yapılan yatırımların geri dönüşüm oranları üzerinde daha çok durulmuştur. Bu konu da önemli bir noktayı oluşturmaktadır kuşkusuz. Fakat yapılan yatırımın sürdürülebilirliği de oldukça önemlidir. Antalya ili orman köylerinde 1995 yılı sonrası süreçte arıcılık kredisinden yararlanan işletmelerin %35,35'nin arıcılığı devam ettirdiği görülmektedir (Tablo 4.2). burdur ili için %24,07'dir (Tablo 4.4). Isparta İlinde bu oran %31,40'tur (Tablo 4.69).

Tablo 4.3: Burdur İli ORKÖY Arıcılık Yatırım Planlama ve Gerçekleşme Durumu

Burdur İli Arıcılık Kredisi ORKÖY Planlama ve Uygulamaları			
İlçeler	Planlanan	Uygulanan	Gerçekleşme %'Si
Ağlasun	0	0	0,00
Altınyayla	180	118	65,56
Bucak	300	10	3,33
Burdur-Merkez	855	0	0,00
Çavdır	433	0	0,00
Çeltikçi	161	0	0,00
Göhlisar	115	90	78,26
Karamanlı	75	10	13,33
Kemer	100	0	0,00
Tefenni	205	0	0,00
Yeşilova	276	0	0,00
BURDUR TOPLAMI	2700	228	8,44

Tablo 4.4: Burdur İli ORKÖY Arıcılık Yatırımlarında Sürdürülebilirlik

İlçeler	kredi uygulanan aile sayısı									TOPLAM
	1990 öncesi	Genel toplam içerisindeki (148) oranı (%)	1990 sonrası	Genel toplam içerisindeki (148) oranı (%)	Toplam	Devam eden		Devam ETMEYEN		
						Aile sayısı	1990 Sonrası oranı (%)	Aile sayısı	1990 Sonrası oranı (%)	
Ağlasun	12	8,11	0	0,00	12	0	0	0	0,00	0
Bucak	2	1,35	4	2,70	6	0	0	4	7,41	4
Göhlisar	67	45,27	47	31,76	114	13	24,07407	34	62,96	47
Tefenni	7	4,73	3	2,03	10	0	0	3	5,56	3
Yeşilova	6	4,05	0	0,00	6	0	0	0	0,00	0
TOPLAM	94	63,51	54	36,49	148	13	24,07407	41	75,93	54

Isparta İli Arıcılık Kredisi ORKÖY Planlama ve Uygulamaların Dağılımı

İlçeler	Planlanan	Uygulanan	Gerçekleşme %'Si
Aksu	74	0	0.00
Atabey	21	3	14.29
Eğirdir	75	32	42.67
Gelendost	326	11	3.37
Isparta-Merkez	50	15	30.00
Keçiborlu	55	2	3.64
Senirkent	0	0	0.00
Sütçüler	337	115	34.12
Şakikaraağaç	103	22	21.36
Uluborlu	60	0	0.00
Yalvaç	84	6	7.14
Isparta Toplamı	1185	206	17.38

Tablo 4. 6: Isparta İli ORKÖY Arıcılık Yatırımlarında Sürdürülebilirlik

İlçeler	Kredi Uygulanan Aile Sayısı									
	1990 öncesi	Genel toplam içerisindeki (213) oranı (%)	1990 sonrası	Genel toplam içerisindeki (213) oranı (%)	Toplam	Devam eden		Devam ETMEYEN		TOPLAM
						aile sayısı	1995 Sonrası oranı (%)	Aile sayısı	1995 Sonrası oranı (%)	
Atabey	0	0,00	3	1,41	3	0	0,00	3	2,48	3
Eğirdir	14	6,57	24	11,27	38	9	7,44	15	12,40	24
Gelendost	0	0,00	11	5,16	11	9	7,44	2	1,65	11
Keçiborlu	2	0,94	0	0,00	2	0	0,00	0	0,00	0
Merkez	0	0,00	17	7,98	17	1	0,83	16	13,22	17
Sütçüler	61	28,64	44	20,66	105	14	11,57	30	24,79	44
Ş. Karaağaç	15	7,04	16	7,51	31	4	3,31	12	9,92	16
Yalvaç	0	0,00	6	2,82	6	1	0,83	5	4,13	6
Isparta toplamı	92	43,19	121	56,81	213	38	31,40	80	66,12	121

İlçeler	Kredi uygulanan aile sayısı									
	1990 öncesi	Genel toplam içerisindeki (1191) oranı (%)	1990 sonrası	Genel toplam içerisindeki (1191) oranı (%)	Toplam	Devam eden		Devam ETMEYEN		TOPLAM
						Aile sayısı	1990 Sonrası oranı (%)	Aile sayısı	1990 Sonrası oranı (%)	
Antalya *	632	53,06	198	16,62	830	70	18,77	128	34,32	198
Burdur	94	7,89	54	4,53	148	13	3,49	41	10,99	54
Isparta	92	7,72	121	10,16	213	38	10,19	80	21,45	121
TOPLAM	818	68,68	373	31,32	1191	121	32,44	249	66,76	373

*(1995 Öncesi Ve Sonrası)

Batı Akdeniz bölgesini oluşturan iller düzeyinde ORKÖY arıcılık desteğinden yararlana işletmelerin %32.44'nün arıcılığa devam ettiği görülmektedir (Tablo 4.7).

Tablo 4.7: Batı Akdeniz Bölgesi ORKÖY Arıcılık Yatırımlarında Sürdürülebilirlik

4.2 Arıcılık İle İlgili Genel Duruma İlişkin Bulgular

Bu kapsamda alanda yüz yüze anket yoluyla elde edilen özgün alan verileri irdelenmiştir.

4.2.1 Arıcılık Yapma Yılı Deneyimi

ORKÖY arıcılık desteğinden yararlanan işletmelerde arıcılar; Antalya ili orman köylerindeki işletmelerin ortalama arıcılık yılı 15,49 yıl, burudur arıcılık işletmeleri 28,18 yıl, Isparta orman köylerindeki işletmeler ortalama 14,39 yıldır arıcılık yapmakta arıcılık deneyimine sahiptirler. Batı Akdeniz bölgesinde ORKÖY arıcılık kredisinden yararlanan işletmelerdeki arıcılar ortalama 27.03 yıllık arıcılık deneyimine sahiptirler. Arıcıların bu iş başlamasında çeşitli etmenler rol oynamıştır (Tablo 4.11).

Tablo 4. 11: Arıcılığa Başlama Nedenleri

Antalya İli				
Arıcılığa Başlamaya Kim Neden Oldu?	Arıcılığa Başlama Nedeni	Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1- Babam	16	47,1	47,1
	4- Akrabalarım	1	2,9	50
	5- Komşularım	4	11,8	61,8
	8- ORKÖY	13	38,2	100
	Toplam	34	100	
Burdur İli				
Arıcılığa Başlamaya Kim Neden Oldu?	Arıcılığa Başlama Nedeni	Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1- Babam	9	81,8	81,8
	8- ORKÖY	2	18,2	100
	Toplam	11	100	
Isparta İli				
Arıcılığa Başlamaya Kim Neden Oldu?	Arıcılığa Başlama Nedeni	Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1- Babam	3	15,8	15,8
	4- Akrabalarım	3	15,8	31,6
	5- Komşularım	7	36,8	68,4
	8- ORKÖY	4	21,1	89,5
	10- Merak	2	10,5	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz Bölgesi				
Arıcılığa Başlamaya Kim Neden Oldu?	Arıcılığa Başlama Nedeni	Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1- Babam	28	43,8	43,8
	4- Akrabalarım	4	6,3	50
	5- Komşularım	11	17,2	67,2
	8- ORKÖY	19	29,7	96,9
	10- Merak	2	3,1	100
	Toplam	64	100	

İşletmelerde arıcılığa başlama şekilleri arıcılık için önemlidir. Arıcılığa belirli bir bilgi deneyim ile başlama, belirli bir miktar koloni sahibi olarak başlama, bazı kolonilerin yok olması ve yeniden oluşturulması konularında bilgi ve deneyim sahibi olunmak vb gibi sağlayabilecek unsurları içermektedir. Antalya ili orman köylerindeki arıcıların %38,2'si üzerinde ORKÖY arıcılık desteği uygulamasının etkisi olduğu görülmektedir. Burdur ilindeki arıcıların bu işe başlamasında %81,8 oranıyla Baba'nın etkili olmuştur. Isparta orman köylüsü arıcıların bu işe başlamasında %36,8 oranıyla "Komşu" yönlendirmesi ilk sırada ikinci sırada %21,1 oranıyla ORKÖY gelmiştir. Batı Akdeniz orman köylerinde ORKÖY desteği ile arıcılığı sürdüren arıcıların bu işe başlamasında %43,8 oranıyla "baba" faktörü ilk sırada %29,7 oranıyla ORKÖY gelmiştir. Bölge orman köylerinde arıcılık yapan her üç haneden birisinin bu işe başlamasında ORKÖY'ün rolü olmuştur.

4.2.2 Arıcılık Yapan İşletmelerin Temel Geçimi

Orman köylerinde yaşayan halkın temel geçim kaynakları konusu uzun süredir üzerinde durulan bir konudur. Beklenin aksine orman köylerinde ormancılığın temel geçim kaynağı olduğu işletme sayısı oldukça sınırlıdır. Temel geçim kaynağı ağırlıkla tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Orkøy arıcılık desteğinden yararlanan orman köylerindeki halkın geçim kaynağında arıcılığın rolünün bilinmesi de önemlidir. Antalya ili orman köylerinde ORKÖY arıcılık kredi olanağından yararlanan işletmelerin %79,4'ün temel geçim kaynağı arıcılık değildir. Burdur ilinde bu oran %54,5'tir. Isparta ilinde yaklaşık %58'dir. Batı Akdeniz Bölgesi orman köylerinde ORKÖY kredi desteğinden yararlanan işletmelerin %68,8'nin temel geçim kaynağı arıcılık değildir (Tablo 4.12).

Tablo 4. 12: Arıcılığın Temel Geçim Olması Durumu

Antalya				
Arıcılığın Temel Geçim Olması		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Evet	7	20,6	20,6
	2-Hayır	27	79,4	100
	Toplam	34	100	
Burdur				
Arıcılığın Temel Geçim Olması		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Evet	5	45,5	45,5
	2-Hayır	6	54,5	100
	Toplam	11	100	
Isparta				
Arıcılığın Temel Geçim Olması		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Evet	8	42,1	42,1
	2-Hayır	11	57,9	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz Bölgesi				
Arıcılığın Temel Geçim Olması		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Evet	20	31,3	31,3

Olması	2-Hayır	44	68,8	100
	Toplam	64	100	

Arıcılık yapan orman köylüsü işletmeler temel geçim kaynaklarını; Antalya ilinde %35,3 oranıyla “hayvancılık” olarak belirtmişlerdir. Burdur ilinde %45,5 oranıyla “hayvancılık” ve Isparta ilinde %47,4 oranıyla “bitkisel üretim” olarak belirtmişlerdir. Batı Akdeniz bölgesi orman köylerinde ORKÖY desteğinden yararlanan orman köylüsünün temel geçim kaynağı yaklaşık %83 oranıyla “bitkisel üretim ve hayvancılık” olarak belirtmişlerdir (Tablo 4.13).

Tablo 4.13: Arıcılık Yapan İşletmelerde Temel Geçim Kaynağı

Antalya				
İşletmelerin Temel Geçim Kaynağı konuları		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
		1-Emeklilik	1	2,9
2-Hayvancılık	12	35,3	38,2	
4-Bitkisel Üretim	17	50	88,2	
6-İşçilik	1	2,9	91,2	
7-Taşımacılık	1	2,9	94,1	
8-Balık İşletmesi	1	2,9	97,1	
9-Pazarcılık	1	2,9	100	
Toplam	34	100		
Burdur				
İşletmelerin Temel Geçim Kaynağı konuları		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
		2-Hayvancılık	5	45,5
4-Bitkisel Üretim	4	36,4	81,8	
6-İşçilik	1	9,1	90,9	
7-Taşımacılık	1	9,1	100	
Toplam	11	100		
Isparta				
İşletmelerin Temel Geçim Kaynağı konuları		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
		1-Emeklilik	2	10,5
2-Hayvancılık	6	31,6	42,1	
4-Bitkisel Üretim	9	47,4	89,5	
6-İşçilik	1	5,3	94,7	
7-Taşımacılık	1	5,3	100	
Toplam	19	100		
Batı Akdeniz				
İşletmelerin Temel Geçim Kaynağı konuları		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
		1-Emeklilik	3	4,7
2-Hayvancılık	23	35,9	40,6	
4-Bitkisel Üretim	30	46,9	87,5	
6-İşçilik	3	4,7	92,2	
7-Taşımacılık	3	4,7	96,9	
8-Balık İşletmesi	1	1,6	98,4	
9-Pazarcılık	1	1,6	100	
Toplam	64	100		

4.2.3 İşletmelerin Arıcılık Uygulama Şekilleri

Arıcılıkta arıların sabit bir yerde tutulması veya gezdirilerek arıcılık yapılması önemli bir uygulama şeklidir. Gezdirilerek arıcılık yapılması arıların çeşitli bitkilerden daha çok yararlanarak daha fazla bal üretimlerini de sağlayan önemli unsurlardandır. Antalya ili orman köylerinde ORKÖY desteği ile arıcılık yapan işletmelerin %76,52i “bölge içi gezici arıcılık” yapmaktadır. Burdur ilinde arıcıların tümü “bölge içi gezici arıcılık” yapmaktadır. Isparta ilinde arıcıların %57,9u “bölge içi gezici arıcılık” yapmaktadır (Tablo 4.14).

Tablo 4.14: İşletmelerin Arıcılık Uygulama Şekli

Antalya				
İşletmelerde Arıcılık Yapılış Şekli		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Sabit arıcılık	6	17,6	17,6
	2-il içerisinde gezici arıcılık	1	2,9	20,6
	3-bölge içi gezici arıcılık	26	76,5	97,1
	4-bölgeler arası gezici arıcılık	1	2,9	100
	Toplam	34	100	
Burdur				
İşletmelerde Arıcılık Yapılış Şekli		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-bölge içi gezici arıcılık	11	100	100
Isparta				
İşletmelerde Arıcılık Yapılış Şekli		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Sabit arıcılık	3	15,8	15,8
	2-il içerisinde gezici arıcılık	1	5,3	21,1
	3-bölge içi gezici arıcılık	11	57,9	78,9
	4-bölgeler arası gezici arıcılık	4	21,1	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz				
İşletmelerde Arıcılık Yapılış Şekli		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Sabit arıcılık	9	14,1	14,1
	2-il içerisinde gezici arıcılık	2	3,1	17,2
	3-bölge içi gezici arıcılık	48	75,0	92,2
	4-bölgeler arası gezici arıcılık	5	7,8	100
	Toplam	64	100	

Arıcılık işletmelerinde ürün veriminde en önemli etkenlerden birisini de ana arı oluşturmaktadır. Antalya ilindeki denekler ana arı ihtiyaçlarını karşılama yolunu %67,7 oranında “kendi yapmış olduğu oğul memelerini kullanıyor” şeklinde belirlemiştir. Burdur ilinde bu durum %72,7 oranında aynıdır. Isparta ilinde ise %57,9 oranında ana arı ihtiyaçlarını aynı şekilde karşıladıklarını belirtmişlerdir. ORKÖY arıcılık desteği alan orman köylüsü arıcılar ana arı ihtiyacını %65,6 oranında “kendi yapmış olduğu oğul memelerini kullanarak” karşılamaktadır (Tablo 4.15).

Tablo 4.15: İşletmelerin Ana Arı İhtiyacını Karşılama Yolları

Antalya				
İşletmelerin Ana Arı elde Etme Şekilleri		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Larva transferi ile kendisi yetiştiriyor	2	5,9	5,9
	2-kendi yapmış olduğu oğul memelerini kullanıyor	23	67,6	73,5
	3-kendim bölme yapıp ana yetiştirmeyi arıya bırakıyorum	6	17,6	91,2
	4-ana arı üreten işletmelerden satın alıyorum	3	8,8	100
	Toplam	34	100	
Burdur				
İşletmelerin Ana Arı elde Etme Şekilleri		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-kendi yapmış olduğu oğul memelerini kullanıyor	8	72,7	72,7

	3-kendim bölme yapıp ana yetiştirmeyi arıya bırakıyorum	3	27,3	100
	Toplam	11	100	
Isparta				
İşletmelerin Ana Arı elde Etme Şekilleri		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Larva transferi ile kendisi yetiştiriyor	3	15,8	15,8
	2-kendi yapmış olduğu oğul memelerini kullanıyor	11	57,9	73,7
	3-kendim bölme yapıp ana yetiştirmeyi arıya bırakıyorum	5	26,3	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz				
İşletmelerin Ana Arı elde Etme Şekilleri		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Larva transferi ile kendisi yetiştiriyor	5	7,8	7,8
	2-kendi yapmış olduğu oğul memelerini kullanıyor	42	65,6	73,4
	3-kendim bölme yapıp ana yetiştirmeyi arıya bırakıyorum	14	21,9	95,3
	4-ana arı üreten işletmelerden satın alıyorum	3	4,7	100
	Toplam	64	100	

Kolonideki ana arının elde edilmesi ve ırkı kadar bir başka unsur da üretimi etkilemektedir. Kolonideki ana arının belirli sıklıkta yenilenmesi gerekmektedir. Bu durum Antalya ili orman köylerindeki örnekleme giren arıcılarda %25,9 oranında üç yılda bir ana arı yenileme şeklinde belirtilmiştir. Isparta ilinde ana arı yenilemenin %73,7 oranında aynı şekilde olduğu bildirilmiştir. Burdur ilinde ise ana arı yenileme %45,5 oranıyla “iki yıl” olarak belirtilmiştir. Batı Akdeniz bölgesi orman köylerinde ORKÖY desteği ile arıcılık yapan işletmeler ana arılarını %54,7 oranıyla “üç yıl” ilk sırada yer almıştır. Arıcıların hemen yarısı ana arılarını en fazla üç yılda bir yeniledikleri görülmektedir (Tablo 4.16).

Tablo 4.16: İşletmelerde Kolonide Ana Arı Yenileme Sıklığı

Antalya				
Ana Arı Değişimi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-bir yıl	2	5,9	5,9
	2-iki yıl	12	35,3	41,2
	3-üç yıl	18	52,9	94,1
	4-üç yıldan fazla	1	2,9	97,1
	5 -	1	2,9	100
	Toplam	34	100	
Burdur				
Ana Arı Değişimi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-bir yıl	3	27,3	27,3
	2-iki yıl	5	45,5	72,7
	3-üç yıl	3	27,3	100
	Toplam	11	100	
Isparta				
Ana Arı Değişimi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi

	1-bir yıl	İ	10,5	10,5
	2-iki yıl	3	15,8	16,3
	3-üç yıl	14	73,7	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz				
Ana Arı Değişimi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-bir yıl	7	10,9	10,9
	2-iki yıl	10	31,3	41,1
	3-üç yıl	35	54,7	96,9
	4-üç yıldan fazla	1	1,6	98,4
	5 -	1	1,6	100
	Toplam	64	100	

Arı yetiştiriciliğinde en önemli ve üzerinde en çok durulması gereken konu hastalıklarla mücadele şeklidir. Çünkü kolonilerin varlığı sürdürülebilirliği üretim buna bağlıdır. Hastalıkla mücadelede yapılan hatalar kolonilerin sönmeye neden olmaktadır. Bazı önemli mücadele şekillerinin uygulanmaması ise etraftaki arıların da zarar görmesine neden olabilmektedir. Örneğin Amerikan yavru çürüklüğü hastalığı varora ile mücadele bu konu kapsamındadır.

Tablo 4.17: İşletmelerin Arı Hastalıklarıyla Mücadele Yolları

Antalya				
Arı Hastalıklarında Yardım alma Şekli		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Tecrübeli Arıcılara sorma	11	64,7	64,7
	2-Tarın il ve ilçe müdürlüklerine sorma	5	14,7	79,4
	6-kendi kendisine çözüm bulma	7	10,6	100
	Toplam	34	100	
Burdur				
Arı Hastalıklarında Yardım alma Şekli		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	11-Tecrübeli Arıcılara sorma	11	100	100
Isparta				
Arı Hastalıklarında Yardım alma Şekli		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Tecrübeli Arıcılara sorma	7	36,8	36,8
	2-Tarın il ve ilçe müdürlüklerine sorma	10	51,6	89,5
	6-kendi kendisine çözüm bulma	1	10,5	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz				
Arı Hastalıklarında Yardım alma Şekli		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Tecrübeli Arıcılara sorma	40	61,5	61,5
	2-Tarın il ve ilçe müdürlüklerine sorma	15	13,4	85,9
	6-kendi kendisine çözüm bulma	9	14,1	100
	Toplam	64	100	

İşletmeler kolonilerinde hastalık durumunda çeşitli yollarla mücadele etmektedirler. Antalya ili orman köylerindeki ORKÖY kredisi ile arıcılığı sürdürmekte olan arıcılar hastalıklar mücadelede %64,7 oranında "Tecrübeli Arıcılara sorma" yolunu seçmektedirler. Burdur ilindeki arıcıların tümü bu şekilde bir yol izlemektedirler. Isparta ilindeki arıcıların %52,6'sı ise "Tarın il ve ilçe müdürlüklerine sorma" yöntemiyle hastalıklarla mücadele etmektedirler. Bölge genelinde ise %62,5 oranıyla "Tecrübeli Arıcılara sorma" yoluyla hastalıklarla mücadele yolu seçildiği görülmektedir.

Ürünlerin pazarlanması süreci oldukça karmaşık bir süreç olarak gerçekleşmektedir. Arı ürünleri yetiştiriciliğinde özellikle bal üreticilerinin örgütlü bir yapısını olmaması, küçük ölçekli üretimler ürünlerin

pazarlanması aşamalarında sorunlarla karşılaşılmasına neden olmaktadır. Perakende satış yapan üreticilerin yaşadıkları ortamlarda aile bireylerinin de yardımıyla tanıdıkları ürün satışını gerçekleştirebilmektedirler. Ancak piyasadaki çok farklı kalitede ve çok farklı fiyatta ürünlerin olması tüketiciyi etkilediği gibi üreticiyi de etkilemektedir. Bu nedenle de ürünleri pazarlanması sürecine yönelik olarak bazı pazarlama karması unsurlarının dikkate alınarak pazarlanmanın gerçekleştirilmesi her iki kesim için de yararlı olacaktır. Bu nedenle de üretici ve tüketici açısından bazı pazarlamaya ilişkin unsurlar değerlendirilmiştir.

Üreticiler ürünlerin tüketilmesinde bal satışında tüketicilerin en çok dikkate aldıkları kriterleri değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirmede;

1. Kalite,
2. Fiyat uygunluğu,
3. Satış şekli,
4. Balın niteliğinin bilinmesi,
5. Karışık bal olmaması,

gibi unsurlar değerlendirilmiştir.

Tablo 4.18: Bal Tüketicisinin Tercihinde Kalitenin Yeri ve Önemi

Antalya				
Tüketicinin bal da kaliteye bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	5-Çok önemli	34	1GG	1GG
Burdur				
Tüketicinin bal da kaliteye bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	5-Çok önemli	11	1GG	1GG
Isparta				
Tüketicinin bal da kaliteye bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	5-Çok önemli	19	1GG	1GG
Batı Akdeniz				
Tüketicinin bal da kaliteye bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	5-Çok önemli	64	1GG	1GG

Ürün pazarlama da pazarlama karması önemli unsurlarından birisinde de “fiyat” oluşturmaktadır. Antalya ili arı ürünleri, üreticiler tüketicinin bal da fiyat konusu üzerinde %50 oranında “çok önemli” gördüklerini belirtmişlerdir. Burdur ili %35,5 oranında “çok önemli” ve Isparta ili orman köylerindeki arı ürünleri üreticileri de %31,6 oranında “çok önemli” olduğunu yansıtmışlardır. Batı Akdeniz bölgesindeki arı ürünleri üreticileri “fiyat” olgusunun tüketici için %43,8 oranında “çok önemli” olduğunu saptamıştır (Tablo 4.19).

Tablo 4.19: Bal Tüketicisinin Tercihinde Fiyatın Uygunluğunun Yeri ve Önemi

antalya				
Tüketicinin bal da Fiyatın Uygunluğuna Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	1	2,9	2,9
	3-orta önemli	9	26,5	29,4
	4-önemli	7	20,6	50
	5-çok önemli	17	50	100
	Toplam	34	100	100

Burdur				
Tüketicinin bal da Fiyatın Uygunluğuna Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	3	27,3	27,3
	4-önemli	3	27,3	54,5
	5-çok önemli	5	45,5	100
	Toplam	11	100	
Isparta				
Tüketicinin bal da Fiyatın Uygunluğuna Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	3	15,8	15,8
	3-orta önemli	5	26,3	42,1
	4-önemli	5	26,3	68,4
	5-çok önemli	6	31,6	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz				
Tüketicinin bal da Fiyatın Uygunluğuna Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	1	1,6	1,6
	2-az önemli	3	4,7	6,3
	3-orta önemli	17	26,6	32,8
	4-önemli	15	23,4	56,3
	5-çok önemli	28	43,8	100
	Toplam	64	100	

Tüketicinin ürün karşısında “fiyat” olgusunu %50 ve altında bir oranda “çok önemli” görmesi dikkat ettiği başka unsurların da olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Tablo 4.20: Bal Tüketicisinin Tercihinde Ürünün Sunuş Şeklinin/Ambalajın Yeri ve Önemi

antalya				
Tüketicinin bal da Ambalaj Şekline Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	4	11,8	11,8
	2-az önemli	7	20,6	32,4
	3-orta önemli	15	44,1	76,5
	4-önemli	1	2,9	79,4
	5-çok önemli	7	20,6	100
	Toplam	34	100	
Burdur				
Tüketicinin bal da Ambalaj Şekline Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	2	18,2	18,2
	3-orta önemli	4	36,4	54,5
	4-önemli	3	27,3	81,8
	5-çok önemli	2	18,2	100
	Toplam	11	100	
Isparta				
Tüketicinin bal da Ambalaj Şekline Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	1	5,3	5,3
	2-az önemli	3	15,8	21,1
	3-orta önemli	9	47,4	68,4
	4-önemli	1	5,3	73,7
	5-çok önemli	5	26,3	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz				

		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
Tüketicinin bal da Ambalaj Şekline Bakışı	1-çok az önemli	5	7,8	7,8
	2-az önemli	12	18,8	26,6
	3-orta önemli	28	43,8	70,3
	4-önemli	5	7,8	78,1
	5-çok önemli	14	21,9	100
	Toplam	64	100	

Bal ürünü tüketicisinin ürünün ambalajı konusu üzerinde çok durmadığı görülmektedir (Tablo 4.20). üreticinin tüketicinin tercihi konusundaki algı açısından konu irdelendiğinde; Antalya ilindeki üreticilerden ürün temin eden tüketiciler için ürünün sunuş şeklinin %20,6 oranında “çok önemli” olması, Burdur ili tüketicileri için bu konun %18,2 oranında olması, Isparta ili tüketicileri için %26,3 oranında olması ve Batı Akdeniz bölgesi geneli için bu oranın %21,9 olması daha önemli başka unsurların pazarlamada etkili olduğunu ortaya çıkarmaktadır (Tablo 4.20).

Tablo 4.21: Bal Tüketicisinin Tercihinde Ürünün Niteliğinin Bilinmesinin Yeri ve Önemi

Antalya					
Tüketicinin bal da Niteliğinin Bilinmesine Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Valid Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	1	2,9	2,9	2,9
	4-önemli	1	2,9	2,9	5,9
	5-çok önemli	32	94,1	94,1	100
	Toplam	34	100	100	
Burdur					
Valid Tüketicinin bal da Niteliğinin Bilinmesine Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Valid Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	1	9,1	9,1	9,1
	4-önemli	1	9,1	9,1	18,2
	5-çok önemli	9	81,8	81,8	100
	Toplam	11	100	100	
Isparta					
Tüketicinin bal da Niteliğinin Bilinmesine Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Valid Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	4-önemli	2	10,5	10,5	10,5
	5-çok önemli	17	89,5	89,5	100
	Toplam	19	100	100	
Batı Akdeniz					
Tüketicinin bal da Niteliğinin Bilinmesine Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Valid Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	2	3,1	3,1	3,1
	4-önemli	4	6,3	6,3	9,4
	5-çok önemli	58	90,6	90,6	100
	Toplam	64	100	100	

Arı ürünleri üreticileri, tüketicinin tercihinde en önemli gördükleri konu olarak “ürünün-balın niteliğinin bilinmesi” konusunu belirtmişlerdir. Antalya ili orman köylüsünden arı ürünleri tüketen tüketiciler için üreticiler; “ürünün-balın niteliğinin bilinmesi” konusunun %94,1 oranında “çok önemli” görüldüğünü belirtmişlerdir. Bu durum Burdur ili için %81,8, Isparta ili için %91,5 ve Batı Akdeniz bölgesi geneli için de %90,6'dır. Yani üreticiler tüketicinin aldığı malın niteliğini bilmeye çok önem verdiğini saptamışlardır (Tablo 4.21).

Tablo 4.22: Bal Tüketicisinin Tercihinde Üründe Sahtecilik Konusunun Yeri ve Önemi

Antalya				
Tüketicinin bal da Sahteciliğe Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	4-önemli	2	5,9	5,9
	5-çok önemli	32	94,1	100

1 Toplam 34 100				
Burdur				
Tüketicinin bal da Sahteciliğe Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	4-önemli	1	9,1	9,1
	5-çok önemli	10	90,9	100
	Toplam	11	100	
Isparta				
Tüketicinin bal da Sahteciliğe Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	5-çok önemli	19	100	100
Batı Akdeniz				
Tüketicinin bal da Sahteciliğe Bakışı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	4-önemli	3	4,7	4,7
	5-çok önemli	61	95,3	100
	Toplam	64	100	

Arı ürünlerinde piyasada yaşanan en olumsuz konu da üründe sahteciliktir. Ne yazık ki piyasada çok değişik kalitede ve fiyatta ürün bulunmaktadır. Yazılı ve görsel basın aracılığı ile tüketici ciddi bir bilgi kirliliği yaşamaktadır. Bu nedenle de tercihlerinde ürünün niteliğinin bilinmesi yanı sıra benzer bir şekilde ürünün sahte olup olmadığını bilmeyi de çok önemli görmekte olduklarını tüketiciler saptamaktadır (Tablo 4.22).

Tüketicinin ürünü tercih ederken dikkate aldığı unsurlar konusu üreticinin pazarlama stratejileri oluşturmasında çok etkilidir. Ürün pazarlamada üreticinin de bazı konulara öncelik verdiği bilinmektedir. İyi bir pazarlama stratejisi oluşturmada pazarlama karması olan mal, fiyat, tutundurma, dağıtım konularının önemli irdelenmesi gerekmektedir. Üreticinin pazarlama karmasındaki hangi aşamaların tüketici için önemli olduğunu bilmesi kazancını artıracak önemli bir unsurdur. Bal ürününün pazarlanmasının daha rahat yapılabilmesi için tüketiciler için de hangi konuların ne kadar önemli öncelikli olduğunun bilinmesi gerekir.

Tablo 4.23: Ürünün Pazarlanmasında Fiyat Oluşumunun Üretici Açısından Değerlendirilmesi

Antalya				
Üretici Tarafından Fiyat Oluşumunun Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3	1	2,9	2,9
	4	1	2,9	5,9
	5	31	91,2	97,1
	6	1	2,9	100
	Toplam	34	100	
Burdur				
Üretici Tarafından Fiyat Oluşumunun Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3	2	18,2	18,2
	4	2	18,2	36,4
	5	7	63,6	100
	Toplam	11	100	
Isparta				
Üretici Tarafından Fiyat Oluşumunun Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	4-önemli	3	15,8	15,8
	5-çok önemli	16	84,2	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz				
Üretici Tarafından Fiyat Oluşumunun Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3	3	4,7	4,7

Değerlendirilmes	4	6	9,4	14,1
	5	54	S4,4	9S,4
	6	1	1,6	1GG
	Toplam	64	1GG	

Üretici açısından piyasaya sunulan ürünün ederinin vadeli veya peşin ödenmesi de önemli görülmüştür (tablo 4.24). Antalya ili orman köylerindeki arıcılar ürünlerinin peşin olarak satılmasını %81,5 oranında “önemli” ve “çok önemli” görmektedirler. Buru ili için bu oran %81,9, Isparta ili için %100 ve bölge geneli için %82,8 oranında “önemli” ve “çok önemli”dir (tablo 4.24).

Tablo 4.24: Ürünün Ederinin Peşin Ödenmesinin Üretici Açısından Değerlendirilmesi

antalya				
Üretici Tarafından Peşin Ödemenin Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	2	5,9	5,9
	3-orta önemli	7	2G,6	26,5
	4-önemli	6	17,6	44,1
	5-çok önemli	19	55,9	1GG
	Toplam	34	1GG	
Burdur				
Üretici Tarafından Peşin Ödemenin Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	1	9,1	9,1
	3-orta önemli	1	9,1	1S,2
	4-önemli	4	36,4	54,5
	5-çok önemli	5	45,5	1GG
	Toplam	11	1GG	
Isparta				
Üretici Tarafından Peşin Ödemenin Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	4-önemli	1	5,3	5,3
	5-çok önemli	1S	94,7	1GG
	Toplam	19	1GG	
Batı akdeniz				
Üretici Tarafından Peşin Ödemenin Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	3	4,7	4,7
	3-orta önemli	S	12,5	17,2
	4-önemli	11	17,2	34,4
	5-çok önemli	42	65,6	1GG
	Toplam	64	1GG	

Üreticiler, ürünün ederi için belirli miktarda bir avansın ödenmesi yaklaşımına pek uygun bakmadıkları ortaya çıkmıştır. Antalya ili orman köylüsü arı ürünleri üreticileri ürünleri karşılığında belirli bir miktarda avans ödenerek ürünün pazarlanması konusunu %82,4 oranında orta ve düşük düzeyde önemli görmektedirler. Bu durum Burdur ili için %72,7, Isparta ili için 84,2 ve bölge geneli için %85,9 oranında orta ve düşük düzeyde önemli görülmüştür (Tablo 4.25)

Tablo 4.25: Ürünün Ederi Karşılığında Avans Ödenmesinin Üretici Açısından Değerlendirilmesi

antalya				
Üretici Tarafından Avans Ödenmesinin		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	3	S,S	S,S

Değerlendirilmesi	2-az önemli	8	23,5	32,4
	3-orta önemli	17	50	82,4
	4-önemli	3	8,8	91,2
	5-çok önemli	3	8,8	100
	Toplam	34	100	
burdur				
Üretici Tarafından Avans Ödenmesinin Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	1	9,1	9,1
	3-orta önemli	4	36,4	45,5
	4-önemli	3	27,3	72,7
	5-çok önemli	3	27,3	100
	Toplam	11	100	
Isparta				
Üretici Tarafından Avans Ödenmesinin Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	6	31,6	31,6
	2-az önemli	5	26,3	57,9
	3-orta önemli	4	21,1	78,9
	4-önemli	1	5,3	84,2
	5-çok önemli	3	15,8	100
Toplam	19	100		
Batı Akdeniz				
Üretici Tarafından Avans Ödenmesinin Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	9	14,1	14,1
	2-az önemli	14	21,9	35,9
	3-orta önemli	25	39,1	75
	4-önemli	7	10,9	85,9
	5-çok önemli	9	14,1	100
Toplam	64	100		

Üretici için pazarlamada “çok önemli” görülen bir noktayı da “sürekli alım garantisi” olması oluşturmaktadır. Her dönem ürünün pazarlanması sürecinde çeşitli sorunları yaşamak istememektedirler. Orman köylüsü arı ürünleri üreticileri ürünleri “sürekli alım garantisi” olmasını; Antalya ili üreticileri için %88,2 oranında “çok önemli”, Burdur ili için %63,6 oranında “çok önemli”, Isparta ili için %100 ve Batı Akdeniz bölgesi geneli için %87,5 oranında “çok önemli” görmüşlerdir (Tablo 4.25).

Tablo 4.26: Ürünün Sürekli Alım Garantisini Olmasının Üretici Açısından Değerlendirilmesi

Antalya				
Üretici Tarafından Sürekli Alım Garantisinin Olmasının Değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	1	2,9	2,9
	3-orta önemli	1	2,9	5,9
	4-önemli	2	5,9	11,8
	5-çok önemli	30	88,2	100
	Toplam	34	100	
Burdur				

Üretici Tarafından Sürekli Alım Garantisinin Olmasının Değerlendirilmesi	İsparta		Toplam Dağılım Yüzdesi
	Frekans	Dağılım Yüzdesi	
4-önemli	4	36,4	36,4
5-çok önemli	7	63,6	1GG
Toplam	11	1GG	
Batı Akdeniz			
Üretici Tarafından Sürekli Alım Garantisinin Olmasının Değerlendirilmesi	Batı Akdeniz		Toplam Dağılım Yüzdesi
	Frekans	Dağılım Yüzdesi	
5	19	1GG	1GG
Üretici Tarafından Sürekli Alım Garantisinin Olmasının Değerlendirilmesi	Batı Akdeniz		Toplam Dağılım Yüzdesi
	Frekans	Dağılım Yüzdesi	
1-çok az önemli	1	1,6	1,6
3-orta önemli	1	1,6	3,1
4-önemli	6	9,4	12,5
5-çok önemli	56	87,5	1GG
Toplam	64	1GG	

Çalışmada; pazarlama açısından üretici için “kalite” konusunun son derece önemli olduğu görülmüştür. Tüm iller bazında ve bölge genelinde ORKÖY arıcılık kredisi kullanan ve arıcılığa devam eden üreticiler ürünü kalitesinin “çok önemli” olduğunu vurgulamışlardır.

Arı ürünleri üreticilerini bu ürünleri pazarlamada kullanabilecekleri ve/veya kullandıkları bazı yöntemlerin değerlendirilmesi de yapılmıştır. Bu kapsamda;

- Perakende olarak tanıdıklarına/tüketicilere ürünlerimi pazarlıyorum,
- Perakende olarak pazarda ürünümü pazarlıyorum,
- Yerel toptancılara ürünümü pazarlıyorum,
- Büyük toptancılara ürünümü pazarlıyorum,
- Arı Yetiştiricileri Birliği yoluyla ürünümü pazarlıyorum,
- Kooperatifler yoluyla ürünümü pazarlıyorum,
- İhracatçı yoluyla ürünümü pazarlıyorum,
- Komisyoncu firma aracılığı ile ürünümü pazarlıyorum

şeklinde yaklaşımlar sunulmuştur. Bu konular içerisinde “Perakende olarak tanıdıklarına ürünlerimi pazarlıyorum” ve “Perakende olarak pazarda ürünümü pazarlıyorum” şeklindeki pazarlama şeklinin orman köylerindeki arıcılar tarafından uygulandığı görülmüştür (tablo 4.27).

Tablo 4.27: Balın Pazarlanma Yöntemleri

Antalya				
Balın Tüketici Tarafından Pazarlanma Şekli	Antalya		Toplam Dağılım Yüzdesi	
	Frekans	Dağılım Yüzdesi		
1-Parakende olarak tanıdıklarına/tüketiciler	31	91,2	91,2	
2-parakende olarak pazarda	3	S,S	1GG	
Toplam	34	1GG		
Burdur				
Balın Tüketici Tarafından Pazarlanma Şekli	Burdur		Toplam Dağılım Yüzdesi	
	Frekans	Dağılım Yüzdesi		
1-Parakende olarak tanıdıklarına/tüketiciler	6	54,5	54,5	

	2-parakende olarak pazarda	5	45,5	100
	Toplam	11	100	
Isparta				
Balın Tüketici Tarafından Pazarlanma Şekli		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Parakende olarak tanıdıklarına/tüketiciler	15	78,9	78,9
	2-parakende olarak pazarda	4	21,1	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz				
Balın Tüketici Tarafından Pazarlanma Şekli		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Parakende olarak tanıdıklarına/tüketiciler	52	81,3	81,3
	2-parakende olarak pazarda	12	18,8	100
	Toplam	64	100	

Antalya ili orman köylerindeki denekler ürünlerinin pazarlanma şekli olarak %91,2 oranıyla “Perakende olarak tanıdıklarına/tüketicilere ürünlerimi pazarlıyorum” şeklinde pazarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Burdur ilinde %54,5 oranıyla “Perakende olarak tanıdıklarına/tüketicilere ürünlerimi pazarlıyorum” ve %45,5 oranıyla “Perakende olarak pazarda ürünümü pazarlıyorum” şeklinde pazarlama yapıldığı ortaya çıkmıştır. Burdur ilinde ikinci uygulamanın yaygın olarak ortaya çıkmasında yerel halk pazarında bal ürünleri satışı için ayrı bir olanak sağlanmış olmasını etkisi bulunmaktadır. Isparta ilinde %78,9 oranıyla “Perakende olarak tanıdıklarına/tüketicilere ürünlerimi pazarlıyorum” şeklinde ürünlerin pazarlanmasını yapıldığı ifade edilmiştir. Batı Akdeniz bölgesi genelinde ise %81,3 oranıyla “Perakende olarak tanıdıklarına/tüketicilere ürünlerimi pazarlıyorum” şeklinde ürünlerin pazarlanmasının yapıldığı görülmektedir (Tablo 4.27). Küçük üreticilerin ürünlerinin pazarlanmasında etkin bir yol olarak karşımıza “ürünün perakende olarak tanıdıklara/tüketicilere pazarlanması” yolu çıkmaktadır. Yapılan görüşmelerde ve gözlemlerde üreticinin ürününü daha iyi fiyatlara kooperatif yoluyla veya Arıcılar Birliği aracılığı ile satabileceği de ortaya çıkmıştır. Ancak bu olanak Antalya ili dışındaki arıcılar birliklerinde bulunmamaktadır. Antalya’daki arıcılar birliğinin bu yöndeki hizmetinden de görüşme yapılan orman köylüsü arıcıların büyük bir kısmının bilgisi bulunmamaktadır. Bilgisi olanların ise bu yöntemle pazarlamada kar marjının düşük olduğu yönünde bir olumsuzluğu ifade ettikleri görülmüştür:

Arı ürünleri üretiminde maliyet konusu,

- Nakliye,
- Kış bakımları,
- Petek alımı,
- Kek ve şeker alımı,

şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Burada koloni/kovan maliyetlerinin ayrı bir boyut olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü kovaların yapıldığı ağaç türlerine dayanıklılığı farklı zamanlar alabilmektedir. 3-5 yıllık bir süreden 15 yıla kadar dayanabilme durumlarıyla karşılaşmıştır. Bu durumda da yıllık maliyetler konusu içerisinde değerlendirilmemiştir.

Tablo 4.28: Arıcılıkta Maliyet Unsurları

Antalya				
En yüksek Masraflar		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Nakliye	15	44,1	44,1

	2-Kış bakımı	2	5,9	50
	3-Petek masrafı	6	17,6	67,6
	4-Şeker-kek masrafı	11	32,4	100
	Toplam	34	100	
Burdur				
En yüksek Masraflar		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Nakliye	2	18,2	18,2
	2-Kış bakımı	2	18,2	36,4
	3-Petek masrafı	1	9,1	45,5
	4-Şeker-kek masrafı	6	54,5	100
	Toplam	11	100	
Isparta				
En yüksek Masraflar		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Nakliye	13	68,4	68,4
	3-Petek masrafı	2	10,5	78,9
	4-Şeker-kek masrafı	4	21,1	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz				
En yüksek Masraflar		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-Nakliye	30	46,9	46,9
	2-Kış bakımı	4	6,3	53,1
	3-Petek masrafı	9	14,1	67,2
	4-Şeker-kek masrafı	21	32,8	100,0
	Toplam	64	100,0	

Antalya ili orman köylerindeki ORKÖY desteği ile arıcılık yapmaya devam eden arıcılar; yıllık maliyetler içerisinde %32,4 oranıyla “şeker ve kek masrafını” en yüksek maliyet unsuru olarak bildirmişlerdir. Burdur ilinde de benze şekilde %54,5 oranıyla “şeker ve kek masrafı” en yüksek maliyet unsurudur. Isparta ilinde ise, 68,4 oranıyla “nakliye” en yüksek maliyet unsur olmuştur. Batı Akdeniz bölgesi genelinde ise en yüksek maliyeti %46,9 oranıyla “nakliye” oluşturmakta bunu %32,8 oranıyla da “şeker ve kek masrafı” izlemektedir (Tablo 4.28).

4.2.4 Bal Üretimini Etkileyen Faktörler

Arıcılık ürünlerinin pazarlanmasında özellikle de balın pazarlanmasında üretici orman köylüsünün karşılaştığı sorunlar başlıca;

- Dış kaynaklı ürünlerin kontrolsüz piyasaya girmesi,
- Ürünlerin hak ettiği değerin altında satılması,
- Tüketicinin arı ürünlerinin doğrallığı hakkında şüphe içerisinde olması,
- Ürünlerin pazarlanmasında etkili olabilecek kooperatiflerin olmaması,
- Arı ürünlerinde fiyat standartlarının olmaması,

şeklinde beş ana başlıkta toplanmıştır. Üreticilerin ürünlerini pazarlarken karşılaştıkları bu sorunları hangi önem derecesinde gördükleri saptanmaya çalışılmıştır (Tablo 4. 29-33).

Tablo 4.29: Arıcılıkta Pazarlamada Dış Kaynaklı Ürünlerin Kontrolsüz Piyasaya Girmesi Sorunu

Antalya					
Pazara Dışardan Kontrolsüz Ürün Girmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi	
		3-orta önemli	1	2,9	2,9
		5-çok önemli	33	97,1	100

1 Toplam 34 1GG				
burdur				
Pazara Dışardan Kontrolsüz Ürün Girmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	5-çok önemli	11	1GG	1GG
isparta				
Pazara Dışardan Kontrolsüz Ürün Girmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	1	5,3	5,3
	4- önemli	1	5,3	1G,5
	5-çok önemli	17	S9,5	1GG
	Toplam	19	1GG	
P1901				
Pazara Dışardan Kontrolsüz Ürün Girmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	2	3,1	3,1
	4- önemli	1	1,6	4,7
	5-çok önemli	61	95,3	1GG
	Toplam	64	1GG	

Tablo 4.30: Arıcılıkta Pazarlamada Ürünlerin Hak Ettiği Değerlerin Altında Satılması Sorunu

antalya				
Ürünlerin Hak Ettiği Değerlerin Altında Satılması		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemi	2	5,9	5,9
	3-orta önemli	9	26,5	32,4
	4- önemli	12	35,3	67,6
	5-çok önemli	11	32,4	1GG
	Toplam	34	1GG	
burdur				
Ürünlerin Hak Ettiği Değerlerin Altında Satılması		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	1	9,1	9,1
	4- önemli	4	36,4	45,5
	5-çok önemli	6	54,5	1GG
	Toplam	11	1GG	
isparta				
Ürünlerin Hak Ettiği Değerlerin Altında Satılması		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	2	1G,5	1G,5
	4- önemli	5	26,3	36,S
	5-çok önemli	12	63,2	1GG
	Toplam	19	1GG	
batı akdeniz				
Ürünlerin Hak Ettiği Değerlerin		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi

Altında Satılması	2-az önemi	2	3,1	3,1
	3-orta önemi	12	18,8	21,9
	4-önemli	21	32,8	54,7
	5-çok önemi	29	45,3	100
	Toplam	64	100	

Tablo 4.31: Arıcılıkta Pazarlamada Tüketicinin Arı Ürünlerinin Doğallığı Hakkında Şüpheli İçerisinde Olması Sorunu

antalya				
Arı Ürünlerinin Doğallığı Şüphesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemi	1	2,9	2,9
	3-orta önemi	6	17,6	20,6
	4-önemli	8	23,5	44,1
	5-çok önemi	19	55,9	100
	Toplam	34	100	
burdur				
Arı Ürünlerinin Doğallığı Şüphesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemi	1	9,1	9,1
	2-az önemi	3	27,3	36,4
	5-çok önemi	7	63,6	100
	Toplam	11	100	
isparta				
Arı Ürünlerinin Doğallığı Şüphesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemi	2	10,5	10,5
	4-önemli	3	15,8	26,3
	5-çok önemi	14	73,7	100
	Toplam	19	100	
batı akdeniz				
Arı Ürünlerinin Doğallığı Şüphesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemi	3	4,7	4,7
	2-az önemi	4	6,3	10,9
	3-orta önemi	6	9,4	20,3
	4-önemli	11	17,2	37,5
	5-çok önemi	40	62,5	100
	Toplam	64	100	

Tablo 4.32: Arıcılıkta Pazarlamada Ürünlerin Pazarlanmasında Etkili Olabilecek Kooperatiflerin Olmaması Sorunu

antalya				
Pazarlama kooperatiflerinin Olmaması		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemi	1	2,9	2,9

	4- önemli	1	2,9	5,9
	5-çok önemli	32	94,1	1GG
	Toplam	34	1GG	
burdur				
Pazarlama kooperatiflerinin Olmaması		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	5-çok önemli	11	1GG	1GG
isparta				
Pazarlama kooperatiflerinin Olmaması		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	2	1G,5	1G,5
	3-orta önemli	3	15,S	26,3
	4- önemli	3	15,S	42,1
	5-çok önemli	11	57,9	1GG
	Toplam	19	1GG	
Batı akdeniz				
Pazarlama kooperatiflerinin Olmaması		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	2	3,1	3,1
	3-orta önemli	4	6,3	9,4
	4- önemli	4	6,3	15,6
	5-çok önemli	54	S4,4	1GG
	Toplam	64	1GG	

Tablo 4.33: Arıcılıkta Pazarlamada Arı Ürünlerinde Fiyat Standartlarının Olmaması Sorunu

antalya				
Arı Ürünlerinde Fiyat Standartsızlığı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	3	S,S	S,S
	3-orta önemli	11	32,4	41,2
	4- önemli	7	2G,6	61,S
	5-çok önemli	13	3S,2	1GG
	Toplam	34	1GG	
burdur				
Arı Ürünlerinde Fiyat Standartsızlığı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	2	1S,2	1S,2
	4- önemli	1	9,1	27,3
	5-çok önemli	S	72,7	1GG
	Toplam	11	1GG	
isparta				
Arı Ürünlerinde Fiyat Standartsızlığı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	1	5,3	5,3
	4- önemli	3	15,S	21,1
	5-çok önemli	15	7S,9	1GG
	Toplam	19	1GG	

batı akdeniz				
Arı Ürünlerinde Fiyat Standartsızlığı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	3	4,7	4,7
	3-orta önemli	14	21,9	26,6
	4- önemli	11	17,2	43,8
	5-çok önemli	36	56,3	100
	Toplam	64	100	

Bal üretimini etkileyen içsel ve dışsal bazı etmenler bulunmaktadır. Bu konuda üreticinin bilge ve bilinç düzeyi önemli bir etkidir kuşkusuz. Fakat, bazı dışsal etmenlerin de bu süreçte öne çıktığı görülebilmektedir. Bu kapsamda;

- Hastalık ve kışlatma kayıpları,
- Besin yetersizliği,
- Çevre kirliliği,
- Teknik donanım eksikliği,
- Bilgi eksikliği,
- Kredi alıp almama durumu,
- Girdi maliyetleri,
- İklim ve doğa koşulları,
- Hırsızlık,
- Bal fiyatlarındaki değişimler,
- Hastalıklara karşı mücadele yetersizliği.

konuları üreticilerin görüşlerine sunulmuştur. Üreticinin üretimi etkileyen faktörler konusundaki görüşleri yansıtılmaya çalışılmıştır (Tablo 4.34-38). Çalışmanın anket uygulaması aşamalarında deneklerin çokça üzerinde durdukları, gözlemlenen ve önemli görülen beş konu vurgulanmıştır.

Tablo 4.34: Arıcılıkta Üretimi Etkileyen Hastalık ve Kışlatma kayıpları Sorunu

antalya				
Hastalık ve kışlatma kayıpları		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	3	8,8	8,8
	4- önemli	2	5,9	14,7
	5-çok önemli	29	85,3	100
	Toplam	34	100	
burdur				
Hastalık ve kışlatma kayıpları		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	5-çok önemli	11	100	100
isparta				
Hastalık ve kışlatma kayıpları		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	2	10,5	10,5
	4- önemli	2	10,5	21,1
	5-çok önemli	15	78,9	100
	Toplam	19	100	

batı akdeniz				
Hastalık ve kışlatma kayıpları		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	5	7,8	7,8
	4- önemli	4	6,3	14,1
	5-çok önemli	55	85,9	100
	Toplam	64	100	

Tablo 4.35: Arıcılıkta Üretimi Etkileyen Besin Yetersizliği Sorunu

antalya				
Besin Yetersizliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	1	2,9	2,9
	3-orta önemli	10	29,4	32,4
	4- önemli	6	17,6	50
	5-çok önemli	17	50	100
	Toplam	34	100	
burdur				
Besin Yetersizliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	2	18,2	18,2
	3-orta önemli	1	9,1	27,3
	5-çok önemli	8	72,7	100
	Toplam	11	100	
isparta				
Besin Yetersizliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	4- önemli	2	10,5	10,5
	5-çok önemli	17	89,5	100
	Toplam	19	100	
batı akdeniz				
Besin Yetersizliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	3	4,7	4,7
	3-orta önemli	11	17,2	21,9
	4- önemli	8	12,5	34,4
	5-çok önemli	42	65,6	100
	Toplam	64	100	

Tablo 4.36: Arıcılıkta Üretimi Etkileyen Bilgi Eksikliği Sorunu

antalya				
Bilgi Eksikliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	2	5,9	5,9
	3-orta önemli	5	14,7	20,6
	4- önemli	2	5,9	26,5
	5-çok önemli	25	73,5	100
	Toplam	34	100	
burdur				

Bilgi Eksikliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	5	11	100	100
ısparta				
Bilgi Eksikliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	1	5,3	5,3
	2-az önemli	1	5,3	10,5
	4- önemli	1	5,3	15,8
	5-çok önemli	16	84,2	100
	Toplam	19	100	
batı akdeniz				
Bilgi Eksikliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	1	1,6	1,6
	2-az önemli	3	4,7	6,3
	3-orta önemli	5	7,8	14,1
	4-önemli	3	4,7	18,8
	5-çok önemli	52	81,3	100
	Toplam	64	100	

Tablo 4.37: Arıcılıkta Üretimi Etkileyen Girdi Maliyetleri Sorunu

antalya				
Girdi Maliyetleri		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	1	2,9	2,9
	3-orta önemli	12	35,3	38,2
	4-önemli	9	26,5	64,7
	5-çok önemli	12	35,3	100
	Toplam	34	100	
burdur				
Girdi Maliyetleri		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	4	36,4	36,4
	4-önemli	2	18,2	54,5
	5-çok önemli	5	45,5	100
	Toplam	11	100	
ısparta				
Girdi Maliyetleri		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	3-orta önemli	4	21,1	21,1
	4-önemli	4	21,1	42,1
	5-çok önemli	11	57,9	100
	Toplam	19	100	
P2007				
Girdi Maliyetleri		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	1	1,6	1,6
	3-orta önemli	20	31,3	32,8
	4-önemli	15	23,4	56,3
	5-çok önemli	28	43,8	100
	Toplam	64	100	

Tablo 4.38: Arıcılıkta Üretimi Etkileyen Hastalıklara Karşı Mücadele Yetersizliği Sorunu

antalya				
Hastalıklara Karşı Mücadele Yetersizliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	1	2,9	2,9
	4-önemli	1	2,9	5,9
	5-çok önemli	32	94,1	1GG
	Toplam	34	1GG	
burdur				
Hastalıklara Karşı Mücadele Yetersizliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	5-çok önemli	11	1GG	1GG
ısparta				
Hastalıklara Karşı Mücadele Yetersizliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	1	5,3	5,3
	3-orta önemli	2	1G,5	15,S
	4-önemli	2	1G,5	26,3
	5-çok önemli	14	73,7	1GG
	Toplam	19	1GG	
batı akdeniz				
Hastalıklara Karşı Mücadele Yetersizliği		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	1	1,6	1,6
	2-az önemli	1	1,6	3,1
	3-orta önemli	2	3,1	6,3
	4-önemli	3	4,7	1G,9
	5-çok önemli	57	S9,1	1GG
	Toplam	64	1GG	

ORKÖY tarafından verilen arıcılık kredisini alarak arıcılık yapan ve halen sürdüren işletmeler için arıcılığı katkılarının ne düzeyde olduğunun da belirlenmesi önemli bir noktadır. Bu maçla da arıcılık yapan bu işletmelerin yıllık gelirinde arıcılığın ne düzeyde katkılarının olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Tablo 4.39: Arıcılık Yapan İşletmelerin Yıllık Bütçelerine Arıcılığın Katkısı

antalya				
Arıcılığın Yıllık bütçedeki Katkısı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-%0-25 oranında	21	61,S	61,S
	2-%26-50 oranında	7	2G,6	S2,4
	3 -%51-75 oranında	3	S,S	91,2
	4-%76-100 oranında	3	S,S	1GG
	Toplam	34	1GG	
burdur				
Arıcılığın Yıllık bütçedeki Katkısı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-%0-25 oranında	2	1S,2	1S,2
	2-%26-50 oranında	3	27,3	45,5
	3 -%51-75 oranında	1	9,1	54,5
	4-%76-100 oranında	5	45,5	1GG
	Toplam	11	1GG	

İsparta				
Arıcılığın Yıllık bütçedeki Katkısı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
		1-%0-25 oranında	4	21,1
	2-%26-50 oranında	6	31,6	52,6
	3 -%51-75 oranında	3	15,8	68,4
	4-%76-100 oranında	6	31,6	100
	Toplam	19	100	
Batı Akdeniz				
Arıcılığın Yıllık bütçedeki Katkısı		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
		1-%0-25 oranında	27	42,2
	2-%26-50 oranında	16	25,0	67,2
	3 -%51-75 oranında	7	10,9	78,1
	4-%76-100 oranında	14	21,9	100
	Toplam	64	100	

4.2.5 ORKÖY Arıcılık Kredi Desteğinden Yararlanma Durumuna Göre İşletmelerin Değerlendirilmesi

Bu kapsamda, ORKÖY kredi desteği alan ve halen arıcılığa devam eden işletmelerle devam etmeyen işletmelerin değerlendirilmesi yapılmıştır (Tablo 4.40-50).

Arıcılık desteğinden yararlanma amaçları açısından arıcılığa devam eden işletmelerle devam etmeyen işletmelerin amaçları arasında bazı farklılıklar görülmektedir (Tablo 4.40). Arıcılığa devam eden işletmeler daha “ekonomik destek” için ORKÖY kredisinden yararlanmayı istedikleri görülmektedir.

Tablo 4.40: Arıcılık Desteğinden Yararlanma Amaçları

Batı Akdeniz				
Devam eden işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
		1-ekonomik destek	63	98,4
	2-Arıyı çoğaltmak	1	1,6	100
	Toplam	64	100	
Batı Akdeniz				
Devam etmeyenler işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
		1-ekonomik destek	58	90,6
	3-arıcılık merakı	5	7,8	98,4
	4-hükümet verdi biz aldık	1	1,6	100
	Toplam	64	100	

Yapılan ORKÖY kredi desteğinden beklediği katkıyı bulanlar ile bulamayanlar arasındaki fark işletmelerdeki arıcılığa devam eden işletmeler ile devam etmeyen işletmeler bakımından bir fark oluşturmamıştır (Tablo4.41).

Tablo 4.41: Arıcılık Desteğinden Yararlanmada Beklentilerin Karşılama Durumu

Batı Akdeniz				
Devam eden işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
		1-çok az	12	18,8
	2-az	16	25,0	43,8
	3-orta	22	34,4	78,1
	4-çok	8	12,5	90,6
	5-çok fazla	6	9,4	100

Toplam		64	100	
Batı Akdeniz				
Devam etmeyenler işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az	23	35,9	35,9
	2-az	13	20,3	56,3
	3-orta	15	23,4	79,7
	4-çok	6	9,4	89,1
	5-çok fazla	7	10,9	100
Toplam	64	100		

Arıcılık kredi desteği öncesi arıcılıkla her hangi bir şekilde ilgilenmiş olanların oranı %62,5^Atir. Bu oran arıcılığa devam etmeyen işletmelerde daha düşük %48,4'tür. Arı yetiştiriciliğinde sürdürülebilirlik açısından daha önce arıcılık konusunda bir deneyimin olmasının önemli bir unsur olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.42: Arıcılık Desteği Almadan Önce Arıcılıkla İlgilenme Durumu

Batı Akdeniz				
Devam eden işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-evet	40	62,5	62,5
	2-hayır	24	37,5	100
	Toplam	64	100	
Batı Akdeniz				
Devam etmeyenler işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-evet	31	48,4	48,4
	2-hayır	33	51,6	100
	Toplam	64	100	

“Arıcılık desteğinin sağlandığı dönemde arıcılık ile ilgili bilgi düzeyinin yeterli olduğunu belirten işletmelerin oranı; arıcılığa devam eden işletmelerde %51,6 oranında, devam etmeyen işletmelerde %35,9 oranındadır (tablo4.43). bu olguda yukarı da belirttiğimiz yargımızı desteklemektedir.

Tablo 4.43: Arıcılık Desteği Alınan Dönemdeki Arıcılık Bilgi Düzeyi Durumu

Batı Akdeniz				
Devam eden işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-evet	33	51,6	51,6
	2-hayır	31	48,4	100
	Toplam	64	100	
Batı Akdeniz				
Devam etmeyenler işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-evet	23	35,9	35,9
	2-hayır	41	64,1	100
	Toplam	64	100	

Arı yetiştiriciliğine devam eden ve devam etmeyen işletmelerde arıcılık konusunda ORKÖY rarı tarafından herhangi bir eğitim alma o düşüküdür. Oysa arı yetiştiriciliğinde özellikle uygulamalı rtifikalı olan işletmelere bu desteklerin yapılması yatırımların lmetedir pratik eğitimlerin verilmesi, eğitim se (Tablo 4.44)

Tablo 4.44: Arıcılık Desteği Alınan Dönem Sonrası ORKÖY Tarafından Eğitim Verilme Durumu

Batı Akdeniz				
Devam eden işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-evet	16	25	25
	2-hayır	48	75	100
	Toplam	64	100	
Batı Akdeniz				

Devam etmeyenler işletmelerin değerlendirmesi	Frekans		Dağılım Yüzdesi		Toplam Dağılım Yüzdesi	
	1-evet	13	20.3		20.3	
	2-hayır	51	79.7		100	
	Toplam	64	100			

An yetiştiriciliğine devam işletmeler de devam etmeyen işletmelerde; an yetiştiriciliğinin işletmelerinin ekonomilerine katkılarının düşük düzeyde olduğu belirtilmiştir (Tablo 4.45).

Tablo 4.45: Arıcılık Desteğinin İşletmelerin Ekonomilerine Katkı Durumu

Batı Akdeniz						
Devam eden işletmelerin değerlendirmesi	Frekans		Dağılım Yüzdesi		Toplam Dağılım Yüzdesi	
	1-çok az	17	26.6		26.6	
	2-az	25	39.1		65.6	
	3-orta	14	21.9		87.5	
	4-çok	4	6.3		93.8	
	5-çok fazla	4	6.3		100	
	Toplam	64	100			
Batı Akdeniz						
Devam etmeyenler işletmelerin değerlendirmesi	Frekans		Dağılım Yüzdesi		Toplam Dağılım Yüzdesi	
	1-çok az	26	40.6		40.6	
	2-az	14	21.9		62.5	
	3-orta	13	20.3		82.8	
	4-çok	10	15.6		98.4	
	5-çok fazla	1	1.6		100	
	Toplam	64	100			

ORKÖY arıcılık desteğinden yaralanan orman köylerindeki işletmelerden arıcılığa devam eden işletmelerle devam etmeyen işletmelerin arıcılık sorunlarına bakışları da önemlidir. Bu nedenle saptanan sorun başlıkları;

- Kaliteli ana sorunu.
- Kovan ve malzemelerde standardizasyon olmaması,
- Arıcılar arasında kopukluk.
- Yoğun zirai ilaç kullanımı,
- Arıcılık ürünlerinin standardize edilememesi (bal ve diğer ürünler),
- Hastalık ve parazitlere karşı yeterince etkili ilaçların bulunmaması.
- Arı ürünlerinin faydalarının tüketicilere yeterince tanıtılmaması,
- Arılık seçiminde karşılaşılan yerel, bürokratik engeller,
- Arılık seçiminde karşılaşılan finansal engeller,
- Ürünlerin pazarlanmasında karşılaşılan sorunlar.
- Balın şekerlenmesi,
- Yeterli bilgiye sahip olmamak,
- Kışlatma.
- Nakliye.
- Kredi

şeklinde sunulmuştur. Denekler bu konulara kendi görüşlerine göre önem derecesi seçmişlerdir. Yukarıdaki konulardan beş başlığa ilişkin görüşler aşağıda sunulmuştur.

Arı yetiştiriciliğinde kalite ana arı ırkı konusu üretimde verimlilik çok önemli bir konudur. Yörenin

doğal ırkı veya adapte alabilmiş ırklardan ana arı oluşturma kolonilerin sağlıklı olması içinde önemlidir. Arı yetiştiriciliğine devam eden işletmeler “Kaliteli Ana Sorunu” %90,6 oranında “çok önemli” görülmüştür. Bu durum devam etmeyen işletmelerde %78,1 oranında oluşmuştur (tablo 4.46). bölge için ana arı yetiştiriciliği yapan işletmelerin çok kısıtlı sayıda olması üretimde verimliliği de etkilemektedir.

Tablo 4.46: İşletmelerin Kaliteli Ana Sorunu Değerlendirme Durumu

Batı Akdeniz				
Devam eden işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	1	1,6	1,6
	3-orta önemli	1	1,6	3,1
	4-önemli	4	6,3	9,4
	5-çok önemli	58	90,6	100
	Toplam	64	100	
Batı Akdeniz				
Devam etmeyenler işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	1	1,6	1,6
	2-az önemli	1	1,6	3,1
	3-orta önemli	9	14,1	17,2
	4-önemli	3	4,7	21,9
	5-çok önemli	50	78,1	100
	Toplam	64	100	

Arı yetiştiriciliğine devam eden işletmeler “Arıcular Arasında Kopukluğu İletişimsizlik Sorunu” %67,2 oranında “çok önemli” görülmüştür. Bu durum devam etmeyen işletmelerde %46,9 oranında oluşmuştur (tablo 4.48). Arı yetiştiriciler arasında iletişimsizlik çok önemli boyutlara ulaşabilmektedir. Özellikle kış konaklama sürecinde arıcular bir birlerine yakın alanlarda konaklamamayı tercih etmektedirler. Oysa dışsal bazı olumsuzluklara karşı bir dayanışma gerekmektedir. Örneğin kış bakım ve kontrol zamanları haftanın farklı günlerine yönelik olarak planlandığında kolonilerin bulunduğu alan ve çevresinde arılarla ilgilenen sürekli birilerinin olması sağlanmış olacaktır. bu durumda kolonilere dışarıdan gelebilecek zararları minimize edebilecektir.

Tablo 4.47: İşletmelerin Arıcular Arasında Kopukluğu İletişimsizliği Değerlendirme Durumu

Batı Akdeniz				
Devam eden işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	3	4,7	4,7
	3-orta önemli	5	7,8	12,5
	4-önemli	13	20,3	32,8
	5-çok önemli	43	67,2	100
	Toplam	64	100	
Batı Akdeniz				
Devam etmeyenler işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	7	10,9	10,9
	3-orta önemli	13	20,3	31,3
	4-önemli	14	21,9	53,1
	5-çok önemli	30	46,9	100,0
	Toplam	64	100,0	

Arı yetiştiriciliğine devam eden işletmeler “Hastalık ve Parazitlere Karşı Yeterince Etkili İlaçların Bulunmaması Sorunu” %78,1 oranında “çok önemli” görülmüştür. Bu durum devam etmeyen işletmelerde %70,3 oranında oluşmuştur (tablo 4.48).

Batı Akdeniz				
Devam eden işletmelerin değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	1	1.6	1.6
	3-orta önemli	5	7.8	9.4
	4-önemli	8	12.5	21.9
	5-çok önemli	50	78.1	100
	Toplam	64	100	
Batı Akdeniz				
Devam etmeyenler işletmelerin değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	2-az önemli	2	3.1	3.1
	3-orta önemli	8	12.5	15.6
	4-önemli	9	14.1	29.7
	5-çok önemli	45	70.3	100
	Toplam	64	100	

Arıcılıkla ilgili sorunlar kapsamında; Arı yetiştiriciliğine devam eden işletmeler “Ürünlerin Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunları” %75,0 oranında “çok önemli” görmüşlerdir. Bu durum devam etmeyen işletmelerde %59,4 oranında olmuştur (tablo 4.49).

Tablo 4.49: İşletmelerin Ürünlerin Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunları Değerlendirme Durumu

Batı Akdeniz				
Devam eden işletmelerin değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	4	6.3	6.3
	2-az önemli	4	6.3	12.5
	3-orta önemli	6	9.4	21.9
	4-önemli	2	3.1	25
	5-çok önemli	48	75.0	100
	Toplam	64	100	
Batı Akdeniz				
Devam etmeyenler işletmelerin değerlendirilmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	4	6.3	6.3
	2-az önemli	5	7.8	14.1
	3-orta önemli	7	10.9	25
	4-önemli	10	15.6	40.6
	5-çok önemli	38	59.4	100
	Toplam	64	100	

Arı yetiştiriciliğinde kış aylarının kayıp verilmeden atlatılması önemli bir olgudur. Kış aylarında yapılacak bakım ve önlemlerin yeterince bilinmemesi arıların il bahara önemli kayıplarla girmesine neden olmaktadır. Kışa girecek kolonide ne düzey yiyecek bulunması gerektiği, soğuktan korunma vb gibi konularda yetiştiricilerin uygulamalı eğitimlerle bilinçlendirilmesi gereklidir. Arıcılığa devam eden işletmeler için kışlatma konusu %89,1 oranıyla “çok önemli” görülmektedir. Oysa, arıcılığa devam etmeyen işletmeler için bu oran %53,1’dir. “kredi kullandıktan belli bir süre sonra arıcılık faaliyetlerinizin son bulmasına hangi etmenler neden oldu?” sorusuna arıya bakamama yanıtının oldukça çok verilmiştir. Bu durum arı yetiştiriciliğinde çok temel konularda bile bazı bilgilerin yeterince oluşmamış olduğunu, bunu bir sonucu olarak da kolonilerin sönmeye durumuyla karşı karşıya kalındığını ortaya koymaktadır (tablo 4.50).

Batı Akdeniz				
Devam eden işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	1	1,6	1,6
	2-az önemli	2	3,1	4,7
	3-orta önemli	1	1,6	6,3
	4-önemli	3	4,7	10,9
	5-çok önemli	57	89,1	100
	Toplam	64	100	
Batı Akdeniz				
Devam etmeyenler işletmelerin değerlendirmesi		Frekans	Dağılım Yüzdesi	Toplam Dağılım Yüzdesi
	1-çok az önemli	1	1,6	1,6
	2-az önemli	4	6,3	7,8
	3-orta önemli	7	10,9	18,8
	4-önemli	18	28,1	46,9
	5-çok önemli	34	53,1	100
	Toplam	64	100	

An yetiştiriciliğine devam eden işletmelerin “arıcılık desteğinin daha etkili olabilmesi için neler yapılmalı?” sorusuna yanıtları;

- Düşük faizli kredi,
- Kaliteli arı verilmeli ve iyi arı ırkı,
- Boş kovan olarak destek sayı artırılmalı,
- Kovanlar sağlıklı ve sağlam özellikle sedirden olmalı ilk alanlara eğitim verilmeli,
- arıcılığı bilene destek olunmalı ve en az 40-50 kovan olmalı,
- kovan ve beslemede destek yapsın ve sağlam/kaliteli kovan , kovan sayısı 40-50'nin üstünde olmalıdır.
- Arıcı ürünü kendi seçmeli,40-50 kovan
- Kredi uygulamasıyla verilen arıların sağlıklı olması, bakım kontrolü olmalı
- Eğitim verilmeli arıcılık bilgisi olana 40 adet olmayana 20 adet verilmeli
- Karşılıklı kefillik durumu aranmalı, arıcılık yapma taahhütü olmalı, en az 5 yıl yürüteceğine dair ya da 5-10 yıl yapacağına dair taahhüt alınmalı.
- Kredi desteğinde gençlere öncelik verilmeli,
- Desteklerde verilen ilin Arıcılar Birliği ile iş birliği yapılmalı,

şeklinde gruplanmıştır.

Arı yetiştiriciliğine devam etmeyen işletmelerin “arıcılık desteğinin daha etkili olabilmesi için neler yapılmalı?” sorusuna yanıtları;

- Bilgili olanlara kredi verilmeli,
- Temel geçimi arı yetiştiriciliği olanlar desteklenmeli,
- Gençlere kredi ve eğitim verilmeli,
- ORKÖY destek sonrası arı ölümleri ile ilgisiz kalmamalı, takip yapılmalı
- Ürün çeşidi elde etme eğitimi verilmeli,
- Eğitim yapılmadan verilmemeli
- Arı bakımından güçlü kovanlar verilmeli,
- Kaliteli ana arı bulunmalı kovanlarda,
- İyi, kaliteli arı verilmeli, arılar canlı olmalı zayıf olmamalı, bir kovanda 10 çıta olmalı
- Kovan dolu, arı sağlıklı olmalı,

- Destek an yetiştiriciliği için uygun olan mevsiminde verilmeli, zayıf an olmamalı şeklinde gruplanmıştır.

4.2.6 Arıcılık işletmeleri için stratejilerin Oluşturulması R-WOT Analizi Sonuçları

Bu alt bölümü; bölgedeki Arıcılar Birliği yönetimleri ile birliğin eğitim çalışmalarına katılan diğer arıcılar ve örnekleme giren orman köylerindeki bazı orman köyü muhtarlarının değerlendirmelerinden elde edilen R-WOT analiz bulguları oluşturmuştur. Yılmaz,2006'ya göre elde edilen SWOT değerlerini oluşturan değişken ile çalışmada ortaya çıkan değişkenler arasında bazı benzerlikler bulunmaktadır. Bu benzerlikler arıcılık yapmanın ortaya koyduğu genel yaklaşımlardan kaynaklanmıştır. Tehditler kapsamında yer alan “arı yetiştiriciliği ve bal üretimi konusunda bilimsel bilgi eksikliği” konusunda olduğu gibi (Yılmaz,2006). Genel de değişkenler yörelerin özgün koşullarını yansıtmaları nedeniyle farklılık göstermektedir.

Çalışmada Antalya, Burdur ve Isparta illeri için oluşturulmuş SWOT değişkenleri sunulmuştur (Tablo 4.51-62). Bu değişkenleri oluşturan R'WOT değerleri ise öncelik değerleri de yer alacak şekilde ayrıca sunulmuştur (Ek: 1).

Tablo 4.51: Antalya İli SWOT Analizi Fırsatlar Değişkenleri

Antalya-FIRSATLAR

- 1- üretilen balın ve peteklerin analizinin birlik tarafından yaptırılabilir olması
- 2- bölgenin bitki tür çeşitliliği bakımından çok zengin olması
- 3- kışlatma imkânının çok geniş alanlarda ve rahat olması
- 4- birliğin arıcı teknikler elemana sahip olması nedeniyle petek yapımı, ilçelerdeki üyelerine arıcılıkla ilgili bilgi sunulabilmesi,
- 5- bölgedeki ilgili kamu kurumlarıyla iyi iletişim olanaklarının olması (orman teşkilatı, belediye vb)
- 6- birliğin büro hizmetleri konusunda yeterli imkânlarının olması
- 7- polen yetiştiriciliğinin diğer bölgeler arıcılarına göre daha yoğun ve yaygın olması
- 8- yörede ana arı yetiştiricilerinin bulunuyor olması
- 9- birliğin üyelerinin balını satabilme imkânı ile üyelere petek üretebilme imkânının olması

Tablo 4.52: Antalya İli SWOT Analizi Zayıflıklar Değişkenleri

Antalya-ZAYIFLIKLAR

- 1- arıcı üyelerin; birlik üretimi petekleri kullanma konusunda ve birlik tarafından bal ve diğer ürünleri satabilme imkânları ile hastalık ve parazitler konusunda bilinçli olmaması
- 2- ilçeler düzeyinde arıcılara yerinde uygulamalı arıcılık eğitimlerinin verilebilme imkânlarının kısıtlı olması
- 3- mevsimlere göre çiçeklenme zamanları ve bunların yerlerinin arıcıların kullanımı için planlanmamış olması
- 4- dışarıdan gelen arıcıların kışlatma sezonundaki yoğunluğu ve bu sezon sonunda 31 mart gibi yöreyi terk etmelerinin sağlanamaması
- 5- arıcılığın temel geçim kaynağı olarak görülmemesi
- 6- Ormanlardaki arı konaklama yerlerinin alt yapılarının olmaması
- 7- yöresel ana arı yetiştiriciliğinin kısıtlı olması yeterince olmaması
- 8- birliğin üye sayısının yüksek olması nedeniyle çok sayıda bireysel sorunların olması
- 9- arıcıların konaklama alanlarında polinizasyon konusunda yöre halkının yeterli bilgi ve bilince sahip olmaması

Antalya-GÜÇLÜ YÖNLER

- 1- Kışlatma olanağının ve potansiyelinin yüksek olması
- 2- ürünleri pazarlama imkânlarının yüksek olması
- 3- bitki çeşitliliğinin özellikle harnup, sandal, püren, narenciye gibi türlerin çiçeklenme zamanlarının farklı olması ve bunlardan bal elde etme imkânının olması
- 4- Kaş, Finike yöresinde Muğla çam balı elde etme olanağının olması

Tablo 4.53: Antalya İli SWOT Analizi Güçlü Yönler Değişkenleri

- 5- petek üretime ve bal satış paketlemenin birlik tarafından yapılması
- 6- petek ve bal analizlerinin birlikçe yaptırılabilir olması
- 7- birlik üyelerinin ballarının patentli ve ruhsatlı bir şekilde birlikçe satılabilmesi
- 8- torosların değişik Yüksellerindeki bitkilerden yararlanma dolayısıyla bal üretim sezonunun geniş olması
- 9- 2000 üyeden oluşan örgütle bütünleşebilme olanağının bulunması

Tablo 4.54: Antalya İli SWOT Analizi Tehditler Değişkenleri

Antalya-TEHDİTLER

- 1- kışlatma yeri olması nedeniyle dışarıdan gelen arıcıların yoğun olması
- 2- zirai ilaçlama nedeniyle arıların zarar görmesi
- 3- dışarıdan pazara çok rahat fason bal girebilmesi
- 4- kovan çalma vb hırsızlıkların yoğun olması
- 5- petek mumunda naftalin kullanan arıcıların olması bu tür sağlıksız ürünleri kullanan arıcıların olması
- 6- arıların hastalık ve parazit teşhisinde yetersiz olunması
- 7- petek ve bal analiz fiyatlarının yüksek olması
- 8- bölgeye ekolojisine uygun ana arı ırkının bulunmaması

Tablo 4.55: Burdur İli SWOT Analizi Fırsatlar Değişkenleri

Burdur-FIRSATLAR

- Arıcılık için uygun potansiyele sahip konaklama alanların (afyon, haşhaş, anason vb.) bulunması
- Haşhaş potansiyel polen üretilen alanlarının bulunması
- Üniversite alanı kapsamında ballı bitkiler üretim alanlarında bal üretim potansiyelinin bulunması
- Lavanta üreticiliği ve lavanta bal üreticiliği potansiyelinin olması
- Burdur ilinde bal paketleme tesisinin olması
- Yörede halk arasında bal tüketim alışkanlığının olması
- Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinin bal analizi yapabiliyor olması

Tablo 4.56: Burdur İli SWOT Analizi Zayıflıklar Değişkenleri

Burdur-ZAYIFLIKLAR

- Ana arı ırkı kirliliğinin olması (çok sayıda ve çeşitli ana arı ırkının olması) ana arı ırkı yetiştiricisinin olmaması
- Arıcılık konusunda teknik eğitim verebilecek bir uzmanın olmaması
- Pazarlama sorunlarının yaşanması
- Başınla ilişkilerin yeterli olmaması
- Birlikler arası ilişki ve iletişimin yetersiz olması
- Meyvecilik vb tarımın diğer konularında üreticilerin arıcılıktan faydalanma konusunda bilgi ve bilinç yetersizliğinin olması
- Gezgin üreticilerin gidecekleri yerler hakkında bir yol haritasının kullanım alanları bilgisinin ve bu alanların yararlanılabilecek flora çeşitliliği ve miktarı ile konaklayabilecek arı koloni kapasitelerinin bilinmemesi
- Üreticilerin yeterince denetlenememesi
- Arı yetiştiricileri arasında arıya yönelik bakım bilgisinin yeterli olmaması ve değişik arı ürünlerinin üretilme teknikleri, yararları ve kullanım alanları konusunda yetiştiricilerin ve halkın bilgi ve bilinç eksikliği

Tablo 4.57: Burdur İli SWOT Analizi Güçlü Yönler Değişkenleri

Burdur-GÜÇLÜ YÖNLER

Burdur tarım il müdürlüğü ve Arı yetiştiricisi üyelerle iyi bir iletişim içerisinde olunması, Arı yetiştiricilerine yönelik eğitim çalışmalarının gerçekleştirilebiliyor olması

Buru arıcılar birliği tarafından kek yapılarak üreticiye sunulabiliyor olması

Yönetim kurulu üyelerinin tüm Burdur bölgesini temsil edecek şekilde değişik bölgelerden kişilerden oluşması (yörelere koşulları ve sorunlar, olanaklar hakkında bölge geneli için bilgi sahibi olunması)

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun arıcılığı da destekleyebilmesi

Burdur ilinin geçiş bölgesinde olması itibarıyla gezici arıcılık için avantajlı olması (Antalya'ya portakal balı, Kışlatma için gidebilme, Anason için burdur ili ilçelerinde yararlanabilme olanaklarının geniş olması)

Yörenin flora çeşitliliğinin zengin olması ve değişik yükseltideki alanlar nedeniyle bitkilerin çiçeklilik sürelerinin geniş bir zamana yayıldığından üretimin için geniş bir zaman olanağına sahip olmak

Yörede çok çeşitli meyvecilik yapıyor olması (kiraz, kaysı, vişne, şeftali gibi meyveciliğin gelişmiş olması çiçeklenme dönemlerinde yararlanma potansiyelinin bulunması)

Buru İli arıcılar birliği yönetiminin Burdur Şeker fabrikası ile yaptığı anlaşma gereği üyelerine daha düşük fiyattan şeker (girdi) sağlayabiliyor olması

Burdur arıcılar Birliği'nin Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında bal üretim tescili ve izninin bulunması

Tablo 4.58: Burdur İli SWOT Analizi Tehditler Değişkenleri

Burdur-TEHDİTLER

Piyasada sahte balın yaygın bir şekilde pazarlanıyor olması

Konaklama alanlarının güvenlik sorununun olması (kovanlarda çalınma vb olması) ve konaklama bedellerinin yüksek olması, ormanlardaki konaklamalarda ormanlarda yapılacak ilaçlama zararlarından etkilenme karşısında hak talep edememek veya çıkacak orman yangınlarından arı yetiştiricisinin sorumlu tutulması

Yöre arı yetiştiricilerinin çok çeşitli ana arı ırkına sahip olması (ana arı ırkı kirliliği)

Floranın uygun olduğu potansiyel alanların yeterince değerlendirilememesi (bazen çok kalabalık bazen oldukça boş olması), bu alanların ve kullanım kapasitelerinin planlanmamış olması

Gezgin arı yetiştiricilerinin yeterli kapasite ve nitelikte taşıma araçlarına sahip olamaması (taşıma yapılan araçların K belgesinin olmaması vb)

Arıcılığa yönelik sigorta kapsamının yetersiz olması

Mera alanlarında küçükbaş hayvan yetiştiriciliği nedeniyle buradaki bitkilerden yararlanma olanaklarının kısıtlı olması

Arı ürünleri üretiminin yeterli olmaması ve değişik arı ürünlerinin kullanım alanları, yararları ile üretim tekniklerinin üreticilerce yeterince bilinmemesi

Arıların yararlanabileceği meyve bahçelerinin zirai ilaçlamalar kullanılması ve tarım alanlarında yabancı otların mücadele için yapılan ilaçlamalar nedeniyle çiçeklenmelerin yetersiz gerçekleşmesi

Tablo 4.59: Isparta İli SWOT Analizi Fırsatlar Değişkenleri
Isparta-FİRSATLAR

Yörede gelişmiş bir meyveciliğin olması, arıların tozlaşma için bu alanlardan yararlanabilecek olması
Arı ürünlerinin çeşitlendirme potansiyelinin olması (elma, kiraz, kaysı gibi meyvelerden bal üretimi gibi)
Sütçüler, Andık dersi, Kızıldağ milli Parkı, Gölcük, Kovada gibi bitki çeşitliliği bakımından zengin alanların olması
Yöresel arı konaklama yerlerinin planlanmış olması
Arıların kışlatılacağı yörelere yakın olmak
arı ürünleri ile (propolis kremi, akide şekeri vb gibi) Gül Birlik kooperatifi ürünlerinin kombine edilerek kozmetik sanayiinde bu ürünlerin kullanılabilmesi
Değişik yükseltilerde arıların konaklama olanakları nedeniyle üretim sezonunun geniş bir zamana yayılması

Tablo 4.60: Isparta İli SWOT Analizi Zayıflıklar Değişkenleri

Isparta-ZAYIFLIKLAR

Arıların genel olarak gezginci olmaması ve arıcılık işletmelerinin küçük işletmeler olması
Arıcılığı temel geçim kaynağı olarak görülmemesi
Üyelerin eğitime ilgisizliği
Ziraatçıların Tarım ve meyvecilik yapanların arıcılık konusunda yeterli bilgi ve bilinç sahibi olmamaları
Yörede çok sayıda farklı ana arı ırkının bulunması, yöreye uygun ana arı ırkı ve bunu yetiştirecek üreticilerin olmaması
Arıcılık bilgisi yeterli arıcılık uzmanının olmaması
Yörede biyolojik çeşitlilik bakımından zengin korunan alanlarda (milli park, tabiat parkı vb) arıcılık için konaklamaya izin verilmemesi
Arıcılık yapılabilecek alanlarda konaklama kapasitelerinin belirlenmemiş olması
Üreticiye yönelik denetimin yetersiz olması

Tablo 4.61: Isparta İli SWOT Analizi Güçlü Yönler Değişkenleri

Isparta-GÜÇLÜ YÖNLER

Arı Kışlatma yerlerine yakın olmak
Doğal flora zenginliğinin olması
Arıların yararlanabileceği mevsimin geniş bir aralıkta olması
Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun arıcılığı da destekleyebilmesi
Üyeler arası iletişimin olması
İşletmelerin küçük olması nedeniyle pazarlama sorunun bulunmaması (üretim fazla olmayınca her üretici ürününü kendisi pazarlayabilmektedir)
Gölcük akasya tohum meşçeresi, Andık dersi havzası, sütçüler, gibi değişik çok sayıda arıların flora olarak yararlanabileceği alanların varlığı
Lavanta yetiştirme alanlarının bulunması

Tablo 4.62: Isparta İli SWOT Analizi Tehditler Değişkenleri

Isparta-TEHDİTLER

Üreticilerin Arıcılığı temel geçim kaynağı olarak görmemesi
Üreticilerin yaş grubu olarak yaşlı olması
Yöreye özgü ana arı ırkı bulunmaması

Korunan alanlar (milli parklar, tabiat parkı vb) içerisinde arı konaklama yerlerinin bu alanların

planlarına dahil edilememiş olması

Konaklama alt yapı yoksunluğu

Lavanta sahalarının yeterince kullanılmaması

Piyasada hileli balın yaygın olması

4.2.7. Arıcılık Yapan İşletmelerde Ekonomik Analizler

ORKÖY kredi desteğinden yararlanan ve halen arıcılık yapan işletmelerde;

Gayrisafi Üretim Değeri

Brüt Kâr Net Kâr Nispi Kâr

ve Tarımsal gelir

değerlerinin saptanması işletmelere yönelik ekonomik analizler bölümünü oluşturmuştur. Bu kapsamda işletmeler için elde edilen ve Batı Akdeniz bölgesi orman köylerindeki arıcılık yapanların ekonomik yapısı ortaya konulmuştur. Batı Akdeniz bölgesi orman köylerinde ORKÖY arıcılık kredisi alan ve arıcılık yapmayı sürdüren işletmelerde,

Ortalama Gayrisafi Üretim Değeri; Ortalama Brüt kar;	11.189TL.
Ortalama Net Kâr;	5.741.34 TL.
Ortalama Nispi Kâr;	1.284.05 TL.
1 kg bal maliyeti;	1.24 TL.
Tarımsal gelir	22.52 TL.

Bu veriler konu ile ilgili yapılmış diğer çalışma değerleri ile ilişkilendirildiğinde daha çok anlam bulacaktır kuşkusuz. Ören ve ark., 2010'a göre işletmeler küçük, orta ve büyük olacak şekilde (küçük=1-150 koloniye sahip işletmeler, orta=151-300 koloniye sahip işletmeler ve büyük=301+ koloniye sahip işletmeler) ayrılmışlardır. Bu ayrıma göre küçük işletmelerde bu değerler;

1 Kg Bal Üretim Maliyeti (1/2) GSÜD (kg bal fiyatı*bal miktarı)	6.7	Brüt kar
(GSÜD-DM)	13.815.9	
Net kar (GSÜD-ÜM)	5.607.6	
Nispi kar (GSÜD/ÜM) Tarımsal gelir	-4.054.4	
	0.8	
	3.993.5	

Orta büyüklükteki işletmeler için değerler;

1 Kg Bal Üretim Maliyeti (1/2)	5.3
GSÜD (kg bal fiyatı*bal miktarı)	23.050.8
Brüt kar (GSÜD-DM)	10.728.9
Net kar (GSÜD-ÜM)	173.3
Nispi kar (GSÜD/ÜM)	1.0
Tarımsal gelir	8.452.8

işletmeler ortalaması olarak ekonomik analiz değerleri (ortalama)

1 Kg Bal Üretim Maliyeti (1/2)	4,7
GSÜD (kg bal fiyatı*bal miktarı)	23.050,8
Brüt kar (GSÜD-DM)	29.515,9
Net kar (GSÜD-ÜM)	4.553,9
Nispi kar (GSÜD/ÜM)	1,2
Tarımsal gelir	13.506,4

şeklindedir.

Bir başka konu ile ilgili çalışmada Saner ve ark., 2005e göre; işletmeler küçük (100 den az koloni sayısı olanlar), orta (101-150 kolonisi olanlar) ve büyük işletmeler (150 den fazla kolonisi olanlar) şeklinde ayrılmışlardır. Burada ortaya çıkan nispi kar; küçük işletmelerde 1,05, orta işletmelerde 1,09 ve büyük işletmelerde 1,28 ve ortalama olarak 1,12 çıkmıştır.

4.2.8 ORKÖY Arıcılık işletmeleri için ikili Karşılaştırmalar-Hipotez Analizleri

Hipotez 1: Arıcılık Yapma Yöntemleri (sabit veya gezginci arıcılık) ile Gayri Safi Üretim Değeri (GÜD) arasında ilişki var mı?

H₁.0: İlişki yoktur

H₂.1:İlişki vardır.

Tablo 4.63: Hipotez 1 Ki-Kare Testi

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	54,346 ^a	50	,312
Likelihood Ratio	45,389	50	,659
Linear-by-Linear Association	3,856	1	,050
N of Valid Cases	64		

Değişkenler arasında istatistikî anlamda bir ilişki bulunamamıştır.

Hipotez 2: Gayri Safi Üretim Değeri (GÜD) İşletmelerin Temel Geçiminin Arıcılık Olup Olmaması arasında ilişki var mı?

H₂.0: İlişki yoktur

H₂.1:İlişki vardır.

Tablo 4.64: Hipotez 2 Ki-Kare Testi

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	57,018 ^a	50	,230
Likelihood Ratio	71,181	50	,026

Linear-by-Linear Association	3,916	1	,048
N of Valid Cases	64		

Değişkenler arasında istatistiki anlamda bir ilişki bulunamamıştır.

Hipotez 3: Kolonibaşına Bal Üretimi İle Arıcılık Yapma Yöntemleri (sabit veya gezginci arıcılık) arasında ilişki var mı?

H_{2.0}: İlişki yoktur

H_{2.1}: İlişki vardır.

Tablo 4.65: Hipotez 3 Ki-Kare Testi

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,154 ^a	19	,775
Likelihood Ratio	16,456	19	,627
Linear-by-Linear Association	1,111	1	,292
N of Valid Cases	64		

Değişkenler arasında istatistiki anlamda bir ilişki bulunamamıştır.

Hipotez 4: Arıcılık Yapma Yöntemleri (sabit veya gezginci arıcılık) İle Pazarlama Yöntemleri arasında ilişki var mı?

H_{3.0}: İlişki yoktur

H_{3.1}: İlişki vardır.

Tablo 4.66: Hipotez 3 Ki-Kare Testi

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,083 ^a	1	,773		
Continuity Correction ^b	,000	1	1,000		
Likelihood Ratio	,080	1	,777		
Fisher's Exact Test				,672	,539
Linear-by-Linear Association	,082	1	,775		
N of Valid Cases	64				

Değişkenler arasında istatistiki anlamda bir ilişki bulunamamıştır.

5-

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

ORKÖY kuruluşundan günümüze kadar çeşitli örgütlenme biçimleriyle orman köylüsüne yönelik sosyal ve ekonomik içerikli desteklerde bulunmuştur. “Fenni Arıcılık” desteği olarak gerçekleştirilen ekonomik nitelikli yatırım da orman köylüsü için önemli bir yatırım şeklidir. 1970’li yıllarda başlayarak günümüze kadar sürmüştür. Değişik dönemlerde ara verilmiş daha sonra tekrar uygulanmış bir yatırım destek türüdür.

Batı Akdeniz bölgesini oluşturan Antalya, Burdur ve Isparta illerinde de “Fenni Arıcılık” yatırımı

1970-1980-1990 ve 2010'li yıllarda uygulana gelmiş bir destek türüdür. ORKÖY ilçe kalkınma projelerinde planlanan yatırımları gerçekleşme oranı düşük düzeyde kalmıştır. Bunda en önemli etken kaynak sınırlılığı olmuştur. İlçe Kırsal Kalkınma planlarında Antalya ilinde “Fenni Arıcılık” yatırımları için gerçekleşme oranı % 11,62, Burdur ili için %8,44 ve Isparta ili için %17,38 olmuştur. Batı Karadeniz bölgesinde bu oran sosyal içerikli desteklerde %10,9, ekonomik içerikli desteklerde %13,0 ve bölge genelinde ise %12,3 oranında gerçekleşmiştir (Coşgun, 2005). Yatırımların desteklenme oranlarının düşük olması tamamen kaynak tahsisi ile bağlantılı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yatırımlarda çok önemli bir noktayı ise yapılan yatırımları sürdürülebilirliği konusu oluşturmaktadır. ORKÖY yapılan yatırımlar için “proje izleme ve değerlendirme” mekanizmasını tam olarak kurabilmiş değildir. Yapılan yatırımların geri ödemelerinin izlenmesi dışında ciddi bir “izleme ve değerlendirme” mekanizması bulunmamaktadır. Bu nedenle de yapılan yatırımların sonuçlarını, etkilerini ve çok önemli bir nokta olarak sürdürülebilirliğini değerlendirememektedir. Bu çalışmada yöredeki arıcılık yatırımının sürdürülebilirliği de ortaya konulmuştur. Bölge illeri düzeyinde toplam 1191 işletmeye kredi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bunların %31,32'si 1990 dönemi sonrasına yönelik olmuştur. 1990 dönem sonrası arıcılık desteği alan 373 işletmeden arıcılığa devam etme oranı %32,44 olmuştur. Yatırımın yapıldığı süreden yaklaşık 20 yıl sonra bu yatırım konusunda üretimin devam etmesi oldukça önemlidir. Bölge için bu yatırımın sürdürülebilirliğinin beklenin altında olduğu görülmüştür. Yani yatırım alan her üç işletmeden birisi işletmesini devam ettirmemiştir.

ORKÖY yatırımından yararlanan işletmeleri temel geçim kaynakları da önemli bir husustur. Geçimini yatırım yapılan konu üzerinden üretim yaparak sağlamayan bir işletmede sürdürülebilirlikten söz edilemez. Bu anlamda bakıldığında da; Batı Akdeniz Bölgesi orman köylerinde, ORKÖY arıcılık desteğinden yararlanan ve arıcılıkla uğraşmasını sürdüren işletmelerin temel geçim kaynağı arıcılık olma oranı %31,3'tür.

Batı Akdeniz bölgesi orman köylerinde ORKÖY desteği ile yapmayı sürdüren arıcı işletmelerin %75,0'i “bölge içi gezici arıcılık” yapmaktadır. Bölgenin bitki flora çeşitliliği bu konuda oldukça önemli rol oynamaktadır. Diğer bir önemli noktayı ise iklimin kış aylarının Antalya ilinde ılıman olması oluşturmaktadır. Özellikle Burdur ve Isparta illerindeki arıcılar kış döneminin Antalya'da geçirmektedirler.

Bölge orman köylerindeki ORKÖY desteği ile arıcılığı sürdüren arı yetiştiricileri ana arı ihtiyaçlarını kendi olanakları ile kendi kendilerine karşılamaktadırlar. Aslında bu konu arı ürünleri üretiminde son derece önemli bir konudur. Bu nedenle de bazen dışarıdan teknik yardım almak da gereklidir. En azından yapılan uygulamanın ne kadar sağlıklı olduğu konusunda bir bilgi sahibi olunmalıdır. Arıcılığa devam edemediklerini belirten arıcıların ini ana arı ve ana arı ırkı oluşturmaktadır.

Hastalıklarla mücadelede ağırlık olarak tecrübeli olarak görülen arıcılardan yardım alınıyor olması bu konuda ciddi bir desteğin olmadığını ve buna gereksinim olduğunu göstermektedir. Arıcılığa yeni başlayan bilgi birikimi sınırlı olan yeni yetiştiricilerin mutlaka uygulamalı bir şekilde hastalıklar konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmelidir. Çünkü bazı hastalıklarda kolonini tümünün yakılarak yok edilmesi gerekmektedir.

Arı yetiştiriciliğinde pazarlama önemli bir unsurdur. Pazarlama karması unsurları üzerinde dikkatlice durulması gereken bir noktadır. Çalışmada üreticiler tarafından, ürün pazarladıkları tüketicilerin tercihlerinde hangi konulara ne düzeyde önem verdikleri noktası saptanmıştır. Bu saptamada;

1. Kalite,
2. Fiyat uygunluğu,
3. Satış şekli,
4. Balın niteliğinin bilinmesi,
5. Karışık bal olmaması,

gibi unsurlar değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede üreticiler tüketicilerin en çok üzerinde ve “çok önemli” olarak durdukları konuları; “kalite”, “balın niteliğinin bilinme” ve “karışık bal olmaması” noktasında olduğunu belirtmişlerdir.

Benzer şekilde üreticilerin pazarlama sırasında en çok dikkate aldıkları noktalarda;

1. İyi fiyat sağlanması,
2. Peşin ödeme,
3. Avans alma,
4. Sürekli alım garantisi,
5. Kalite

gibi unsurlar değerlendirilmiştir. Üreticinin ürününü pazarlaması aşamasında “sürekli alım garantisi” ve “kalite” konusunu “çok önemli” buldukları ortaya çıkmıştır. Bu iki noktada arı ürünleri pazarlanması süreçlerin üzerinde durularak strateji geliştirmede dikkate alınacak noktalardır. Üretimde ürünün pazarlanma şeklide önemlidir. Üreticiler ürünlerinin perakende olarak pazarlamaktadırlar. Bu pazarlamada en çok üreticiler kendisinin ve çevresinin tanıdıkları aracılığı ile ürünleri pazarlamaktadırlar. Üretim miktarları açısından küçük ölçekli işletmeler olduğu için de perakende pazarlama aşamasında çok fazla sorun yaşanmamaktadır. Ürün miktarı arttıkça beklenen fiyatlardan ürün pazarlama sorunları da yaşanmaya başladığı yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir.

Küçük üreticilerin ürünlerinin pazarlanmasında etkin bir yol olarak karşımıza “ürünün perakende olarak tanıdıklara/tüketicilere pazarlanması” yolu çıkmaktadır. Yapılan görüşmelerde ve gözlemlerde üreticinin ürününü daha iyi fiyatlara kooperatif yoluyla veya Arıcılar Birliği aracılığı ile satabileceği de ortaya çıkmıştır. Ancak bu olanak Antalya ili dışındaki arıcılar birliklerinde bulunmamaktadır. Antalya'daki arıcılar birliğinin bu yöndeki hizmetinden de görüşme yapılan orman köylüsü arıcıların büyük bir kısmının bilgisi bulunmamaktadır. Bilgisi olanların ise bu yöntemle pazarlamada kar marjının düşük olduğu yönünde bir olumsuzluğu ifade ettikleri görülmüştür:

Arı ürünleri üretiminde maliyet konusu,

- Nakliye,
- Kış bakımları,
- Petek alımı,
- Kek ve şeker alımı,

şeklinde oluşmuştur. Üretimde en yüksek maliyeti nakliye ve şeker ve kek masraflarında olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle Burdur ve Isparta ili arıcıları arılarının kışlatmak için Antalya ilini seçmektedirler. Bu da ulaşım giderlerini artırmaktadır.

Arıcılık ürünlerinin pazarlanmasında özellikle de balın pazarlanmasında üretici orman köylüsünün karşılaştığı sorunlar başlıca;

- Dış kaynaklı ürünlerin kontrolsüz piyasaya girmesi,
- Ürünlerin hak ettiği değer altında satılması,
- Tüketicinin an ürünlerinin doğrallığı hakkında şüphe içerisinde olması,
- Ürünlerin pazarlanmasında etkili olabilecek kooperatiflerin olmaması,
- Arı ürünlerinde fiyat standartlarının olmaması,

Şeklindeki başlıklarda toplanmıştır. Üreticiler için “Dış kaynaklı ürünlerin kontrolsüz piyasaya girmesi” çok önemli bulunmuştur. Gerçekten de ülkemizde bal piyasası ne yazık ki yeterince denetlenememektedir. Çok çeşitli nitelikte ve fiyat yelpazesinde bal bulmak olanaklıdır. Özellikle sağlık konusunda çok hassas olunmasını gerektiren bal konusunda piyasanın bu denli düzensiz olması üreticiyi de olumsuz etkilemektedir.

Arıcılık gelirlerinin yıllık aile bütçesindeki katkıları ise %67,2 oranında %50 ve altında olduğu vurgulanmıştır. arıcılığın temel geçim kaynağı olmayan işletmelerin çoğunlukta olması bu durumla da örtüşmektedir.

ORKÖY yatırımlarını yararlanan ve arıcılığı sürdüren işletmelerle sürdürmeyen işletmeler arasında da arıcılıkla ilgili konularda bazı farklılıklar bulunmaktadır. Kredi önce arıcılıkla ilgilenme durumu devam eden işletmelerde %62,5 oranında, devam etmeyen işletmelerde 548,4 oranındadır. Arıcılıkla ilgili bilgi düzeyinin yeterlilik düzeyi devam eden işletmelerde %51,6, devam etmeyen işletmelerde 35,9 oranındadır. İşletmeler “Ürünlerin Pazarlanmasında Karşılaşılan Sorunlar”ı önemli görme eğilimleri de değişiktir. Arıcılığa devam

eden işletmelerde bu konu %75,0 oranında “çok önemli” görülürken, devam etmeyen işletmelerde %59,4 oranında “çok önemli” görülmüştür.

Arı yetiştiriciliğine devam eden işletmeler arıcılığa verilen desteğin daha etkili olabilmesi için;

- arıcılığı bilene destek olunmalı ve en az 40-50 kovan olmalı,
- kovan ve beslemede destek yapsın ve sağlam/kaliteli kovan , kovan sayısı 40-50'nin üstünde olmalıdır.
- Karşılıklı kefillik durumu aranmalı, arıcılık yapma taahhütü olmalı, en az 5 yıl yürüteceğine dair ya da 5-10 yıl yapacağına dair taahhüt alınmalı.
- Kredi desteğinde gençlere öncelik verilmeli,

konularına çok önem vermişlerdir.

Arı yetiştiriciliğine devam etmeyen işletmeler arıcılığa verilen desteğin daha etkili olabilmesi için;

- Gençlere kredi ve eğitim verilmeli,
- ORKÖY destek sonrası arı ölümleri ile ilgisiz kalmamalı, takip yapılmalı
- Ürün çeşidi elde etme eğitimi verilmeli,
- Eğitim yapılmadan verilmemeli
- Arı bakımından güçlü kovanlar verilmeli,

konularına çok önem vermişlerdir.

Bölgedeki Arıcılar Birliği yönetimleri ile birliğin eğitim çalışmalarına katılan diğer arıcılar ve örnekleme giren orman köylerindeki bazı orman köyü muhtarlarının değerlendirmelerinden arıcılık için bir strateji geliştirmek üzere R-WOT analizi çalışması gerçekleştirilmiştir. Burada ortaya çıkan konular üzerinden politikalar oluşturularak, kısa orta ve uzun dönemli eylem planları geliştirilmeli ve yaşama geçirilmelidir.

ORKÖY kredi desteğinden yararlanan ve halen arıcılık yapan işletmelerde;

- Gayrisafi Üretim Değeri
- Brüt Kâr
- Net Kâr
- Nispi Kâr ve
- Tarımsal gelir

değerlerinin saptanması işletmelere yönelik ekonomik analizler yapılmıştır. Batı Akdeniz bölgesi orman köylerinde ORKÖY arıcılık kredisi alan ve arıcılık yapmayı sürdüren işletmelerde,

Ortalama Gayrisafi Üretim Değeri;	11.189TL.
Ortalama Brüt kar;	5.741,34 TL.
Ortalama Net Kâr;	1.284,05 TL.
Ortalama Nispi Kâr;	1,24 TL.
1 kg bal maliyeti;	22,52 TL.
Tarımsal gelir	2.229,54 TL.

değerleri elde edilmiştir. Bu değerler konu ile ilgili yapılmış diğer çalışmalarda özellik küçük ve orta ölçekli işletmeler değerleri ile de benzerlik göstermektedir.

Çalışmada ORKÖY Arıcılık İşletmeleri İçin İkili Karşılaştırmalar-Hipotez Analizleri de gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda;

1. Arıcılık Yapma Yöntemleri (sabit veya gezginci arıcılık) ile Gayri Safi Üretim Değeri (GÜD)

- arasında,
2. Gayri Safi Üretim Değeri (GÜD) İşletmelerin Temel Geçiminin Arıcılık Olup Olmaması arasında,
3. Kolonibaşına Bal Üretimi İle Arıcılık Yapma Yöntemleri (sabit veya gezginci arıcılık) arasında,
4. Arıcılık Yapma Yöntemleri (sabit veya gezginci arıcılık) İle Pazarlama Yöntemleri arasında

İlişkiler incelenmiştir. Bu değişkenler arasında istatistiki anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çalışmada elde edilen bulgular ışığı altında başlıca sonuç ve öneriler aşağıda irdelenmiştir.

ORKÖY yatırımlarının kırsal kesimde yaygınlık kazanması kadar bu yatırımların izleme ve değerlendirme mekanizmalarının başarı ölçütlerinin oluşturulması gerekmektedir. ORKÖY bu güne kadar bu yönde bir sistem kuramamıştır. Böyle bir sistemin kurulamamış olmasında ORKÖY kuruluşundan bu yana geçirdiği süreçte çok değişik örgütlenme modelleri içerisinde hizmet sunmak zorunda kalmış olmasının da etkisi olabilir. Ancak bundan sonraki süreçler için izleme ve değerlendirme sisteminin oluşturulması gerekmektedir.

ORKÖY yatırımlarında; planlanan yatırımların gerçekleşme oranları da oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Bunda önemli etkinin kredi dağıtım sisteminden kaynaklandığı söylenebilir. Kredi dağıtım sistemi objektif esaslara göre yürütülememektedir. Ülkenin içerisinde bulunduğu konjonktürel dalgalanmalara koşut olarak kredi dağıtımının gerçekleştirildiği görülmektedir. Yatırımlarda sürdürülebilirliğin düşük olmasının da üzerindeki etki de bu noktadır. Ülkenin kaynaklarının dağıtımında daha objektif sistemlerin kullanılması gereklidir. Ancak bu noktada çok önemli bir engel ortaya çıkmaktadır. Böyle bir sistemin geliştirilmesi ve kurulmasını kara verici konumunda olanlar istememektedir.

Arıcılık kredisi alan işletmelerin bu işle uğraşma oranları, temel geçim kaynağının arıcılık oluşturan işletmeler oranlarının beklenen düzeyde olmaması desteğin yeterli olmadığını göstermektedir. Destek için seçilen işletmelerde de isabetli olma oranının düşük olması da bunda etkindir. Üreticiler yatırımların gençlere ve belli bir düzeyde eğitim sağlandıktan sonra verilmesini ön görmektedirler. Aslında arıcılık ekonomik olarak ciddi gelirler elde edilebilecek bir işletmeciliktir. Bu konuda gençlerin desteklenmesi ise kırsal nüfusun köyde kalmasını sağlayacak önemli bir unsurdur. Kredinin uygulanmasında bazı sorunların yaşandığı da saptanmıştır. Kredi olarak sunulan kolonilerin bal sezonu sonunda sunulmuş olması ana arıların genç olmaması, kolonideki arıların güçlü olmaması ve kovanların nitelikli malzemedan yapılmamış olması gibi unsurlar destekten yararlanan ve kısa süre sonra arıcılık yapamayan işletmelerin genel vurguları olmuştur. Bu nedenle de kredi uygulaması sürecinde uygulama yapılacak illerdeki arıcılar birliğinden mutlaka destek alınmalıdır. Arıcılar Birliği ile bir protokol yapılarak sürece katılmalı ve sorumluluk üstlenmeleri sağlanmalıdır.

ORKÖY arıcılık kredi vereceği işletmelerde bu konuda bilgi düzeyi konusu üzerinde yeterince durmamaktadır. Bir şekilde temin edilmiş olan arıcılık sertifikası bulunması yeterli görülmektedir. Oysa bu sertifikanın arıcılık yapma dışın başka amaçlar için de alınabildiği bildirilmektedir. Diğer yandan belirli dönemlerde ORKÖY arıcılıkla ilgili "hizmet içi eğitim" uygulaması gibi yerinde ve pratik uygulamalı eğitimler düzenlemelidir.

Yapılan çalışmada kredi uygulamasından yararlanan işletmeler 1990 döneminden günümüze kadar olanı seçilmiştir. Böyle olmasına rağmen bazı krediden yaralananların hayatta olmadıkları tespit edilmiştir. Devam etmeyen işletmeler içerisinde bu durumda olanların oranı%25'lere ulaşmaktadır. Bu durum işletmelerin sürdürülebilirliğini de etkileyen unsur olmuştur. Dolayısıyla, yapılacak uygulamaların özellikle genç nüfusa yönelik olarak ağırlıklandırılması oldukça önemlidir.

İşletmeler için ekonomik bir kaynak olacak düzeyde bir koloni desteğinin olması gerekmektedir. Bunu için de destek için 40-50 veya 50-60 kolonilik bir destek ile çalışmaların reorganize edilmesi gerekmektedir. 10-20 kolonilik destekle işletmeler bu destekten sağlanan geliri düşük bulunmaktadır. Bu nedenle de arı yetiştiriciliğini temel geçim kaynağı olarak görmemektedirler. Gelirin bir iki yıl üst üste düşük olması durumunda işletmeciler tarımsal üretime veya hayvancılığa dönebilmektedir. Arıcılık için işletme içi iş gücü konusunda ciddi bir zaman gereksinim duyulması da olumsuz bir nokta oluşturmaktadır. Gelirin düşük olduğu yılların da etkisiyle işletmeler temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılıktan yeterince zaman ayıramamakta ve koloniler zaman içerisinde sönmektedir.

Yıllık Ortalama Gayrisafi Üretim Değeri olarak 11.189 TL. düzeyinde bir gelir aslında oldukça ciddi bir gelir unsurudur. Özellikle orman köyleri için bu düzeyde bir gelir çok önemlidir. Konunu ekonomik

boyutları ve eğitim düzeyi dikkate alındığında arıcılık kırsal alanda genç nüfusun işlendirilebilmesi için çok uygun bir işletmecilik şeklidir. Elde edilen ürünlerin mutlaka yöredeki arıcılar birliği aracılığı ile ancak kar marjı düşürülmeden piyasaya sunulmasını sağlayacak pazarlama sistemlerinin yaşama geçirilmesi konusunda da ORKÖY'ün etkin görev alması gereklidir. Bu anlamda kredi desteği yapılan işletmelerin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesini sağlayabilecektir.

Orman köylüsü arı yetiştiricisi üreticinin kaliteli ve nitelikli ürün üretmesi durumunda pazarlama süreçlerinde önemli dar boğazlarla karşılaşmadıkları görülmektedir. Pazara perakende olarak ürün vermektelerdir. Batı Akdeniz bölgesinin turizm kapasitenin ve üniversite gençliği potansiyelinin Pazar olarak mutlaka değerlendirilmesi gerekmektedir. Piyasaya giren dış kaynaklı ürünlerin kesinlikle kontrol altına alınması ve bu yönde ciddi yaptırımların uygulanmasının yaşam geçirilmesi noktasında ORKÖY Gıda Hayvancılık ve Tarım Bakanlığını mutlaka sorumluluk almaya yönlendirmelidir. Sonuçta yapılan yatırım tüm ülkenin kaynağıdır. Bu kaynağı kimi kontrolsüz uygulamalar nedeniyle yo olmasına izin verilmemelidir.

KAYNAKÇA

AÇIL, A.F., ve DEMİRCİ, R., 1984; Tarım Ekonomisi Dersleri. T.C. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 880, Ders Kitabı: 245, 372s., Ankara.

Akşit, B.;1985. Köy, Kasaba ve Kentlerde Toplumsal Değişime, Turan Kitabevi, Ankara.

ALKAN, H., KORKMAZ, M. VE TOLUNAY, A., 2005. Burdur İli nde Ormanlık Etkinliklerinin Orman-Halk İlişkileri Kapsamında Değerlendirilmesi. I. Burdur Sempozyumu, Sayfa: 1115-1126, Burdur.

Anıl, Y.; 1973. Yukarı Çulhalı Köyünün Sosyo-Ekonomik Dokusu, Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Teknik Bülten Serisi No: 57, Ankara.

ARAS, A., 1988. Tarım Muhasebesi, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Yayını No. 486, Ege Üniversitesi Matbaası, Bornova, İzmir.

BİLGİN, N., 1995; Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar, Sistem Yayıncılık, Ankara.

BÖLÜKTEPE, F.E., YILMAZ, S., 2008. Arı Ürünlerinin Bilinirliği ve Satın Alma Sıklığı. Uludağ arıcılık dergisi, cilt:8, sayı:2, sayfa: 53-62, Bursa.

Çağlar, Y.; 1986. Türkiye’de “Orman Köyleri” ve Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler, MPM Yayın No: 340, Ankara.

ÇAKMAK, İ., AYDIN, L., SEVEN, S., KORKUT, M., 2003; Güney Marmara Bölgesinde Arıcılık Anket Sonuçları. Uludağ Arıcılık Dergisi, Şubat 2003, Bursa.

ÇETİN, B., 1988. Tekirdağ İli Merkez İlçesinde Ayciçeği Yetiştiren Tarım İşletmelerinin Doğrusal Programlama Metodu İle Planlaması. Ankara Üniv, Fen Bilimleri Enst. (Doktora Tezi), Ankara.

ÇETİN, B., TİPİ, T., 2011. Tarım Muhasebesi (Uygulamalı Örneklerle). Nobel yayın no: 1171, Fen Bilimleri: 39, Nobel Bilim ve Araştırma Merkezi Yayın No: 3, ISBN 978-9944-77-185-6, Geliştirilmiş 2. Basım, s: 158-159, ankar.

Coşgun, U., Bekiroğlu, S., Telek, A.; 2009. “Orman Köylerindeki Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin Etkinlik Düzeylerinin İrdelenmesi (Antalya İli Örneği)”, Batı Akdeniz Ormanlık Araştırma Müdürlüğü Teknik Bülten No: 46, ANTALYA.

Coşgun, U., Ok, K., Yılmaz, E., Telek, A., Ay, Z., Uzun, E.; 2007. “ORKÖY Kaynaklarının Tahsisinde Orman Köylerinin Önceliklerinin Ormanlıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi” Saptanması-Antalya İli Örneği, Batı Akdeniz Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Teknik Bülten No: 28, Antalya

DEDEJ, S., DELAPLANE, K.S., GOCAJ, E., 2000; A technical and economic evaluation of beekeeping in Albania. Bee World 81 (2) : 87-97.

DOĞAROĞLU, M., 2009. I.Uluslararası Muğla Arıcılık ve Çam Balı Kongresinde Sunulan Bildiriler. Arıcının Sesi Dergisi, Sayı: Mart-2009- 1.sayı, Sayfa: 11-13, Muğla.

DOKUZUNCU KALKINMA PLANI, 2007; Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) Ormanlık Özel İhtisas Komisyonu Raporu. TC. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayın No: DPT: 2712-ÖİK: 665, ISBN 978 - 975 - 19 -4031-5 (basılı nüsha), Ankara.

DPT, 1970. Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması, Rapor I, Yayın No: DPT: 860, SPD: 198, Ankara.

DPT, 1971. Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması, Rapor III, Yayın No: DPT: 1071, SPD: 233, Ankara.

Duruöz, E.; 1975. Demirköy Orman İletmesinin Orman Köylerinin Ekonomik Yapılarına Olan Katkısı Üzerine Araştırmalar, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Teknik Bülten Serisi No: 61, Ankara.

Duruöz, E., Anıl, Y., Çoban, C.; 1976. Orman Köylüsünün Ormancılık Kesiminde ve Orman Bölge Başmüdürlüklerindeki Kentlerde İşlendirilmesi Olanakları, Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Teknik Bülten Serisi No: 79, Ankara.

ERKAN, C., AŞKIN, Y., 2001. Van İli Bahçesaray İlçesinde Arıcılığın Yapısı ve Arıcılık Faaliyetleri Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Bilimleri Dergisi, (J. Agric. Sci.), 2001, 11(1): 19-28, Van.

ENGİNDENİZ, S., 1993. Tire İlçesi Orman Köyleri Tarım İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Analizi. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Kod No: 10.3100.0000.104, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

FAO, 2009; Food and Agriculture Organization of the United Nations Web Sayfası (<http://www.fao.org>), (Erişim tarihi: Kasım 2009)

FIRATLI, Ç. ve ark., 2000; Türkiye Arıcılığının Karşılaştırmalı Analizi Sorunlar-Öneriler. [http://www.agri.ankara.edu.tr/animal science/1155 1163151669.pdf](http://www.agri.ankara.edu.tr/animal%20science/1155%201163151669.pdf)

FIRATLI, A., Ç., 2003; T.C. Orman Bakanlığı-Orman ve Köy İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Verilen Arıcılık Kredileri Hakkında Yapılmış Anket Çalışmasının Değerlendirme Raporu, Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.

FIRATLI, Ç., GENÇ, F., KARACAOĞLU, M., GENÇER, H.V. 2000; Türkiye Arıcılığının Karşılaştırmalı Analizi Sorunlar-Öneriler. Türkiye Ziraat Mühendisliği V. Teknik Kongresi, 17-21 Ocak 2000 Ankara, s.811-825.

HOOPINGARNER, R., SANFORD, M. T., 1991. The costs of beekeeping - III. Trends in commercial apiculture. American Bee Journal 131 (11) : 709-712

GENÇDAL, F., 2010. İkizler Tarımsal Kalkınma Kooperatifine Ortak Olan ve Olmayan Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Ekonomik Açından Karşılaştırılması. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Van.

Geray, U., Acun, E.; 1980. Orman Köylülerinin Kentleşmesi ve Orman-köy İlişkileri (Safranbolu Örneği), İ.Ü. Yayın No: 2640, OF Yayın No: 279, İstanbul.

GÜMÜŞ, C., 1993. Orman Köyleri Kalkınma Planlarında ve Sosyal Ormancılık Çalışmalarında Çok Boyutlu Analizlerden Yararlanma Olanakları, I.Ormancılık Şurası, 1-5 Kasım Cilt II, s.267-278, Ankara.

İÇÖZ, Y., 2004. Bursa İli Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Karlılık ve Verimlilik Analizi. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enst Yayın No: 116, ISBN 9754071489, Ankara.

İLBAN, B., 2010. Van İli Merkez İlçede Kültür-Melez Süt Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Ekonomik Analizi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Van.

İLTER, E., OK, K., 2007. Ormancılık ve Orman Endüstrisinde Pazarlama İlkeleri ve Yönetimi. ISBN: 978-975-96967-4-0, Bolu-İstanbul.

KEKEÇOĞLU, M., GÜRCAN, E.K., SOSYSAL, M.İ., 2007. Türkiye Arı Yetiştiriciliğinin Bal Üretimi Bakımından Durumu. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi Sayı: 2007-4 (2), Tekirdağ.

KIRAL, T., KASNAKOĞLU, H., TATLIDİL, F.F., FİDAN, H., ve GÜNDOĞMUŞ, E., 1999. Tarımsal Ürünler İçin Maliyet Hesaplama Metodolojisi ve Veritabanı Rehberi. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü Yayınları, Proje Raporu 1999-13, 143s., Ankara.

KUTLU, A., SEZEN, İ. Y., 1999. Bingöl ve Yöresi Arıcılık Düzeyinin Saptanması Sorunları ve Çözüm Önerileri. Türkiye’de Arıcılık Sorunları ve I. Ulusal Arıcılık Sempozyumu, Türkiye Kalkınma Vakfı-Fırat Üniv. Kemalîye Hacı Ali Akın M.Y.O, Sayfa: 222-227, Erzincan.

KONUĞU, M., 2001. Ormanlar ve Ormancılığımız Faydalan, İstatistikî Gerçekler. Anayasa, Kalkınma Planları, Hükümet Programları ve Yıllık Programlarda Ormancılık. Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı Yayın No: 2630, ISBN 975-19-2875-3, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara.

Okutucu, M., A., Demir, M., Ağyürek, C., Bilgili, A., Güven, M., 2012; “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Güneş Enerjisinin, ORKÖY Projelerinde Uygulama Sonuçlarının Araştırılması (Erzurum İli)”, III. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, İstanbul.

OMO, 1974. TMMOB Orman Mühendisleri Odası, Türkiye Orman Mühendisliği V. Teknik Kongresi Düzenli Ormancılık Yönünden Orman-Köy İlişkileri, Ankara.

Önal, P., 2010; "Orman Köylerinde ORKÖY Tarafından Gerçekleştirilen Köy Kalkındırma Projelerinin Uygulama Sonuçlarının Araştırılması (Şile-İstanbul)" İ.Ü. Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü Yüksek Lisans Tezi (Y ayınlanmamış), İstanbul.

ÖREN, N., ALEMDAR, T., PARLAKAY, O., YILMAZ, I., H., SEÇER, A., GÜNGÖR, C., GÜRER, B., 2010; Adana İlinde Arıcılık Faaliyetinin Ekonomik Analizi, Adana.

ÖNAL, P., BEKİROĞLU, S., 2011. Orman Köylerinde ORKÖY Tarafından Gerçekleştirilen Köy Kalkındırma Projelerinin Uygulama Sonuçlarının Araştırılması (Şile-İstanbul). İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 61 (2): 53-66.

RAM, S., SINGH, R. B. 2005; An economic appraisal of production and marketing of honey in Uttaranchal: a case study. Agricultural Marketing 47 (4): 12-14.

PARLAKAY, O., 2004. Tokat Gli Merkez İlçede Arıcılık Faaliyetinin Ekonomik Analizi. (Yüksek Lisans Tezi), G.O.P.Ü.;Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.

PARLAKAY, O., ESENGÜN, K., 2005. Tokat İli Merkez İlçede Arıcılık Faaliyetinin Ekonomik Analizi ve İşletmecilik Sorunları. Gaziosmanpaşa Üniv. Ziraat Fak. Dergisi, 2005, 22 (1), 21-30, Tokat,

Sakman, E.; 1974. Orman Köy İlişkilerinin Düzenlenmesi, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Yayın No: 99, Olgun Kardeşler Matbaacılık Sanayii, Ankara.

SANER, G., ENGİNDENİZ, S., ÇUKUR, F., YÜCEL, B., 2005; İzmir ve Muğla İllerinde Faaliyet Gösteren Arıcılık İşletmelerinin Teknik Ve Ekonomik Yapısı İle Sorunları Üzerine Bir Araştırma, İzmir.

SAYILI, M., ESENGÜN, K., AKÇA, H., 2002, Tokat İlinde Orman Köylerinin Kalkındırılmasına Yönelik Olarak ORKÖY Kredileri Uygulaması Üzerine Bir Araştırma, I. Ulusal Ormancılık Kooperatifleri Sempozyumu, 22-23 Mart, Kastamonu.

SEVEN, İ., AKKILIÇ, M., E., 2005. Elazığ'daki Arıcılık İşletmelerinin Üretim ve Pazarlama Problemlerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri

SEVEN, I., AKKILIÇ, M. E., 2005; The solution suggestions and determination of production and marketing problems of beekeeping enterprises in Elazig Province. Lalahan Hayvancılık Arastirma Enstitusu Dergisi 45 (2) : 41-52

SILLANI, S., 1988. Honey: the costs of production. Terra e Vita (No. 12) : 115-119.

SINGH, R., 1996. Economics of beekeeping in U.P. Adhoc Study - Agro-Economic Research Centre, University of Allahabad (No. 99) : 124 pp.

SOYSAL, M.İ., GÜRCAN, E. K., 2003. Tekirdağ İli Arı Yetiştiriciliği Üzerine Bir Araştırma. Trakya Üniv, Ziraat Fak. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, Sayfa: 160-163, Tekirdağ.

SOYSAL, M., İ., GÜRCAN, E., K., 2005; Tekirdağ İli Arı Yetiştiriciliği Üzerine Bir Araştırma. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, Sayı: 2005-2, Sayfa: 160-165, Sayfa: 227-236 Tekirdağ.

SOLMAZ, E., 2007. Orman Köylerinin Kalkınmasına Yönelik Uygulanan Politikaların Yoksulluk Düzeyi Ve Orman Kaynaklarının Kullanımına Etkisi Muğla Örneği. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Muğla.

Taraklı, D.;1982. Mudurnu İlçesi Orman Köyleri (Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi ve İlçe İçin Doğrusal Programlama Yöntemi ile Optimum İşletme Planlarının Saptanması), Ankara.

TOKMAK, T., 2009. Niğde İlinde Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Ekonomik Analizi ve Sütün Pazara Arzı. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Üretim Yönetimi Ve Pazarlama Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Niğde.

TANDOĞAN, M., 2006. Afyonkarahisar İli Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Karlılık Analizi ile İşletmelerde Karşılaşılan Üretim ve Pazarlama Sorunları. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enst., Hayvancılık İşletme Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Afyon.

Tolunay, A., 1992; Neden sosyal ormancılık ve nasıl bir ORKÖY?, Orman Bakanlığı Dergisi, 1-5, 14-19.

Tolunay, A., 1998; Sosyal Ormancılık ve Türkiye Açısından Önemi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi (Y ayınlanmamış) 261s, İstanbul.

TÜİK, 2009; Türkiye İstatistik Kurumu Kayıtları. (Erişim tarihi: Kasım 2009).

Türker M. F., 1992; “Maçka Devlet Orman İşletme Müdürlüğü Ormanlarından Odun Hammaddesinin Yakacak Odun Amacıyla Tüketilmesinin Sosyo-Ekonomik Analizi”, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi (Yayınlanmamıştır) Trabzon.

TÜRKİYE ULUSAL ORMANCILIK PROGRAMI, 2004. Türkiye Ulusal Ormancilık Programı (2004-2023). T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.

VURAL, H., KARAMAN, S., 2006. Socio-Economic Analysis of Beekeeping and the Effects of Beehive Types on Honey Production, Available online at www.notulaeobotanicae.ro

YILMAZ, E., 2006; R'WOT Tekniği; Arıcılık Sektöründe Katılımcı Yaklaşım İle Örnek Bir Uygulaması. Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın No: 274, DOA Yayın No: 40, ISBN: 975-8273-84-1, Çeşitli Yayın No: 6, Çevre ve Orman Bakanlığı Doğu Akdeniz Ormancilık Araştırma Enstitüsü, Tarsus.

ÖZET

Batı Akdeniz bölgesini oluşturan Antalya, Burdur ve Isparta illerinde de “Fenni Arıcılık” yatırımı 1970-1980-1990 ve 2010’li yıllarda uygulana gelmiş bir destek türüdür. ORKÖY ilçe kalkınma projelerinde planlanan yatırımları gerçekleşme oranı düşük düzeyde kalmıştır. Bunda en önemli etken kaynak sınırlılığı olmuştur. İlçe Kırsal Kalkınma planlarında Antalya ilinde “Fenni Arıcılık” yatırımları için gerçekleşme oranı % 11,62, Burdur ili için %8,44 ve Isparta ili için %17,38 olmuştur.

Yatırımlarda çok önemli bir noktayı ise yapılan yatırımları sürdürülebilirliği konusu oluşturmaktadır. ORKÖY yapılan yatırımlar için “proje izleme ve değerlendirme” mekanizmasını tam olarak kurabilmiş değildir. Yapılan yatırımların geri ödemelerinin izlenmesi dışında ciddi bir “izleme ve değerlendirme” mekanizması bulunmamaktadır. Bu nedenle de yapılan yatırımların sonuçlarını, etkilerini ve çok önemli bir nokta olarak sürdürülebilirliğini değerlendirememektedir. Bu çalışmada yöredeki arıcılık yatırımının sürdürülebilirliği de ortaya konulmuştur. Bölge illeri düzeyinde toplam 1191 işletmeye kredi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bunların %31,32’si 1990 dönemi sonrasına yönelik olmuştur. 1990 dönem sonrası arıcılık desteği alan 373 işletmeden arıcılığa devam etme oranı %32,44 olmuştur. Yatırımın yapıldığı süreden yaklaşık 20 yıl sonra bu yatırım konusunda üretimin devam etmesi oldukça önemlidir. Bölge için bu yatırımın sürdürülebilirliğinin beklenin altında olduğu görülmüştür. Yani yatırım alan her üç işletmeden birisi işletmesini devam ettirmemiştir.

Batı Akdeniz bölgesi orman köylerinde ORKÖY desteği ile yapmayı sürdüren arıcı işletmelerin %75,0’i “bölge içi gezici arıcılık” yapmaktadır. Bölge orman köylerindeki ORKÖY desteği ile arıcılığı sürdüren arı yetiştiricileri ana arı ihtiyaçlarını kendi olanakları ile kendi kendilerine karşılamaktadırlar. Hastalıklarla mücadelede ağırlık olarak tecrübeli olarak görülen arıcılardan yardım alınıyor olması bu konuda ciddi bir desteğin olmadığını ve buna gereksinim olduğunu göstermektedir.

Arı yetiştiriciliğinde pazarlama önemli bir unsurdur. Pazarlama karması unsurları üzerinde dikkatlice durulması gereken bir noktadır. Çalışmada üreticiler tarafından, ürün pazarladıkları tüketicilerin tercihlerinde hangi konulara ne düzeyde önem verdikleri noktası saptanmıştır. Bu saptamada; i)Kalite, ii)Fiyat uygunluğu, iii)Satış şekli, iv)Balın niteliğinin bilinmesi, v)Karışık bal olmaması, gibi unsurlar değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede üreticiler tüketicilerin en çok üzerinde ve “çok önemli” olarak durdukları konuları; “kalite”, “balın niteliğinin bilinme” ve “karışık bal olmaması” noktasında olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde üreticilerin pazarlama sırasında en çok dikkate aldıkları noktalarda; i)İyi fiyat sağlanması, ii)Peşin ödeme, iii)Avans alma, iv)Sürekli alım garantisi, v)Kalite gibi unsurlar değerlendirilmiştir. Üreticinin ürününü pazarlaması aşamasında “sürekli alım garantisi” ve “kalite” konusunu “çok önemli” buldukları ortaya çıkmıştır. Bu iki noktada arı ürünleri pazarlanması süreçlerin üzerinde durularak strateji geliştirmede dikkate alınacak noktalardır. Üretimde ürünün pazarlanma şeklide önemlidir. Üreticiler ürünlerinin perakende olarak pazarlamaktadırlar. Bu pazarlamada en çok üreticiler kendisinin ve çevresinin tanıdıkları aracılığı ile ürünleri pazarlamaktadırlar. Üretim miktarları açısından küçük ölçekli işletmeler olduğu için de perakende pazarlama aşamasında çok fazla sorun yaşanmamaktadır. Ürün miktarı arttıkça beklenen fiyatlardan ürün pazarlama sorunları da yaşanmaya başladığı yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir.

Küçük üreticilerin ürünlerinin pazarlanmasında etkin bir yol olarak karşımıza “ürünün perakende

olarak tanıdıklara/tüketicilere pazarlanması” yolu çıkmaktadır. Yapılan görüşmelerde ve gözlemlerde üreticinin ürününü daha iyi fiyatlara kooperatif yoluyla veya Arıcılar Birliği aracılığı ile satabileceği de ortaya çıkmıştır. Ancak bu olanak Antalya ili dışındaki arıcılar birliklerinde bulunmamaktadır. Antalya’daki arıcılar birliğinin bu yöndeki hizmetinden de görüşme yapılan orman köylüsü arıcıların büyük bir kısmının bilgisi bulunmamaktadır.

Arı ürünleri üretiminde maliyet konusu, i) Nakliye, ii) Kış bakımları, iii) Petek alımı, iv) Kek ve şeker alımı, şeklinde oluşmuştur. Üretimde en yüksek maliyeti nakliye ve şeker ve kek masraflarında olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle Burdur ve Isparta ili arıcıları arılarının kışlatmak için Antalya ilini seçmektedirler. Bu da ulaşım giderlerini artırmaktadır.

Arıcılık ürünlerinin pazarlanmasında özellikle de balın pazarlanmasında üretici orman köylüsünün karşılaştığı sorunlar başlıca; i) Dış kaynaklı ürünlerin kontrolsüz piyasaya girmesi, ii) Ürünlerin hak ettiği değerin altında satılması, iii) Tüketicinin arı ürünlerinin doğallığı hakkında şüphe içerisinde olması, iv) Ürünlerin pazarlanmasında etkili olabilecek kooperatiflerin olmaması, v) Arı ürünlerinde fiyat standartlarının olmaması, şeklindeki başlıklarda toplanmıştır. Üreticiler için “Dış kaynaklı ürünlerin kontrolsüz piyasaya girmesi” çok önemli bulunmuştur. Gerçekten de ülkemizde bal piyasası ne yazık ki yeterince denetlenememektedir. Çok çeşitli nitelikte ve fiyat yelpazesinde bal bulmak olanaklıdır. Özellikle sağlık konusunda çok hassas olunmasını gerektiren bal konusunda piyasanın bu denli düzensiz olması üreticiyi de olumsuz etkilemektedir.

Arı yetiştiriciliğine devam eden işletmeler arıcılığa verilen desteğin daha etkili olabilmesi için; i) arıcılığı bilene destek olunmalı ve en az 40-50 kovan olmalı, ii) kovan ve beslemede destek yapsın ve sağlam/kaliteli kovan, kovan sayısı 40-50’nin üstünde olmalıdır, iii) Karşılıklı kefillik durumu aranmalı, arıcılık yapma taahhütü olmalı, en az 5 yıl yürüteceğine dair ya da 5-10 yıl yapacağına dair taahhüt alınmalı, iii) Kredi desteğinde gençlere öncelik verilmeli, konularına çok önem vermişlerdir. Arı yetiştiriciliğine devam etmeyen işletmeler arıcılığa verilen desteğin daha etkili olabilmesi için; i) Gençlere kredi ve eğitim verilmeli, ii) ORKÖY destek sonrası arı ölümleri ile ilgisiz kalmamalı, takip yapılmalı, iii) Ürün çeşidi elde etme eğitimi verilmeli, iv) Eğitim yapılmadan verilmemeli, v) Arı bakımından güçlü kovanlar verilmeli konularına çok önem vermişlerdir.

Yıllık Ortalama Gayrisafi Üretim Değeri olarak 11.189 TL. düzeyinde bir gelir aslında oldukça ciddi bir gelir unsurudur. Özellikle orman köyleri için bu düzeyde bir gelir çok önemlidir. Konunu ekonomik boyutları ve eğitim düzeyi dikkate alındığında arıcılık kırsal alanda genç nüfusun işlendirilebilmesi için çok uygun bir işletmecilik şeklidir. Elde edilen ürünlerin mutlaka yöredeki arıcılar birliği aracılığı ile ancak kar marjı düşürülmeden piyasaya sunulmasını sağlayacak pazarlama sistemlerinin yaşama geçirilmesi konusunda da ORKÖY’ün etkin görev alması gereklidir. Bu anlamda kredi desteği yapılan işletmelerin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesini sağlayabilecektir.

İşletmeler için ekonomik bir kaynak olacak düzeyde bir koloni desteğinin olması gerekmektedir. Bunu için de destek için 40-50 veya 50-60 kolonilik bir destek ile çalışmaların reorganize edilmesi gerekmektedir. 10-20 kolonilik destekle işletmeler bu destekten sağlanan geliri düşük bulunmaktadır. Bu nedenle de arı yetiştiriciliğini temel geçim kaynağı olarak görmemektedirler. Gelirin bir iki yıl üst üste düşük olması durumunda işletmeci tarımsal üretime veya hayvancılığa dönebilmektedir. Arıcılık için işletme içi iş gücü konusunda ciddi bir zaman gereksinim duyulması da olumsuz bir nokta oluşturmaktadır. Gelirin düşük olduğu yılların da etkisiyle işletmeler temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılıktan yeterince zaman ayıramamakta ve koloniler zaman içerisinde sönmektedir.

SUMMARY